

EU-FONDER FÖR SOCIALA TJÄNSTER: TEKNISK VÄGLEDNING FÖR EFFEKTIVA INSATSER

2024

HELPDESK-PROJEKTET FÖR SOCIALA TJÄNSTER

Co-funded by
the European Union

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
2. HELPDESK-PROJEKTET FÖR SOCIALA TJÄNSTER.....	7
3. Kontextuellt ramverk för ESF+ och ERUF	7
4. Användning av EU-fonder för sociala tjänster – utmaningar och behov.....	14
4.1 Inledning.....	14
4.2 Metodik	14
4.3 Praktiska utmaningar för förvaltningsmyndigheter och socialtjänstleverantörer när det gäller användningen av EU-medel för effektiva insatser	15
<i>Sociala tjänster</i>	15
Förvaltandemyndigheter	19
4.4 Praktiska behov hos förvaltningsmyndigheter och socialtjänstleverantörer när det gäller användningen av EU-medel för effektiva insatser	23
4.5 Horisontella/sektorsövergripande aspekter	25
<i>Vilka är de viktigaste sektorsövergripande behoven på området för sociala tjänster?</i>	25
<i>Vilka är de relevanta politiska ramarna på EU-nivå för sociala tjänster?</i>	27
5. Hur man främjar social innovation med ESF+ och ERUF.....	30
6. Bedömning av behov och utmaningar inom de olika sektorerna	33
6.1 Inledning.....	33
6.2 Barnomsorg och barnfattigdom	33
6.3 Tjänster för personer med funktionsnedsättning	45
6.4 Vård och omsorg till äldre personer	56
6.5 Hemlöshet	62
6.6 Arbetsintegration.....	69
7. Checklista	76

---

8. Praktiska åtgärder	79
8.1 Praktiska åtgärder för förvaltande myndigheter	79
8.2 Praktiska åtgärder för sociala tjänster	81
9. Politiska rekommendationer	83
Politiska rekommendationer för förvaltande myndigheter	83
Politiska rekommendationer för sociala tjänster	86
10. Slutsats	85

Lista med nummer

Figur 1 - ESF+ mål.....	8
Figur 2 - Vad är nytt inom ESF+ FBR 2021-2027?	9
Figur 3 - ERUF mål.....	10
Figur 4 - Vad är nytt inom ERUF FBR 2021-2027?	11
Figur 5 - Hur kan sociala tjänster använda ESF+ och ERUF?.....	13
Figur 6 – Viktiga sektorsövergripande behov inom sociala tjänster	26
Figur 7 – Relevanta begrepp, rättigheter, principer eller tillvägagångssätt för modeller för tjänsteorganisation.....	27
Figur 8 - Relevanta politiska ramverk för sociala tjänster på EU-nivå.....	28

Lista med akronymer

ASF:er	Sociala företag med arbetsmarknadsinkluderande åtgärder
EaSI	EU-programmet för sysselsättning och social innovation
EEG	Europeisk expertgrupp
EPSR	Europeiska pelaren för sociala rättigheter
ERUF	Europeiska regionala utvecklingsfonden
ESF	Europeiska socialfonden
ESF+	Europeiska socialfonden+
EU	Europeiska unionen
EU-förordningen med gemensamma bestämmelser (CPR)	EU-förordning med gemensamma bestämmelser
EU-stadgan	EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna
FBR	Fleråriga budgetramen
FEAD	Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt
FM:er	Förvaltande myndigheter
Förskoleverksamhet och barnomsorg	Förskola och barnomsorg
Icke-statliga organisationer	Icke-statliga organisationer
IVAS	Individer som varken arbetar eller studerar
MS	Medlemsstater
NDP	Nationellt utvecklingsprogram
NEGF	Nationellt bevisinsamlingsforum
OP	Verksamhetsprogram
OPs	Verksamhetsprogram
SCO:er	Standardiserade kostnadsalternativ
SMF:er	Små och medelstora företag
YEI	Ungdomssysselsättningsinitiativet

---

1. Inledning

Godkännandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter (EPSR) 2017 markerade ett avgörande steg mot att främja uppåtgående konvergens mellan medlemsstaterna (MS). Den prioriterar rättvisa och välfungerande arbetsmarknader, sociala trygghetssystem och inkluderande samhällen och placerar dem som hörnstenar i främjandet av ett mer socialt anpassat Europa. Med utgångspunkt i EPSR-handlingsplanen från 2021 lanserades ett brett utbud av (ofta delsektor) specifika initiativ (se även figur 8).

Ett effektivt genomförande av EPSR kräver ett holistiskt tillvägagångssätt anpassat till principerna för en personcentrerad tjänstemodell, samarbete och komplementaritet mellan olika insatser och institutioner och en betoning på att tillhandahålla tjänster av hög kvalitet, som stöds av adekvat finansiering och drivs av innovativ design och implementering för att utnyttja den transformerande kraften i sociala insatser.

Sociala tjänster stödjer miljontals människor i olika skeden av livet, såsom barn, äldre, personer med funktionsnedsättning, personer i riskzonen eller som upplever fattigdom och social utestängning, hemlösa, migranter och asylsökande och andra utsatta grupper. De erbjuder vård, stöd, vägledning, utbildning och träning, även i syfte att stärka de människor som behöver dem.

Europeiska socialfonden+ (ESF+) och Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) kan användas inom en rad områden för sociala tjänster (se även figur 5): för att tillhandahålla barnomsorg och hjälpa barn i nöd/risk för fattigdom, för att stödja unga människor att hitta en kvalifikation eller ett jobb, för initiativ till kompetensutveckling och omskolning som stödjer övergången till gröna och digitala ekonomier, för att tillhandahålla inkluderande och kvalitativ utbildning och yrkesutbildningsprogram i linje med användarnas behov, för att ge vård- och omsorgstjänster till personer med funktionsnedsättning eller äldre personer, för socioekonomisk integration av hemlösa, migranter, flyktingar, asylsökande och/eller tredjelandsmedborgare, för lika tillgång till hälso- och sjukvård och/eller för tillgång till finansiering för socialekonomiska organisationer.

I synnerhet i början av den nuvarande programperioden är ESF+ utformat för att stödja organisering, tillhandahållande av tjänster och finansieringsmodeller inom sociala tjänster (se även figur 7). De gör detta genom att använda begrepp och strategier som individanpassat stöd till arbete, stöd vid beslutsfattande, självständigt boende, rimligt boende, samproduktion av service också för att förverkliga social innovation. Flera av dessa begrepp och strategier – innefattande användarorienterade, personcentrerade och samhällsbaserade sociala tjänster – används för åtgärder inom vård och omsorg av äldre personer, andra inom arbetsmarknadsinkluderande åtgärder av missgynnade eller marginaliserade personer där Housing First omfattar insatser inom hemlöshet/ekonomiskt överkomliga bostäder/subventionerat boende.

ESF+ och ERUF, tillsammans med nationella ekonomiska stödprogram, kan användas inte bara för att stödja testning och expansion av innovativa modeller för organisation, leverans och finansiering av sociala tjänster utan även för att anpassa sig till begrepp och strategier i relation till socialtjänstens

---

arbetskraft, kvaliteten på tjänsterna, digitaliseringen av socialtjänsten samt grönare infrastrukturer (se även figur 6).

Europeiska unionens (EU) fonder spelar en avgörande roll för att stödja socialtjänstens uppdrag genom att tillhandahålla ekonomiska resurser och strategisk vägledning till medlemsstaterna (MS). Genom initiativ som ESF+ och ERUF bidrar EU-fonder till utveckling och genomförande av effektiva insatser som stärker social integration, ekonomiska möjligheter och hållbar utveckling. Genom att utnyttja EU-fonderna kan sociala tjänster öka sin kapacitet att leverera effektfulla lösningar och ta itu med trängande sociala utmaningar som samhällen i hela EU står inför.

I linje med uppdragsbeskrivningarna och visionerna från konsortiepartners i Helpdesk-projektet, fokuserar ett ökande antal leverantörer av sociala tjänster på att:

1. Återförenas kring åtagandet att bekämpa de orättvisor som leder till fattigdom och exkludering av människor i de mest marginaliserade och missgynnade situationerna i samhället och/eller arbetsmarknaden.
2. Kämpa för en värld där ingen är exkluderad eller kvarglömd och där alla kan blomstra och delta meningsfullt i samhället.
3. Arbeta mot samhällen som garanterar social rättvisa för alla människor och sociala bakgrunder.
4. Engagera sig för en rättvis och transformerande social förändring i hela Europa.
5. Sikta på att leverera högkvalitativa, tillgängliga, prisvärda och användarcentrerade tjänster som körs på ett ansvarsfullt, dugligt och effektivt sätt.
6. Sträva efter att organisera sina tjänster på ett sätt som är personcentrerade, respekterar mångfald och gör det möjligt för människor att åtnjuta sin värdighet och mänskliga rättigheter på lika villkor, utöver funktionshinder eller någon annan faktor som kan leda till funktionsnedsättningar, begränsningar eller diskriminering.

Den tekniska vägledningen rörande effektiva insatser inom socialtjänsten, erbjuder en omfattande verktygslåda för förvaltningsmyndigheter och socialtjänstleverantörer för att optimera utnyttjandet av ESF+- och ERUF resurser. Denna vägledning sammanför alla insikter från en rigorös forsknings- och konsultationssträvan som genomförs av Helpdesk-projektet för sociala tjänster, som använder en mängd olika forskningsmetoder för att utforska relevanta frågor och utmaningar inom området för finansiering och leverans av sociala tjänster.

Detta dokument ger en översikt över de nyckelkomponenter och insikter som syftar till att optimera effekten och effektiviteten av insatser inom områdets sociala tjänster. Vägledningen börjar med en utforskning av Helpdesk-projektet för sociala tjänster och den kontextuella ramen för ESF+ och ERUF och gräver sig in i praktiska utmaningar och behov som förvaltande myndigheter och sociala tjänster står inför för att effektivt nyttja EU-medel. Genom att ta upp tvärsektoriella aspekter och främja social innovation syftar vägledningen till att underlätta informerat beslutsfattande och strategisk planering inom sektorn för sociala tjänster. Vidare ger en bedömning av delsektoriella behov och utmaningar riktade insikter in i områden som barnomsorg, funktionsnedsättningar, vård och omsorg om äldre, hemlöshet och arbetsintegration. Denna vägledning ger genom en checklista med överväganden och praktiska steg för förvaltande myndigheter och sociala tjänster, tillsammans med

---

policyrekommendationer, en färdplan för att förbättra tillhandahållandet och effekten av sociala tjänster i hela EU-landskapet. I slutändan avslutas dokumentet med reflektioner över vikten av samarbetsinsatser och strategiska tillvägagångssätt för att främja social integration, sammanhållning och välbefinnande i europeiska samhällen.

2. HELPDESK-PROJEKTET FÖR SOCIALA TJÄNSTER

Denna tekniska vägledning omfattar inte hela sammanhanget kring projektet. **För att ta del av all relevant information om Helpdesk-projektet för sociala tjänster, besök projektets webbsida.**

3. Kontextuellt ramverk för ESF+ och ERUF

3.1 ESF+ (2021-2027)

Mission

ESF+ är EU:s främsta finansieringsinstrument för att stödja jobb, social integration, utbildning och skolning. ESF+ 2021–2027 programperioden hjälper medlemsstaterna att ta itu med de socioekonomiska konsekvenserna av covid-19-pandemin, främja en kunnig och motståndskraftig arbetskraft som är redo för övergången till en grön och digital ekonomi och uppnå höga sysselsättningsnivåer och rättvisa sociala skydd. ESF+ finansierar genomförandet av de 20 principerna i EPSR genom åtgärder inom områdena sysselsättning, utbildning, färdigheter och social integration. Således bidrar ESF+ till medlemsstaternas ansträngningar för att minska arbetslösheten, främja kvalitet och lika möjligheter inom utbildning och förbättra social inkludering och integration. Det kan också spela en nyckelroll för att förbättra tillgängligheten, tillgången, överkomligheten, kvaliteten och användarorienteringen av sociala tjänster.

Tillvägagångssätt

Merparten av finansieringen inom ESF+ tilldelas under delad förvaltning mellan medlemsstaterna. Detta innebär att ESF+ förvaltande myndigheter i varje land tilldelar finansieringen till projekt som drivs av en rad offentliga och privata ideella organisationer och svarar därmed på lands- och regionspecifika behov. Under 2021–2027 är 98,7 miljarder euro tillgängliga för medlemsstaterna och lokala myndigheter i de 27 EU-medlemsstaterna.

De specifika målen för ESF+ innefattar¹:

Figur 1 - ESF+ mål

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1057 den 24 juni 2021 om inrättande av Europeiska socialfonden Plus (ESF+) och om upphävande av förordning (EU), nr 1296/2013

Vad är nytt?

ESF+ samlar fyra finansieringsinstrument som var separata under programperioden 2014-2020: Europeiska socialfonden (ESF), fonden för europeiskt bistånd till de sämst ställda (FEAD), Ungdomssysselsättningsinitiativet (YEI) och det europeiska programmet för sysselsättning och social innovation (EaSI).

För programperioden 2021 till 2027, finns dessutom nya funktioner, särskilt:

Figur 2 - Vad är nytt inom ESF+ FBR 2021-2027?

3.2 ERUF (2021-2027)

Mission

ERUF syftar till att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen i Europeiska unionen genom att korrigera obalanser mellan dess regioner. Under 2021-2027 möjliggör det investeringar i ett smartare, grönare, mer uppkopplat och mer socialt Europa som är närmare sina medborgare (enligt nedan).

Tillvägagångssätt

Under 2021-2027 kommer fonden att möjliggöra investeringar för att göra Europa och dess regioner²:

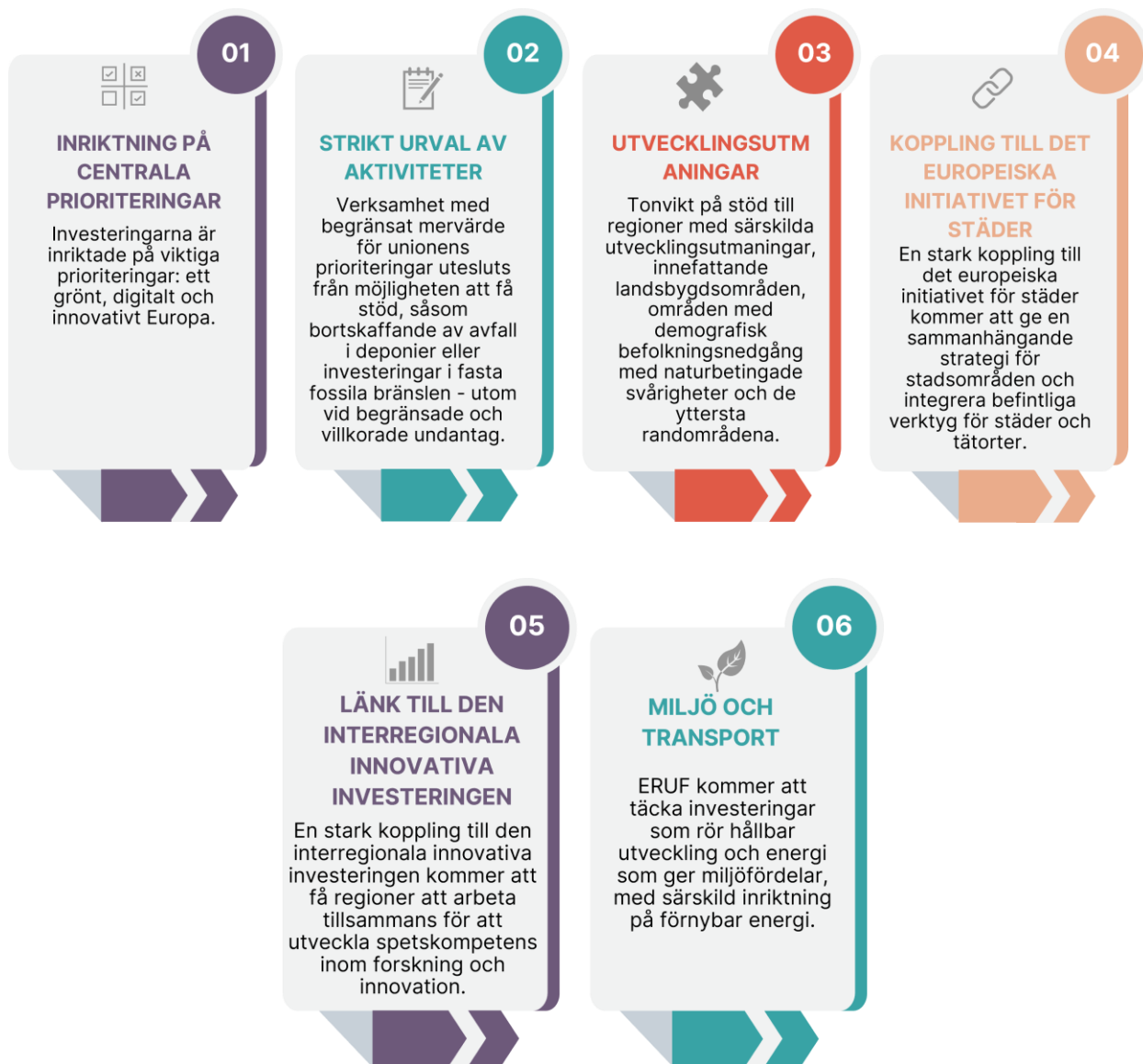

Figur 3 - ERUF mål

Vad är nytt?

Jämfört med den tidigare fleråriga budgetramen (FBR) finns nya funktioner i den nuvarande programperioden:

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1058 den 24 juni 2021 om Europeiska regionala utvecklingsfonden och om Sammanhållningsfonden - Europeiska kommissionen, nr 231/60

Figur 4 - Vad är nytt inom ERUF FBR 2021-2027?

3.3 Vilken roll kan sociala tjänster spela i genomförandet av ESF+ och ERUF?

Godkännandet av EPSR 2017 markerade ett avgörande steg mot att främja uppåtgående konvergens mellan medlemsstaterna. Detta initiativ prioriterar rättvisa och välfungerande arbetsmarknader och sociala trygghetssystem och placerar dem som hörnstenar för att främja ett mer socialt Europa. Genom att erkänna användarnas föränderliga behov som centrala för denna strävan, blir det absolut nödvändigt att placera sociala tjänster i framkant av genomförandet.

Att effektivt implementera EPSR kräver ett holistiskt tillvägagångssätt som är anpassat till principerna av en personcentrerad servicemodell. Detta tillvägagångssätt ökar samarbetet och komplementariteten mellan olika insatser och främjar en miljö där olika typer av tjänster sömlöst samarbetar för att uppfylla EPSR:s mål. För att uppnå detta ligger det en avgörande tonvikt på att tillhandahålla tjänster av hög kvalitet, med stöd av adekvat finansiering och driven av innovativ design och implementering för att utnyttja den omvandlande kraften i sociala insatser³.

Trots den erkända betydelsen av innovativa tillvägagångssätt för att möta växande behov av sociala tjänster, kvarstår en anmärkningsvärd utmaning i form av brist på regional och nationell finansiering, särskilt inom innovationsområdet. Detta understryker den avgörande roll som robust ekonomiskt stöd har för att driva på lyckade genomföranden och understryker nödvändigheten av att ta itu med luckor i finansieringen för att underlätta utvecklingen av innovativa socialtjänststrategier.

Den fleråriga budgetramen för 2021–2027 skapar förutsättningar för en mer enad, starkare och demokratisk europeisk union i linje med EPSR, EPSR-handlingsplanen, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och andra viktiga socialpolitiska initiativ. Som svar på de identifierade finansieringsutmaningarna har Europeiska kommissionen förnyat den långvariga ESF, ett väsentligt finansieringsinstrument för att investera i människor och skapa sysselsättningsmöjligheter av hög kvalitet över hela Europa i över sex decennier. Vid sidan av ESF+ framträder ERUF som en resolut anhängare av initiativ (se även underkapitel 4.5) som syftar till att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen i Europeiska unionen, och främjar, bland alla prioriteringar, infrastrukturinvesteringar, tillgänglighet och social integration⁴.

Den uppgraderade fleråriga budgetramen placerar inkluderande och kvalitativa tjänster inom utbildning, träning och livslångt lärande i framkant⁵ och bidrar i hög grad till att bygga motståndskraft för distans- och onlineutbildning⁶.

När vi fördjupar oss i sociala tjänsters komplexa landskap blir det allt tydligare att en strategisk integration av ESF+ och ERUF kan förstärka effekterna av insatser avsevärt, särskilt när det gäller att möta föränderliga användarbehov och överbrygga finansieringsklyftor för innovativa tillvägagångssätt. Följande figur tjänar som en visuell berättelse som förklarar det symbiotiska förhållandet mellan sociala tjänster och den önskvärda kombinerade styrkan hos ESF+ och ERUF. Den belyser också den transformativa potentialen hos dessa fonder i att främja social välfärd och samhällsutveckling.

---

³ Social Services Europe (2018), *Towards the Implementation of the European Pillar of Social Rights the Role of Social Services*

⁴ Europeiska kommissionen, Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) (https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-regional-development-fund-erdf_en)

⁵ Europeiska unionens officiella tidning, L231, Vol. 64, 20 juni 2021

⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1058 den 24 juni 2021 om Europeiska regionala utvecklingsfonden och om Sammanhållningsfonden, nr 231/60

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1057 den 24 juni 2021 om inrättande av Europeiska socialfonden Plus (ESF+) och om upphävande av förordning (EU), nr 1296/2013

Figur 5 - Hur kan sociala tjänster använda ESF+ och ERUF?

---

4. Användning av EU-fonder för sociala tjänster – utmaningar och behov

4.1 Inledning

Detta kapitel drar samman trådarna i vår forskning, väver den samman och inte bara avslöjar de kollektiva utmaningarna och ambitionerna hos dem som ligger i framkant när det gäller tillhandahållande och förvaltning av sociala tjänster, utan också introducerar effektiva interventioner och lovande metoder. Kapitlet belyser komplexiteten i att arbeta inom politiska ramar och undersöker möjligheterna med att förbättra effektiviteten av användningen av ESF+ och ERUF på tvärssektoriell basis, dvs. omfattar alla områden eller undersektorer av sociala tjänster (dvs. de fem sektorerna som behandlas i mer detalj i den tekniska vägledning, men även andra, såsom migranter, asylsökande och flyktingar). Genom att förstå de unika behoven, utmaningarna och möjligheterna inom detta landskap kan socialtjänsten och förvaltningsmyndigheterna bli bättre rustade att navigera i EU-fondernas komplexitet, genom att integrera framgångsrika insatser för att främja sociala tjänster i hela Europeiska unionen.

4.2 Metodik

Efter det konceptuella ramverket för Helpdesk-projektet för sociala tjänster, tillämpades en blandning av forskningsmetoder för att utforska de frågor som är relevanta för denna tekniska vägledning.

1. **Skrivbordsundersökning av befintlig kunskap:** [Profilblad efter land](#) skapades för varje EU-medlemsstat, med fokus på medel från ERUF- och ESF+. Dessa blad ger en översikt över finansieringsprioriteringar, belopp och förvaltningsorgan för sociala tjänster som hjälper till att förstå EU-fondstrukturer och förvaltning på nationell nivå.
2. **Enkät om behoven kring Helpdesk:** Undersökningen som genomfördes under andra halvåret 2022 samlade in information om socialtjänsternas behov, utmaningar och möjligheter när det gäller att få tillgång till och använda medel från ESF+- och ERUF. Den syftade till att identifiera väsentliga krav för sektorns utveckling. Två onlineundersökningar genomfördes, inriktade på förvaltningsmyndigheter och sociala tjänster i alla 27 EU-medlemsstater.
3. **Nationellt bevisinsamlingsforum (NEGF):** De organiserades som halv- till endagsevenemang med deltagare från offentliga och tredje sektorns socialtjänstleverantörer, samordnare och EU-finansieringsrepresentanter. NEGF bidrog till att samla in mångsidig kunskap om olika ämnen, däribland planering, samordning och tillhandahållande av sociala tjänster, såväl som EU:s finansieringsstrukturer på olika administrativa nivåer. NEGF gjorde det möjligt att bekräfta eller motbevisa de viktigaste trenderna från undersökningarna och att få mer kvalitativa detaljer angående resultaten.
4. **Recension av befintlig litteratur:** Befintlig litteratur samlades in av alla projektpartners och granskades för att ytterligare undersöka luckor i EU:s finansieringssystem relaterade till

socialtjänstens och förvaltningsmyndigheternas aktiviteter. Denna litteratur fungerade som underlag för forskning och kompletterade data som samlats in genom undersökningar och NEGF.

5. **3 tvärsektoriella och 10 sektoriella workshops:** Det anordnades tre tvärsektoriella workshops för att utarbeta en vägledning kring hur man kan maximera den sociala effekten av ESF+ och ERUF. Dessa workshops fokuserade på lösningar som skulle fungera för sociala tjänster inom de olika undersektorerna (se kapitel 6) samt på tillämpningen av allmänna principer för effektiv service. Å andra sidan har 10 tematiska workshops anordnats med fokus på effektiva insatser för 5 olika sektorer inom socialtjänsten (barnomsorg, funktionshinder, stöd och vårod av äldre, hemlöshet, arbetsintegration). Evenemangen riktade sig till både förvaltande myndigheter och socialtjänsten.

4.3 Praktiska utmaningar för förvaltningsmyndigheter och socialtjänstleverantörer när det gäller användningen av EU-medel för effektiva insatser

Detta avsnitt beskriver de huvudsakliga hindren och utmaningarna som förvaltande myndigheter och socialtjänsten för närvarande står inför när de hanterar och förvaltar EU-medel (särskilt ESF+ och ERUF).

Sociala tjänster

Begränsad medvetenhet om de möjligheter som EU-fonderna erbjuder

Brist på tillgänglig information, komplexa regelverk och dålig kommunikation från förvaltande myndigheter. Dessutom finns det en bristande medvetenhet om hur man använder EU-medel för pilotprojekt och politiska reformer och svårigheter med att hitta nödvändig information, kontakter och verktyg.

Samfinansiering och förhandsfinansiering

Samfinansieringsgraden framstår som ett genomgående hinder för socialtjänster som vill ansöka om EU-medel. Att hitta tillräckliga resurser för samfinansieringen är därför en viktig fråga. Dessutom måste de leverantörer av sociala tjänster som vill ansöka om EU-finansiering själva betala de utestående fordringar för att kunna starta projekt och göra initiala investeringar.

Effektiv intervention – potentiell lösning

Införande av en kompensationsmekanism (undantag nationell medfinansiering från underskottsreglerna för social infrastruktur).

Detta ingripande innebär att man implementerar en kompensationsmekanism som medger undantag från underskottsreglerna för sociala infrastrukturprojekt. I många fall är de statliga budgetarna föremål för underskottsgränser eller regler som är utformade för att upprätthålla finanspolitisk disciplin. **Dessa regler som gäller för eurozonen begränsar det belopp som en regering kan låna eller spendera utöver sina intäkter.** Sociala infrastrukturprojekt, såsom de som rör sjukvård, utbildning eller bostäder, kräver dock ofta betydande investeringar som kan överskrida dessa underskottsgränser.

För att möta denna utmaning föreslår det förordade systemet att man tillåter regeringar att utesluta den nationella delen om medfinansiering av sociala infrastrukturprojekt från beräkningar av underskott. Nationell

---

medfinansiering avser den del av projektfinansieringen som tillhandahålls av den nationella regeringen, ofta i partnerskap med regionala eller lokala myndigheter, medan andra finansieringskällor som bidrag eller lån täcker resten.

Skapa ett garantisystem

En annan möjlig lösning kan också vara att skapa ett garantisystem som implementeras av EU eller att skapa en särskild fond för EU-projektinnehavare som står inför ett bristande kassaflöde.

Generalisering av förhandsfinansiering

En annan lösning skulle kunna vara en generalisering av förhandsfinansieringen som betalas ut strax efter undertecknandet av bidragsöverenskommelsen. För långsiktiga projekt skulle det också kunna gå via genomförandet av mellanliggande finansiering som kan beviljas efter halva projektiden. Ett system för förhandsfinansiering har redan införts genom EU-program som [Erasmus+ program](#) eller [Kreativa Europa i Frankrike](#).

Fördelning av finansiering och mål

Medlen fördelas inte lika mellan alla undersektorer av sociala tjänster och alla specifika målgrupper. Bevis understryker hur det fortfarande finns utmaningar med att nå och tillgodose behoven hos vissa grupper, särskilt de mest missgynnade, vilket ibland leder till "creaming", det vill säga inriktning på mindre utsatta människor med mindre komplexa behov för att uppnå bättre resultat. Ofta sätts orealistiska mål, vilket leder till en förskjutning mot enklare verksamheter och målgrupper, vilket är olyckligt.

Effektiv intervention – potentiell lösning

Implementera en djupgående behovsbedömning som går utöver demografiska kriterier.

Denna insats består av omfattande forskning och genomförande av pilotprojekt för att förbättra förståelsen och planeringen av specifika tjänster utöver demografiska kriterier. När regeringar planerar tjänster som sjukvård, utbildning eller social välfärd förlitar de sig ofta på demografiska data, t.ex. befolkningsstorlek, ålder och kön. I detta förslag till åtgärd föreslås dock att man går längre än demografi genom att beakta ytterligare kriterier för att bättre anpassa tjänsterna till samhällenas faktiska behov.

Människor från missgynnade eller marginaliserade grupper står ofta inför en mängd sociala problem och behöver ett integrerat paket av tjänster som bygger på principen om en enda kontaktpunkt. Dessa tjänster tillhandahålls bäst av arbetsintegrerande sociala företag (ASF) och socialtjänsten. Dessa organisationer bör aktivt delta i lokala insatser för att bekämpa fattigdom och social exkludering. Det måste finnas ett aktivt partnerskap mellan socialtjänsten, ASF:er, offentliga myndigheter, utbildningsinstitutioner, icke-statliga organisationer och näringslivet.

Implementera finansiellt stöd till en tredje part (FSTP)

Det innebär att en projektägare, som får EU-medel, får genomföra sin egen utlysning att lämna förslag. Andra projektägare kommer sedan att svara på denna förslagsinfordran och kan dra nytta av EU-medel i form av mindre belopp och ett enklare förfarande.

Framgångsrika metoder 1

[FORWORK](#) (2016) är ett pilotprojekt som syftar till att integrera asylsökande och flyktingar på arbetsmarknaden i mottagningscenter i Italien, i syfte att informera om en framtida möjlig policyreform på nationell nivå; planerad vid tidpunkten för EaSI-utlysningen. Teamet använde Eurostat, nationell och regional statistik för att definiera det exakta sammanhanget och omfattningen av migrationen i Italien och dess specifika behov som inte finns i andra EU-länder.

Framgångsrika metoder 2

INSPIRE (2014) utvecklade en multidimensionell och omfattande bedömningsprocess av situationen för personer i missgynnande eller marginaliserande situationer och som har tillgång till socialvårdstjänster i Rom. Till att börja med organiserade teamet gruppmöten med företrädare för stödmottagarna och familjeorganisationerna, kompletterat med en analys av behoven med hjälp av socialregistret.

Mäter och anpassar indikatorer för sociala projekt

Indikatorerna är ibland svåra att mäta, observera och uppnå. De mål, resultat och indikatorer som anges i vissa projekt har visat sig vara för krävande eller otillräckliga och de är inte i linje med den faktiska sociala handlingen. Projektindikatorer kan vara överflödiga och återspeglar ofta inte målgruppernas specifika egenskaper eller alla olika sociala situationer och utmaningar.

Effektiv intervention – potentiell lösning

Fokus på kvalitativa och harmoniserade indikatorer.

En övergång till en mer resultatorienterad strategi bör implementeras, med betoning på att uppnå resultat snarare än bara prestationer. Syftet är att skapa en starkare interventionslogik och en mer omfattande uppsättning indikatorer för att följa upp framstegen på ett effektivt sätt. Denna åtgärd kräver att en enhetlig metod för konsekvensanalys införs. Detta säkerställer att förvaltningsmyndigheterna använder ett konsekvent tillvägagångssätt när de utvärderar effekterna av finansierade projekt. Det är också lämpligt att harmonisera de befintliga indikatorerna. Detta förenklar övervakningsprocessen och minskar den administrativa bördan och underlättar fokus på meningsfulla indikatorer.

Med detta sagt bör den värdebaserade strategin inte glömmas bort.

Personalbrist och projektkompetens

Bristen på specialiserad personal och/eller otillräcklig ekonomisk kapacitet för att anställa yrkesverksamma är särskilt uppenbar inom socialtjänster. De ekonomiska resurserna för att kunna betala projektledare vid utveckling av projektansökningar är också begränsade.

Effektiv intervention – potentiell lösning

Utbildning och kompetensutveckling

Denna utmaning erkänner det kritiska behovet av att förbättra "projektkunskap" inom organisationer som tillhandahåller sociala tjänster. Den tar itu med kompetensbristerna bland de anställda, som för närvarande hindrar ett effektivt genomförande av projekt. För att övervinna detta hinder skulle en potentiell insats kunna inriktas på att inrätta hållbara metoder för personalförvaltning och organisationsstrukturer som prioriterar fortlöpande utbildning och kompetensutveckling av personal som deltar i projekt, från utformningsfasen till projektrapporteringen.

Främjar förutfattade exemplariska projekt

Den består av projektmodeller och mallar som redan är formulerade och tillgängliga online för potentiella projektsökande. Socialtjänster som inte har tillräckliga resurser och kunskaper för att använda dessa modeller för att utforma och utarbeta sina egna projektförslag. Det är ett förenklat sätt för projektt innehavare att få sina projekt beviljade bidrag. Det gör det också möjligt för finansieringsmyndigheter att ha förenklade/standardiserade utvärderingsprocesser.

Samrådsmekanism och samtidig utveckling

De dialogmekanismer som finns är ofta ineffektiva, särskilt vid utvecklingen och utformningen av åtgärdsprogram och ansökningsomgångar. Identifieringen av de behov som bör tas upp i ansökningsomgångarna – tillsammans med andra forsknings- och dataanalysmekanismer – bör också komma från intressenternas och användarnas perspektiv. Till exempel, från sektorn för sociala/överkomliga bostäder och hemlöshet, är inte inbjudna i planerings-/programmeringsfasen.

Effektiv intervention – potentiell lösning

Främjar samarbete och gemensam utformning mellan intressenter och användare

Kontakta intressenter och användare i god tid före utformningen av operativa program. Genom att involvera intressenter tidigt i processen kan deras insikter och behov integreras i utformningen av programmet och samtidigt öka relevansen och effektiviteten. Att implementera en samarbetsstrategi för utformningen kan vara en avgörande lösning. En ytterligare åtgärd består i att aktivt främja och införa tabeller, forum och evenemang för diskussioner som uppmuntrar till meningsfulla dialoger mellan förvaltningsmyndigheter, leverantörer av sociala tjänster och det samfund som är intresserat av att ansöka om projekt. Dessa sammankomster ger möjligheter till feedback, diskussioner och anpassning av mål. Slutligen skulle organisationen av praxisgemenskapen på både regional och nationell nivå kunna utgöra ett effektivt sätt att dela gemensamma utmaningar och komma fram till gemensamma insikter.

Framgångsrika metoder

[I-CCC](#) (2019) genomförde en bedömning av samhällsbehoven med hjälp av en användarcentrerad metod där medborgare och regionala intressenter deltog genom intervjuer och fokusgrupper i de sex pilotregionerna.

Följ reglerna för offentlig upphandling och statligt stöd

Leverantörer av sociala tjänster har också betonat svårigheten att följa de komplexa reglerna om offentlig upphandling och/eller statligt stöd – en fråga (även om de antagna svårigheterna senare kan bli mindre viktiga eller till och med vara obefogade) som kan avskräcka dem från att utarbeta och lämna in projektförslag. Dessutom utgör komplexa administrativa förfaranden ett betydande hinder för leverantörer av sociala tjänster när det gäller att få tillgång till EU-fonder.

Kommunikation

En ofta rapporterad utmaning är bristen på personlig kontakt mellan projektledaren och det styrande organet. Det behövs flexibel professionell kommunikation. Dessutom kan det hända att finansären inte träffar projektledaren personligen eller inte får en tillräcklig förståelse för arbetet medan det skulle vara avgörande att förstå hela sammanhanget

Hållbarhet

Bristen på långsiktig finansiering utgör ett stort hinder för projektens hållbarhet. Utlysningar är fokuserade på och anpassade till kortsiktiga verksamheter och insatser utan ett tydligt hållbarhetsperspektiv, samtidigt som socialtjänstsektorns karaktär är att stödja utsatta grupper under längre tid för att få resultat.

Deltagande av små socialtjänster

Det finns en växande oro för att stora konsultföretag och universitet i allt högre grad dominerar utvecklingen och genomförandet av projekt relaterade till socialtjänsten, med liten eller ingen insats från socialtjänster. Detta tillvägagångssätt kan skapa en brist i kopplingen mellan slutanvändarnas behov och de tjänster som tillhandahålls, som kanske inte tillgodoser deras behov på ett tillräckligt sätt.

Effektiv intervention – potentiell lösning

Göra EU-program mer tillgängliga genom mikroprojekt (eller småskaliga bidrag)

Mikroprojektet är en mekanism som redan föreslagits av olika Eu-finansieringsprogram, t.ex. [INTERREG France-Wallonie-Vlaanderen-programmet](#). Det är de viktigaste egenskaperna hos ett mikroprojekt:

- Det maximala bidraget från EU:s fonder är lägre för ett mikroprojekt än för ett vanligt projekt.
- Det medger en finansieringsgrad på upp till 100 % av de totala stödberättigande kostnaderna.
- Det genomförs inom en kortare tidsperiod än ett vanligt projekt.
- Mikroprojekt är mindre krävande än vanliga projekt när det gäller förvaltning, uppföljning och genomförande.

Tillgång till tid för projektutformning

Vissa ansökningsomgångar ber om ett konsortium som bedömningskriterier för att få ansöka. Många gånger innebär den strikta deadline för utlysningen att de sökande inte har tillräckligt med tid för att utforma projektförslaget och bygga upp ett konsortium.

Svårigheter att implementera en integrerad tjänstemetod

Ett återkommande inslag var svårigheten att sätta upp projekt som implementerar en integrerad tjänstemetod. En anledning är icke förbundna planprocesser vid de olika fackdepartementen på nationell nivå. Dessutom kan socialtjänstleverantörer/bidragstagare ofta inte hantera ett sådant "helhetssynsätt". Projektförberedelsefasen skulle behöva stödjas ekonomiskt och få tillräckligt med tid för att bygga upp partnerskap t.ex. med den offentliga arbetsförmedlingen för att kombinera åtgärder för social integration och arbetsmarknadsintegration av marginaliserade grupper/missgynnade personer.

Förvaltandemyndigheter

Medvetenhet om behoven

En av de viktigaste utmaningarna som förvaltningsmyndigheterna står inför är att de skulle behöva förbättra sina kunskaper om specifika behov i lokala samhällen, därmed inom området sociala tjänster. Detta kan leda till underutnyttjande av tillgängliga finansieringsmekanismer eller specifika finansiella krav.

01

Identifiera behoven

Vanligtvis finns det inget standardiserat sätt att identifiera och dokumentera behov på nationell och regional nivå. Dessutom saknar många EU-länder etablerade metoder för att effektivt kommunicera lokala krav på socialvård till central nivå.

02

Effektiv intervention – potentiell lösning

Införande av en standardiserad mekanism för identifiering av behov

Utveckla och genomföra en standardiserad process för behovsbedömning som kan tillämpas konsekvent på både nationell och regional nivå. Denna process bör omfatta datainsamling, analys och validering för att identifiera behoven av social omsorg på ett korrekt sätt. Skapa en centraliserat rapporteringssystem som gör det möjligt för lokala samhällen och regioner att meddela sina behov av social omsorg till centralregeringen eller relevanta myndigheter. Detta kan innebära användning av digitala plattformar, rapporteringsformulär eller utsedda kontaktpersoner. Erbjud utbildningsprogram och initiativ för kapacitetsbyggande till lokala myndigheter och leverantörer av social omsorg för att förbättra deras förmåga att identifiera, dokumentera och rapportera behov av social omsorg på ett effektivt sätt. För att ytterligare öka effektiviteten i de föreslagna initiativen är det viktigt att involvera organisationer som företräder användarna i utvecklingen och genomförandet av den standardiserade processen för behovsbedömning. Genom att samarbeta med sådana organisationer, som har en djup förståelse för de levda erfarenheterna och perspektiven hos de individer som får social omsorg, kan bedömningsprocessen bli mer inkluderande och återspegla de olika behoven inom samhällen.

Utformning av indikatorer

Att ständigt stöta på utmaningar när det gäller att upprätta kvantifierbara indikatorer för att mäta social påverkan understryker den rådande frågan om icke-standardiserade ledningskrav inom olika kompetenser och jurisdiktioner.

03

Brist på specialiserad personal

Förvaltande myndigheter lyfter ofta fram den betydande bristen på specialiserad personal som har expertis för att navigera i EU-fondernas komplexitet och deras regelverk. Denna brist utgör en stor utmaning för att säkerställa ett effektivt programgenomförande och efterlevnad.

04

Effektiv intervention – potentiell lösning

Investeringar i utbildning

Förvaltande och lokala myndigheter bör investera mer i interna utbildningsprogram för sin personal. Denna utbildning kommer att vara till nytta för att ge personalen tillräckliga kunskaper inom de specifika områden/sektorer som de arbetar inom för att ha adekvata färdigheter för förvaltning och utvärdering av projekt eller finansiering.

Icke-statliga organisationers involvering

En gemensam utmaning för förvaltningsmyndigheterna är svårigheten att marknadsföra EU-medel till icke-statliga organisationer och uppmuntra dem att ansöka om ansökningsomgångar. Faktorer som begränsad kapacitet, otillräckliga ekonomiska medel och brist på personal, alltför detaljerade utlysningar som bara riktar sig till specifika punkter, har lett till bristande entusiasm och engagemang hos icke-statliga organisationer, särskilt i mindre regioner.

05

Effektiv intervention – potentiell lösning

Stärkt engagemang för icke-statliga organisationer genom en förbättrad kommunikationsstrategi

Utveckla och genomföra ett förbättrat kommunikations- och spridningssystem som säkerställer att icke-statliga organisationer får aktuell och relevant information om EU:s finansieringsmöjligheter, programplanering och deras potentiella roller. Organisera regelbundna evenemang, workshops och informationsutbyte som samlar icke-statliga organisationer, leverantörer av sociala tjänster, kommuner och relevanta intressenter. Dessa sammankomster underlättar nätverkande, kunskapsutbyte och diskussioner om möjligheter och utmaningar. Effektivisera administrativa förfaranden och dokumentationskrav för att minimera bördan för icke-statliga organisationer och göra det mer attraktivt för dem att delta i processen att ansöka om finansiering.

Genomföra den "öppna" förslagsinfordran

Genomföra förfaranden för ansökningsomgångar som anger de viktigaste målen som projektt innehavarna måste uppnå. En "öppen" förslagsinfordran har däremot inga fördefinierade ämnen och är öppen för förslag från alla områden. Denna lösning uppmuntrar innovation och kreativitet hos projektt innehavarna och innebär samtidigt färre begränsningar för dem. Dessutom undanröjer denna metod alla slags hinder som är kopplade till tillgången på medel för vissa behov.

Framgångsrika metoder

2022 publicerade ESF:s plattform för transnationellt samarbete [verktyg](#) för uppskalning av social innovation. Dokumentet innehåller också en steg-för-steg-guide om hur man inleder en dialog med potentiella stödmottagare. Dessa verktyg identifierar flera steg som lokala myndigheter och förvaltningsmyndigheter bör följa för att samarbeta med potentiella stödmottagare och beskriver olika användbara resurser som kan underlätta deras arbete.

Institutionell kapacitet

Förvaltande myndigheter brottas med ett komplext samspel mellan institutionell kapacitet och regulatoriska krav, vilket avsevärt påverkar programmets effektivitet. Vissa länder, speciellt de i mindre utvecklade regioner, möter ihållande begränsningar i samband med sin operativa kapacitet. Det mest framträdande hindret för effektivitet ligger i form av otillräcklig administrativ kapacitet. Den kumulativa bördan av faktiska och upplevda administrativa komplexiteter, som ibland kan förvärras av regler och krav som ställs av nationella regeringar eller offentliga myndigheter inom EU:s medlemsstater, har lett till projektförseningar och kostnadsineffektivitet.

06

Balansera relevans och effektivitet

En mer anmärkningsvärd utmaning är relaterad till övervakningssystemet, som oavsiktligt kan uppmuntra förmånstagare att använda "creaming"-metoder och sätta upp mål på nivåer som kan vara för konservativa. Även om detta tillvägagångssätt kan resultera i högre mätvärde av effektiviteten, kan det även minska den övergripande relevansen av de uppnådda resultaten.

07

Fondernas flexibilitet

Svårigheter att reagera på nya utmaningar på grund av de fördefinierade målgrupperna, åtgärderna och beloppen som anges i regelverket för EU-medel. Denna brist på flexibilitet hindrar förvaltande myndigheters förmåga att effektivt ta itu med framväxande frågor som ökade energi- och levnadskostnader. Regelverkets strikta struktur begränsar deras förmåga att anpassa projekt och omdirigera kassaflödet efter behov.

08

Effektiv intervention – potentiell lösning

Upprättande av en organisatorisk resiliens med en buffertfunktion

Upprätta en särskild fond för motståndskraft som fungerar parallellt med befintliga EU-medel och som är särskilt utformad för att hantera oförutsedda utmaningar och kriser. Utveckla en krishanteringsmekanism inom den globala fonden för samhällsengagemang och motståndskraft som gör det möjligt för förvaltande myndigheter att snabbt få tillgång till finansiering när de ställs inför oväntade utmaningar, såsom energiprishöjningar eller öknings av levnadskostnader.

Interna kommunikationshinder

Förvaltande myndigheter stöter på svårigheter med att säkerställa smidig och effektiv kommunikation av information och beslut från EU-nivå till nationell nivå. Dessutom finns det utmaningar med att överföra denna information från nationell (minister) nivå till regional nivå.

09

Standardiserade kostnadsalternativ

Förvaltande myndigheter står inför utmaningen att hitta en balans mellan standardiserade kostnadsalternativ och att skräddarsy dem för att möta enskilda förmånstagares specifika krav.

10

Effektiv intervention – potentiell lösning

Verktyg för EU:s budget och SCO

Helpdesk-projektet har skapat [verktyg för främjande och förvaltning av EU-medel](#). Ett särskilt avsnitt ägnas åt projektbudgeten. Detta verktyg ger rekommendationer till förvaltningsmyndigheterna om standardiserade kostnadsalternativ (SCO) baserat på feedback från stödmottagare inom den sociala sektorn.

Samordning mellan avdelningarna

Tilltagande svårigheter att samordna olika åtgärder och prioriteringar mellan avdelningarna. Ibland har de kontor som förvaltar andra fonder inga kontakter och det resulterar i avvikelser i åtgärder som ska utvecklas (dvs kostnader som för vissa avdelningar inte är acceptabla men som är det för andra avdelningar).

11

Territorialisering av finansiering

Territorialiseringen av EU-fonder är vanligtvis otillräcklig. De flesta av EU-fonderna går rakt in i regioner som tenderar att använda dem för sina egna projekt eller till stora projektinnehavare. Denna situation leder till att en bristande tilldelning av medel till mindre projektinnehavare. Detta leder till en ökad risk att medel koncentreras till större regioner och att de inte kanaliseras från de förvaltande myndigheter till förmedlande organ och från regional nivå till lokal nivå.

12

Effektiv intervention – potentiell lösning

Stärka territorialiseringen av förvaltningssystemet för de europeiska fonderna

Detta förslag går ut på att multiplicera de lokala kontaktpunkterna för de förvaltande myndigheterna i de lokala territorierna och att förse dessa kontaktpunkter med EU-medel. Därefter kommer de lokala kontaktpunkterna - som är mer medvetna om de specifika intressena inom sina territorier - att genomföra sin egen förslagsinfordran i enlighet med sina egna behov. Detta system existerar redan, särskilt genom de förmedlande organen för ESF+ i Frankrike, som genomför sina egna ansökningsomgångar för den franska statens räkning. Territorialiseringen av EU-medel är dock fortfarande otillräcklig, vilket leder till brist på medel för mindre projektinnehavare.

Genomförandet av bottom-up-strategin

När man förbereder projekt kopplade till politiska ramar på EU-nivå (som den europeiska strategin för vård och omsorg eller den europeiska barngarantin), är det svårt för förvaltande myndigheter och de sociala tjänsteleverantörerna/förmånstagarna att organisera en bottom-up-strategi eftersom de stödberättigande åtgärderna som regel är planerade av fackministerierna på nationell nivå

13

Politisering av finansiering

När de utarbetar och genomför åtgärdsprogram måste förvaltande myndigheter följa de nationella och europeiska strategierna. Därefter bör de fokusera på specifika prioriteringar som ibland bestäms av politiska agendor som leder till brist på medel för sektorer som anses vara "mindre relevanta". Detta leder till ojämlikhet i finansieringen av olika områden.

14

Otillräcklig kapacitet för synergieffekter av fonder

Den forskning som gjorts inom ramen för projektet bekräftar bristen på kunskap om hur man bäst kan använda befintliga synergier och komplementariteter av finansiering från olika EU-fonder, t.ex. genom att kombinera pengar från ESF+ och ERUF för digitalisering eller miljövänligare sociala frågor tjänster.

15

Effektiv intervention – potentiell lösning

Fokus på integrerade tillvägagångssätt och överföring av erfarenheter

Det behövs en starkare inriktning (som redan ingår i de operativa programmen) på en integrerad strategi för tillhandahållande av sociala tjänster, t.ex. när det gäller hemlöshet där bostäder, hälso- och sjukvård samt arbets- och utbildningstjänster kopplas samman.

Dessutom kan det vara effektivt att organisera en överföring av erfarenheter av innovativ användning av EU-medel från en grupp till en annan. T.ex. från program för socialt stöd, omsorg och arbetsmarknadsintegrering av romer till hemlösa eller asylsökande.

4.4 Praktiska behov hos förvaltningsmyndigheter och socialtjänstleverantörer när det gäller användningen av EU-medel för effektiva insatser

I detta avsnitt beskrivs de huvudsakliga behov som förvaltande myndigheter och specialiserade program för närvarande uttrycker när de hanterar och förvaltar EU-medel (särskilt ESF+ och ERUF). En djupgående analys gjordes för fem länder: Belgien, Tjeckien, Italien, Spanien och Sverige. Ytterligare bevis rapporteras också eftersom de uppgifter som samlats in inom ramen för Helpdesk-projektet omfattar alla de 27 medlemsstaterna.

Resultaten av analysen är mycket relevanta för bedömningen av den nuvarande situationen när det gäller strategin för ESF+ och ERUF.

Socialtjänster

Förvaltande myndigheter

TILLGÅNG TILL DATA

Socialtjänster kräver snabbare tillgång till data, t.ex. antalet personer som behöver tillgång till tjänster. Vilket är viktigt för att generera robusta bevis kring resultaten och effekterna av insatser som finansieras av ESF+ och ERUF. Frånvaron av fulländade eller försenade data, ett vanligt problem, hindrar möjligheten att genomföra grundliga analyser av kostnadseffektiviteten.

Förvaltande myndigheter kräver ett mer anpassningsbart tillvägagångssätt för att motivera beslut baserade på officiella uppgifter, som anpassar dem till de unika behoven hos individer som stöds av ESF-finansierade projekt under planeringen av åtgärdsprogram och projekt. Användningen av data är av största vikt för att kunna påverka strategiska beslut.

MÅLGRUPPER OCH BEHOV

Socialtjänsten behöver standardiserade metoder för att definiera målgrupper under planeringsfasen och samtidigt hitta en balans mellan relevans och effektivitet. Det är fortfarande uppenbart att ESF:s insatser har svårt att konsekvent nå och tillgodose de särskilda behoven hos vissa målgrupper, särskilt de som är mest missgynnade.

Anpassningen av insatserna till målgruppens behov behöver inte enbart ske under det operativa programskedet. Vissa operativa program har uppnått flexibilitet genom att inledningsvis anta en bred definition av målgrupper under planeringsfasen, som sedan kan förfinas och begränsas under genomförandefasen.

PARTNERSKAP OCH SAMARBETE

Sektorsövergripande partnerskap, som tar itu med de olika grundorsakerna till social utslagning och diskriminering, kan underlätta för utsatta grupper att på ett holistiskt sätt utvecklas mot social integration. Dessutom kan upprättandet av mer inkluderande partnerskap och antagandet av omfattande strategier för uppsökande verksamhet göra projekten mer relevanta och öka effektiviteten i rekryteringen av deltagare.

Ett förbättrat samarbete mellan Europeiska kommissionens generaldirektorat på EU-nivå och ministerier och byråer på nationell nivå är avgörande för att maximera effektiviteten i ESF+ och ERUF:s stödleveranser.

FRÄMJA KOMMUNIKATION

Förvaltande myndigheter behöver förbättra sina kommunikationsstrategier för att göra officiella leverantörer och bidragsmöjligheter mer tillgängliga och begripliga för ett brett spektrum av intressenter. Detta inkluderar engagemang med representanter från viktiga sektorer som hälsa, utbildning och sociala tjänster, tillsammans med aktivt deltagande av representanter från missgynnade grupper.

Förvaltande myndigheter inser att det är nödvändigt att investera i insatser som syftar till att engagera nya förmånstagare. Särskild uppmärksamhet och intensifierade ansträngningar bör riktas mot små och lokala organisationer. Initiativ som rör ökad medvetenhet och kapacitetsuppbyggnad spelar en avgörande roll i främjandet av användningen av EU-medel för att stödja social integration, särskilt bland dessa mindre, samhällsbaserade enheter.

SIMPLIFIERING

Socialtjänster uttrycker ett behov av att förenkla reglerna, som idag uppfattas som alltför strikta, komplexa och invecklade, vilket leder till en betydande administrativ börda relaterad till dokumentationen av projektkostnader. Dessutom finns det ett stort behov av mer stöd från finansären, vilket är avgörande för framgångsrika ansökningsprocesser.

Förvaltande myndigheter erkänner det akuta behovet av att effektivisera och genomföra förenklade förfaranden. Komplexiteten i de nuvarande administrativa processerna utgör ofta en betydande utmaning. För att öka effektiviteten strävar förvaltande myndigheter efter att införliva mer okomplicerade och ändamålsenliga mekanismer, som förenklade kostnadsalternativ, för att förenkla projektledningen och minska den administrativa bördan.

ÖVERVAKNINGSS MEKANISMER

Det är nödvändigt att förbättra mätningen av effektiviteten i ESF+- och ERUF-programmen. Det finns ett behov av övervakningsmekanismer som på ett mer heltäckande sätt kan fånga upp och mäta programmets resultat.

Förvaltande myndigheter är medvetna om behovet av att ta itu med frågan om att förenkla rapporteringen och behovet av kvalitativa indikatorer. För att möjliggöra mer övergripande utvärderingar i framtiden finns det en stark önskan om att i större utsträckning standardisera mjuka utfall och långsiktiga resultat.

EU:S POLITIK

Socialtjänster uttrycker behovet av att gå bortom EU:s politik och nationell politik för att identifiera behoven på fältet. Den politiska ramen är nödvändig för att se helheten, men det behövs en grundlig bedömning av behoven på fältet.

Det finns en stark betoning på vikten av intensiv samordning mellan EU:s politik, nationella regelverk och programplaneringsprocessen för att öka effektiviteten i insatserna som stöder socialtjänsternas motståndskraft och funktioner. Detta belyser också nödvändigheten av att ge de förvaltande myndigheterna flexibilitet att anpassa sina prioriteringar till de föränderliga behoven och utmaningarna i de lokala områdena.

KAPACITETSB YGGANDE

Socialtjänster uttrycker behovet av ett bidrag till kapacitetsuppbyggnad genom tillgängliga medel i sektoriella och regionala program. Dessutom betonas hur arbetsmarknadens parter, paraplyorganisationer och organisationer i det civila samhället kan spela en viktig roll för detta ändamål.

Institutionell kapacitet, på alla implementeringsnivåer, och lagstadgade krav är kopplade till varandra och påverkar i hög grad effektiviteten. Mer kapacitetsuppbyggnad skulle kunna tillhandahållas för förvaltningspersonal, viktiga nationella/regionala utbildningsaktörer och förmånstagare för att säkerställa att förvaltningen och mätningen av sociala effekter av medel är effektiv och ändamålsenlig och leder till förbättrade resultat.

SPRIDNING AV RESULTAT

Det finns ett trängande behov av effektivare spridning av projektresultat och effekter. Det är viktigt att se till att värdefulla insikter och resultat från projekt för sociala tjänster i hög grad delas och kommuniceras till relevanta intressenter och till samhället i stort. Detta kommer inte bara att underlätta kunskapsutbytet utan också öka initiativens genomslag och synlighet.

Behovet av en förbättrad spridning av projektresultaten och utvecklandet av en effektivare strategi för uppsökande verksamhet. Det är viktigt att se till att de värdefulla resultaten och slutsatserna från finansierade program och finansieringsmöjligheter också kommuniceras effektivt till en bredare publik, inklusive intressenter, förmånstagare och allmänheten i stort.

FLEXIBILITET

Socialtjänster bekräftar behovet av större flexibilitet i genomförandet av projekt och program. Flexibilitet är avgörande för att man ska kunna anpassa sig till och bemöta de sårbara befolkningsgruppernas skiftande behov och den föränderliga samhällsdynamiken på ett effektivt sätt. Detta innefattar förmågan att justera projektstrategier, resursfördelning och tidsramar efter behov så att bästa möjliga resultat uppnås. Även om flexibilitet är en nödvändighet måste å andra sidan vissa punkter förbli fasta, t.ex. de regler som tillämpas av förvaltningsmyndigheterna under författningsfasen.

Behovet av ökad flexibilitet i tilldelningen av medel, så att förvaltningsmyndigheterna kan få tillgång till mer "icke tilldelade" resurser i syfte att reagera effektivt på oförutsedda kriser och framväxande behov. Denna ökade flexibilitet skulle göra det möjligt för förvaltningsmyndigheterna att snabbt ta itu med angelägna frågor och fördela resurserna där de behövs mest akut, och därmed säkerställa en mer flexibel och lyhörd strategi för krishantering.

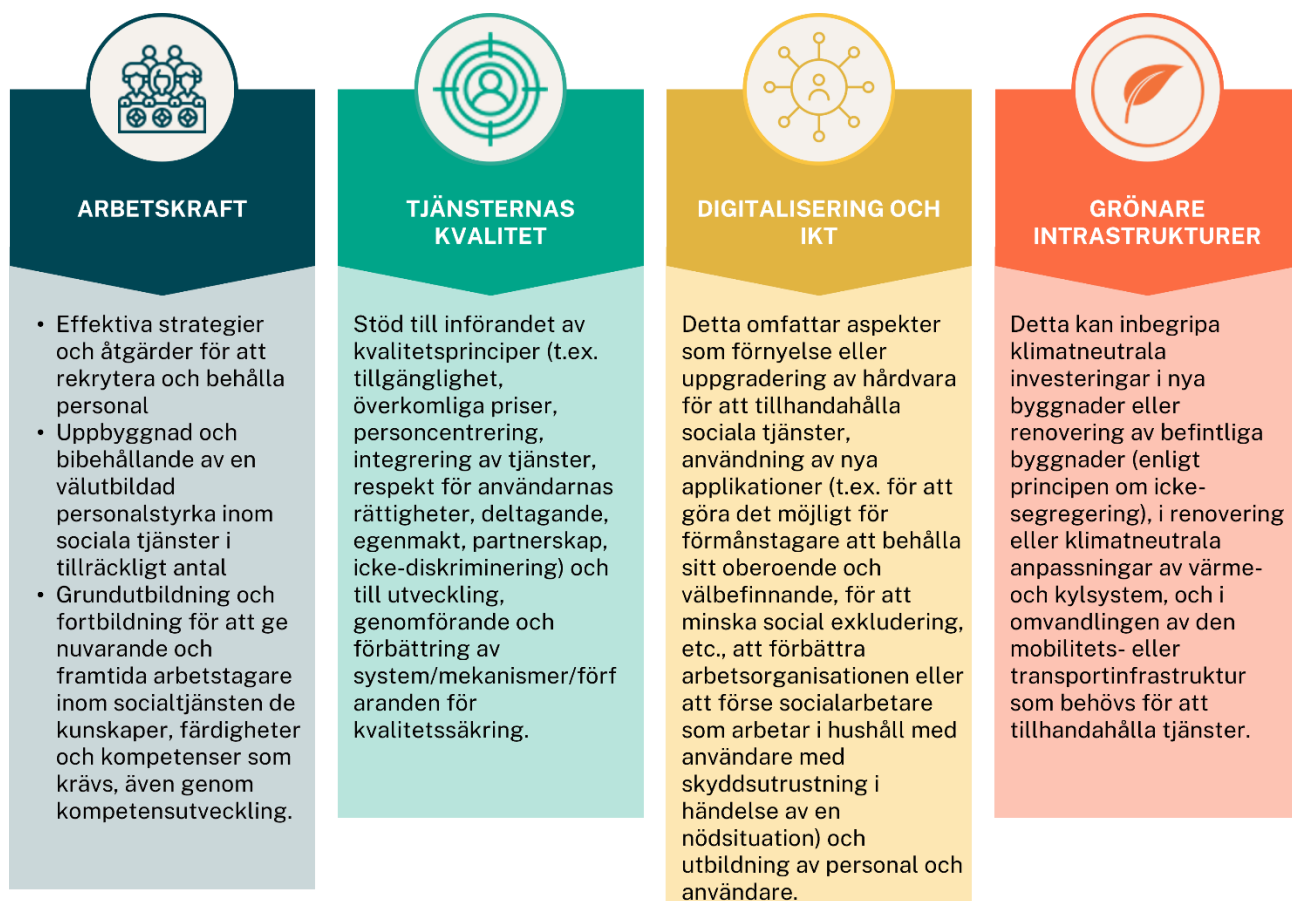
4.5 Horisontella/sektorsövergripande aspekter

Vilka är de viktigaste sektorsövergripande behoven på området för sociala tjänster?

EU-medel, såsom ESF+ och ERUF, tillsammans med andra EU-medel och nationella finansiella stödprogram, kan användas inte bara för att stödja testning och utvidgning av innovativa modeller för att organisera, leverera och finansiera sociala tjänster utan också för att anpassa sig till begrepp och metoder som beskrivs nedan (figur 6). Dessa är relevanta för specifika undersektorer⁷ av sociala tjänster. De är också tillgängliga för att utveckla, testa och lansera utmaningar som är gemensamma för alla undersektorer, även om deras relativa betydelse kan variera från undersektor till undersektor. Baserat på befintlig forskning och på den information som samlats in via olika kanaler i samband med

⁷ I samband med sociala tjänster hänvisar "undersektorer" till specifika kategorier eller uppdelningar inom det bredare området för sociala tjänster. Dessa kategorier kan baseras på olika kriterier, t.ex. vilken typ av tjänst som tillhandahålls, målgruppen eller det specifika fokusområdet. Inom den bredare sektorn för sociala tjänster kan undersektorerna till exempel omfatta personliga sociala tjänster, hälso- och sjukvårdstjänster, utbildningstjänster, bostadsstöd, sysselsättningsstöd med mera. Varje undersektor behandlar en särskild aspekt eller domän av sociala tjänster och finansiering eller initiativ kan skräddarsys för att möta varje undersektors unika behov och utmaningar.

Helpdesk-projektet för sociala tjänster beskriver vi nedan de mest relevanta sektorsövergripande behoven:

Figur 6 – Viktiga sektorsövergripande behov inom sociala tjänster

Utforskar koncept för organisations-, leverans- och finansieringsmodeller inom sociala tjänster

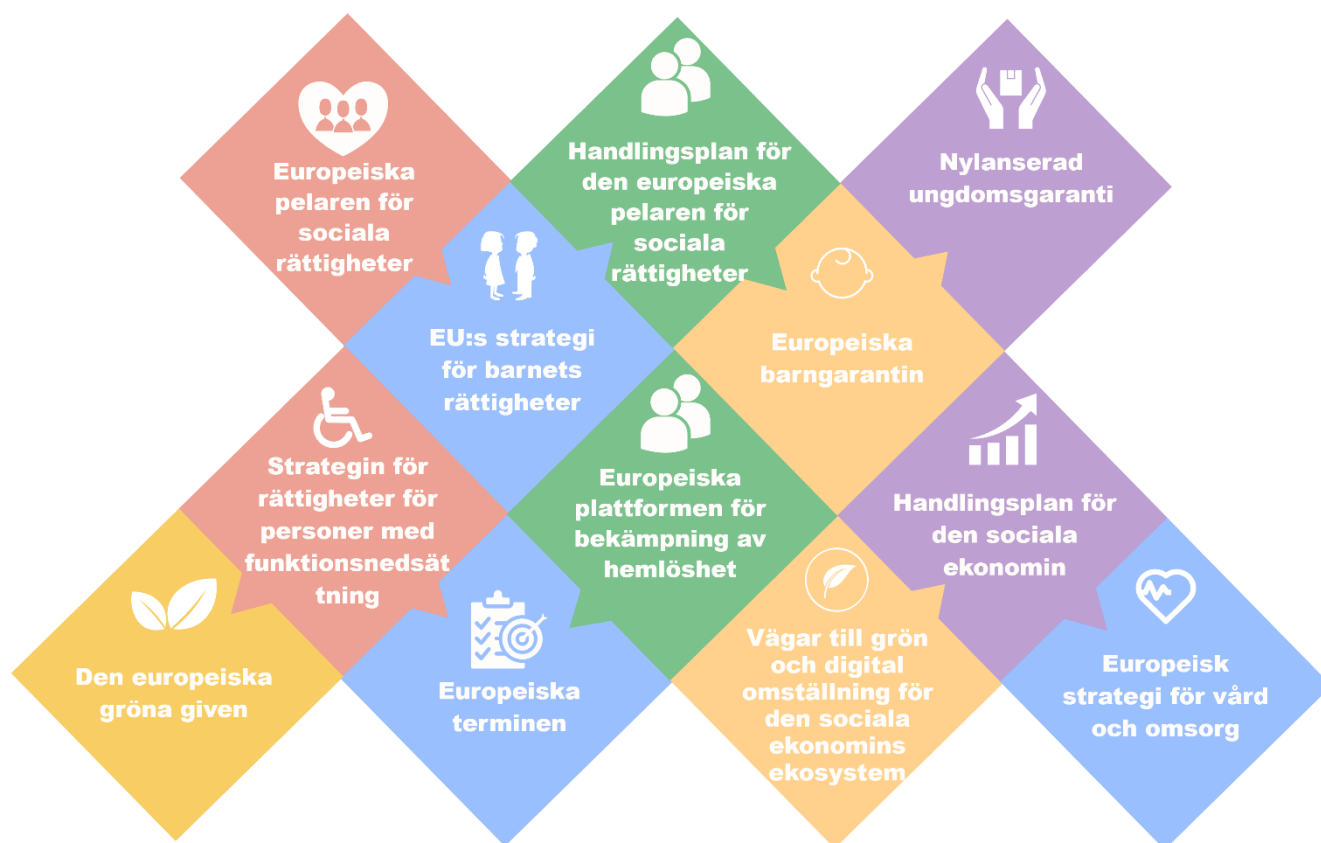
EU-fonder, däribland Europeiska socialfonden+ (ESF+) och Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), är utformade för att stödja hanteringen och/eller uppskalningen av nya modeller för organisering, finansiering och tillhandahållande leverans av sociala tjänster som återspeglar de begrepp och strategier som anges nedan. Fonderna arbetar för att förverkliga social innovation (se kapitel 5) inom EU:s medlemsstater och att tillhandahålla bevis som understödjer politiska reformer och lagstiftningsreformer. Nedan beskriver vi de begrepp eller strategier som identifierats som mest relevanta av Helpdesk-projektet för sociala tjänster. Flera av dem används för åtgärder inom vård och omsorg av äldre personer och personer med funktionsnedsättning och andra inom arbetsmarknadsinkluderande åtgärder av missgynnade eller marginaliserade personer och den sista punkten omfattar insatser inom hemlöshet/ekonomiskt överkomliga bostäder/subventionerat boende:

Figur 7 – Relevanta begrepp, rättigheter, principer eller tillvägagångssätt för modeller för tjänsteorganisation.

Vilka är de relevanta politiska ramarna på EU-nivå för sociala tjänster?

Med tanke på de undersektorer för sociala tjänster som Helpdesk-projektet för sociala tjänster fokuserar på, men också den bredare sektorn för sociala tjänster (som t.ex. också omfattar frågor som bostäder till överkomligt pris, sociala bostäder, migration, flyktingar och asylsökande eller psykisk hälsa) och den sociala ekonomins ekosystem, återspeglar listan nedan de politiska EU-ramarna som formar den relaterade politiken på EU-nivå och användningen av ESF + och ERUF.

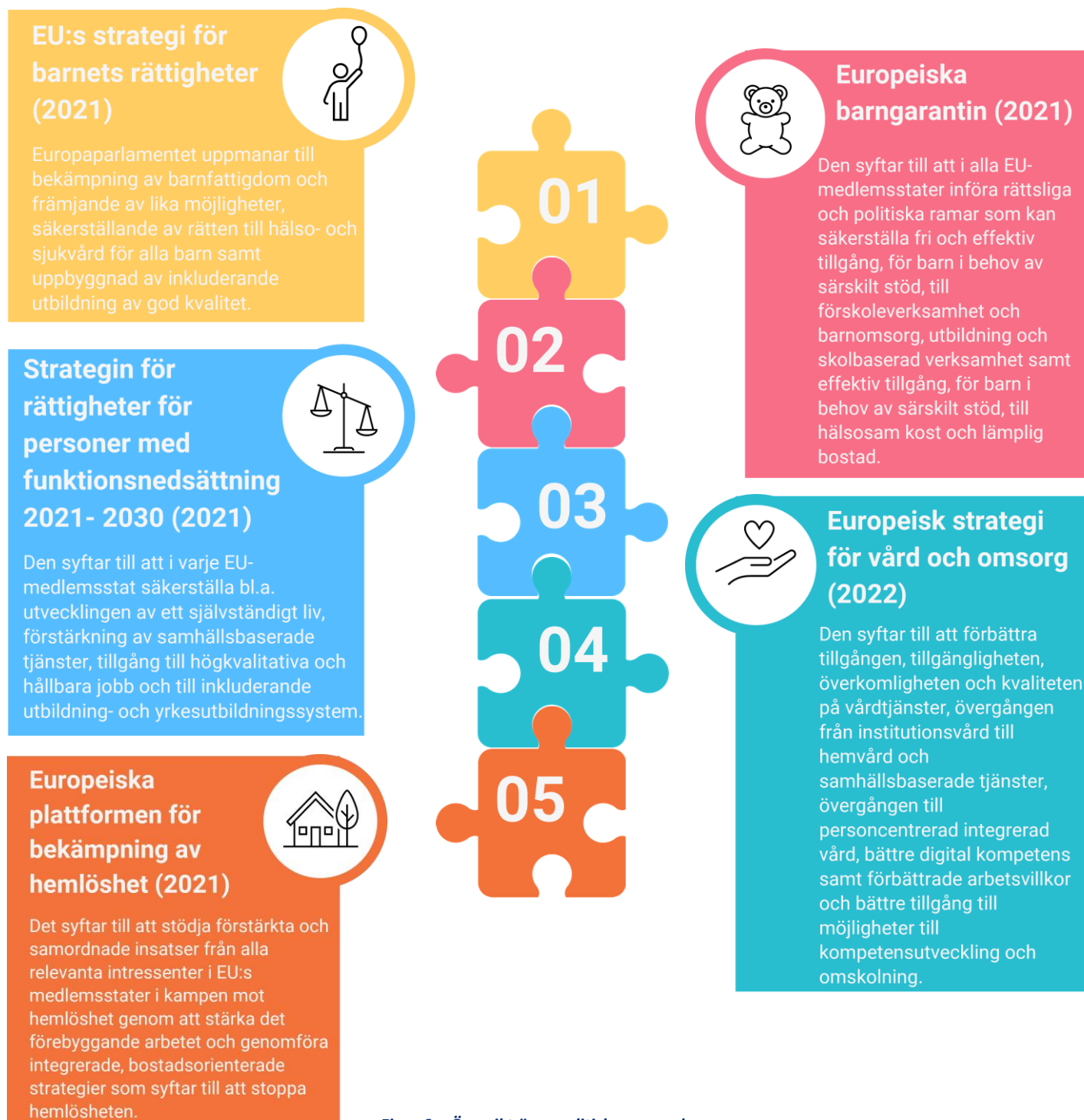
Figur 8 - Relevanta politiska ramverk för sociala tjänster på EU-nivå.

Dessa politiska ramverk⁸ antingen innehåller och/eller främjar allmänna principer som anges i den europeiska pelaren för sociala rättigheter - såsom "utbildning och livslångt lärande" (1.), "aktiva arbetsmarknadsåtgärder" (4.), "barnomsorg och stöd för barn (11.), "socialt skydd" (12.), "åldersinkomst och ålderspension" (15.), "inkludering av personer med funktionsnedsättning" (17.), "långvarig vård och omsorg" (18.) eller "boende och stöd för hemlösa" (19.).

⁸ Förutom de politiska ramar som anges ovan är det värt att notera att det finns andra ramar som är relevanta för användningen av EU-medel i specifika undersektorer av sociala tjänster, inklusive ESF+ och ERUF, som bör beaktas. Projektpartnererna identifierade fem olika "instrument": 1) Tematiska initiativ eller förfaranden som ingår i bredare politiska strategier, t.ex. "Sysselsättningspaketet för personer med funktionsnedsättning" som en del av strategin för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021-2030 ("Jämlikhetsunionen") eller "Europeiska sysselsättningsstrategin" som en del av den europeiska planeringsterminen. 2) EU-omfattande handlingsplaner, såsom "Handlingsplanen för inkludering av tredjelandsmedborgare"; 3) EU-omfattande strategiska partnerskap, såsom "Europeiskt innovationspartnerskap för aktivt och hälsosamt åldrande" eller "Omställningsväg för närhet och social ekonomi" som fastställer sju åtgärdsområden - och därmed investeringsområden som delvis är relevanta även för leverantörer av sociala tjänster - för den gröna och den digitala omställningen inom ramen för handlingsplanen för den sociala ekonomin; 4) initiativ som genomförs med hjälp av ESF+, såsom ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve) för att förbättra möjligheterna för ungdomar i åldern 18-29 år som inte är i sysselsättning, utbildning eller praktik och som missgynnas när det gäller deras möjligheter att få tillgång till arbete eller utbildning av individuella eller strukturella skäl, och 5) informations- och kommunikationsnav med flera intressenter såsom "Aktivt och hälsosamt liv i den digitala världen". Dessutom bör de ramar som anges ovan och i texten vara i linje med stadgan om de grundläggande rättigheterna.

Eller så uppmanar de EU:s medlemsstater, olika regeringsnivåer, behöriga offentliga organ och leverantörer av sociala tjänster att använda sig av nya modeller för organisation, tillhandahållande och finansiering av sociala tjänster som de koncept och tillvägagångssätt som anges i figuren ovan, inte minst genom att använda ESF+ och ERUF.

Figur 9 – Översikt över politiska ramverk.

---

5. Hur man främjar social innovation med ESF+ och ERUF

Vad är social innovation?

Enligt definitionen i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1057 av den 24 juni 2021 om inrättande av Europeiska socialfonden+ (ESF+) och om upphävande av förordning (EU) nr 1296/2013 avses med "social innovation" en verksamhet som är social både vad gäller dess mål och dess medel, särskilt en verksamhet som avser utveckling och genomförande av nya idéer om produkter, tjänster, praxis och modeller som samtidigt uppfyller sociala behov och skapar nya sociala relationer eller samarbeten mellan offentliga, civila eller privata organisationer och därigenom gynnar samhället och ökar dess förmåga att agera. Social innovation drivs ofta av den sociala ekonomin.

Enligt definitionen i EASPD:s rapport "[The Concept of Social Innovation in the Disability Field](#)", avser social innovation dessutom utformning och genomförande av nya lösningar på angelägna sociala behov som innebär förändringar av begrepp, processer, produkter eller organisation, som påverkar sociala interaktioner och i slutändan syftar till att förbättra individers och samhällets välfärd och välbefinnande och att stärka individers förmåga att agera.

Med utgångspunkt i gemensamma element för social innovation som tillhandahålls av kommissionen (se ovan) och som representeras i [EASPD Report "The Concept of Social Innovation in the Disability Field"](#), är det möjligt att i denna tekniska vägledning lyfta fram följande huvuddrag:

- 1) Utveckling och genomförande av nya idéer om produkter, tjänster, praxis och modeller som samtidigt uppfyller sociala behov och skapar nya sociala relationer eller samarbeten mellan offentliga organisationer, det civila samhället och privata organisationer.
- 2) De nya lösningarna och svaren på samhällsbehov och utmaningar måste gynna samhället och stärka dess förmåga att agera effektivt och resurseffektivt.
- 3) På området för sociala tjänster bör politiska åtgärder, program och projekt a) förbättra välfärden och välbefinnandet för individer och samhällen, b) förbättra den sociala integrationen av dem som behöver social omsorg, stöd, vägledning samt utbildning, c) drivas av de konkreta sociala behoven och d) stödja deltagande, bemyndigande och självständighet för tjänsteanvändarna.

I linje med uppdragsbeskrivningarna och visionerna för konsortiedeltagare i Helpdesk-projektet för sociala tjänster, leverantörer av sociala tjänster från den icke-vinstdrivande sektorn/sociala ekonomin⁹:

---

⁹ Hämtat från uppdragsbeskrivningarna och visionerna för Caritas Europa, CEDAG, EASPD och Eurodiaconia.

- 1) Återförenas kring åtagandet att bekämpa de orättvisor som leder till fattigdom och exkludering av människor i de mest marginaliserade och missgynnade situationerna i samhället och/eller arbetsmarknaden.
- 2) Kämpa för en värld där ingen är exkluderad eller kvarglömd och där alla kan blomstra och delta meningsfullt i samhället.
- 3) Arbeta mot samhällen som garanterar social rättvisa för alla människor och sociala bakgrunder.
- 4) Engagera sig för en rättvis och transformerande social förändring i hela Europa.
- 5) Sikta på att leverera högkvalitativa, tillgängliga, prisvärda och användarcentrerade tjänster som drivs på ett ansvarsfullt, effektivt och ändamålsenligt sätt.
- 6) sträva efter att organisera sina tjänster på ett sätt som är personcentrerat, respekterar mångfald och gör det möjligt för människor att åtnjuta sin värdighet och sina mänskliga rättigheter på lika villkor, oavsett funktionshinder eller någon annan faktor som kan leda till funktionsnedsättning, begränsningar eller diskriminering.

För att förverkliga social innovation med hjälp av EU-finansiering, i synnerhet genom att använda ESF+ i linje med de villkor som fastställts, kan följande motto tjäna som riktlinje för förvaltningsmyndigheter och sociala tjänster för att vägleda deras tänkande och agerande utifrån perspektivet för användare av sociala tjänster: "Vi vill alla bo på den plats vi kallar vårt hem, med de människor och saker vi älskar, i samhällen där vi tar hand om varandra och gör de saker som betyder något för oss."¹⁰

Framgångsrik innovation i dess utformning, utbudsformer och finansiering av sociala tjänster och stödet i att anta evidensbaserade och lovande rutiner även genom att använda ESF + och ERUF-medel, kan uppnås genom olika strategier och mekanismer. Nedan beskriver vi några sätt att uppnå detta:

Förvaltande myndigheter, EC

01

Innovationsfinansiering och incitament

Tilldela en del av ESF+- och ERUF-medlen specifikt för **innovativa projekt för sociala tjänster**. Erbjud ekonomiska incitament, såsom bidrag eller matchningsfonder, för att **uppmuntra** socialtjänster att utveckla och genomföra innovativa insatser.

02

Flexibilitet i tilldelningen av finansiering

Ge förvaltande myndigheter mer **flexibilitet** i hur de fördelar ESF+- och ERUF-medel för sociala tjänster, så att de får möjlighet att experimentera med olika strategier och anpassa insatser baserat på bevis och bättre tillgodose nya behov hos tjänsteanvändare eller tjänsteleverantörer.

¹⁰ Framtidens sociala omsorg, Motto för *Framtidens sociala omsorg*(<https://socialcarefuture.org.uk>)

Förvaltande myndigheter

03

Engagera relevanta intressenter

Engagera förmånstagare, tjänsteanvändare och lokala samhällen i utformningen och utvärderingen av innovativa insatser, där deras insikter och feedback kan bidra till mer effektiva och relevanta lösningar.

Förvaltande myndigheter

04

Stöd till forskning och utvärdering

Erbjuda tekniskt stöd och finansiering för att stödja forskning och utvärdering av innovativa sociala insatser. Betona vikten av evidensbaserat beslutsfattande och användning av data som underlag för policyutveckling.

05

Kapacitetsbyggande

Erbjuda program för kapacitetsuppbyggande och utbildningsmöjligheter för att utrusta förvaltande myndigheter och socialtjänster med de färdigheter och kunskaper som behövs för att anamma och genomföra innovativa metoder och utformningar av sociala tjänster.

EC, Förvaltande myndigheter

06

Främjande av nätverk för lärande

Underlätta bildandet av nätverk för lärande och praktikgemenskaper bland förvaltningsmyndigheter, icke-statliga organisationer, forskningsinstitut och tjänsteleverantörer. Uppmuntra kunskapsdelning, samarbete och utbyte av innovativa idéer och lovande metoder.

Förvaltande myndigheter

07

Partnerskap för innovationer

Främja partnerskap med forskningsinstitutioner, organisationer inom den sociala ekonomin, däribland sociala företag, och privata företag för att tillsammans skapa och genomföra innovativa lösningar för sociala tjänster.

Förvaltande myndigheter

08

Adaptiv förvaltningsstrategi

Främja en adaptiv förvaltningsstrategi där förvaltningsmyndigheterna kontinuerligt lär sig av resultaten av insatser på området för sociala tjänster och anpassar strategier och tjänsteutformning i enlighet med detta, baserat på bevis.

Förvaltande myndigheter, standardiserade yrkesklassificeringar

09

Teknikintegrering

Utforska möjligheter, även genom att använda medel från ESF+ och ERUF, att utnyttja teknik (inklusive t.ex. användning av digitala plattformar, dataanalys och artificiell intelligens för att förbättra tjänsteleverans och beslutsprocesser) för att driva innovation inom sociala tjänster.

Förvaltande myndigheter

10

Demonstrationsprojekt

Stödja demonstrationsprojekt som visar på innovativa insatser inom socialtjänsten. Dessa projekt kan fungera som mallar för andra att kopiera och skala upp pilotprojekt i syfte att inspirera till ytterligare innovation inom sektorn.

Förvaltande myndigheter

11

Tävlingar i innovation

Anordna innovationstävlingar med inriktning på sociala tjänster. Bjud in organisationer och intressenter att lämna in sina **innovativa projektförslag** och belöna vinnarna med finansiering eller andra former av stöd.

Förvaltande myndigheter

12

Erkännande och synlighet

Uppmärksamma och fira framgångsrika innovativa initiativ inom sociala tjänster. Visa upp deras effekter och öka kännedomen bland intressenterna, så att andra motiveras att anta samma eller liknande evidensbaserade metoder.

6. Bedömning av behov och utmaningar inom de olika sektorerna

6.1 Inledning

Utöver de utmaningar och behov som den sociala tjänstesektorn som helhet står inför (som beskrivs i kapitel 4), är vissa utmaningar och behov specifika för typen av tjänst och målgrupp och/eller för den sociala tjänstesektorns undersektor. I detta kapitel fördjupar vi oss i fem centrala områden inom socialtjänsten: personer med funktionsnedsättning, äldre, hemlöshet, arbetsintegration samt barnskydd och familjer i fattigdom. Dessa fem "undersektorer" av sociala tjänster har identifierats av Helpdesk-projektet som områden där användningen av ESF+- och ERUF-medel kan spela en avgörande roll för att forma kvaliteten, tillgängligheten och tillgången till tjänster och därigenom uppfylla EU:s politiska mål inom området social integration.

Genom rigorös forskning, datainsamling och engagemang med intressenter i hela Europa¹¹ avslöjas de mångfacetterade utmaningar som dessa sektorer står inför, liksom de ouppfyllda behov som kräver strategiska insatser. Kapitlet utforskar också de framgångsrika insatserna och lovande rutinerna som har uppstått i syfte att få tillgång till ESF + eller ERUF, vilket ger vägledning och inspiration till SP, förvaltningsmyndigheter, beslutsfattare och praktiker.

6.2 Barnomsorg och barnfattigdom

ESF+ och ERUF:s relevans för sektorn

För att säkerställa att åtgärderna uppfyller de regler och prioriteringar som anges i EU:s finansieringsförordningar sammanfattas i detta avsnitt de viktigaste bestämmelserna om skydd av barn och fattiga familjer i ESF+-, ERUF- och förordningarna om gemensamma bestämmelser.

¹¹ Workshops om sektorspolitik och NEGF i Helpdesk-projektet - som redan förklarats tidigare - syftade till att ta fram bevis och samla in synpunkter från de olika intressenterna.

EU-förordningen om gemensamma bestämmelser (CPR) är en övergripande lagstiftning som gäller för olika EU-finansieringsprogram, inklusive ESF+ och ERUF. Den beskriver regler som måste följas och fastställer målen för användningen av dessa fonder. De viktigaste bestämmelserna i förordningarna om gemensamma bestämmelser som rör barn i behov är de horisontella och tematiskt möjliggörande villkoren. De horisontella villkoren säkerställer efterlevnad av europeisk och internationell lagstiftning, t.ex:

- efterlevnad av CFR EU vid genomförandet av fonderna;
- respektera de skyldigheter som fastställs i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter;

De tematiska förutsättningarna prioriterar kampen mot fattigdom och social exkludering, som stärks ytterligare genom rådets rekommendation om den europeiska barngarantin¹² som antogs i juni 2021. Kampen mot fattigdom bland barn och familjer kan dra nytta av ESF+ och ERUF på olika sätt.

ESF+-förordningen syftar till att fördela medel för att bekämpa fattigdom och social exkludering av barn. ESF+ prioriterar bland annat att hjälpa barn i nöd genom att fördela resurser till riktade åtgärder som syftar till att bekämpa barnfattigdom. Följande aspekter av förordningen är särskilt relevanta¹³:

- Minst 25 % av ESF+-resurser på nationell nivå bör användas för att bekämpa fattigdom och social exkludering, varav de medlemsstater som är mest drabbade av barnfattigdom bör investera minst 5 % i åtgärder för att bekämpa barnfattigdom. Alla andra bör på samma sätt avsätta lämpliga belopp för att genomföra den kommande barngarantin. Dessutom kommer alla medlemsstater att behöva avsätta minst 3 % av sin ESF+-andel för att bekämpa materiell fattigdom¹⁴.
- ESF+ bör bidra till att utrota fattigdom genom att stödja nationella program för att lindra livsmedelsbrist och materiell fattigdom och främja social integration av människor som riskerar att drabbas av fattigdom eller social exkludering och de sämst ställda. Med det övergripande målet att, på unionsnivå, minst 4 % av resurserna inom ESF+-delen med delad förvaltning ska stödja de sämst ställda. I detta avseende bör medlemsstaterna avsätta minst 3 % av sina resurser inom ESF+-delen med delad förvaltning för att ta itu med de former av extrem fattigdom som har störst inverkan på den sociala exkluderingen, såsom hemlöshet, barnfattigdom och livsmedelsbrist.

---

¹² Rådets rekommendation (EU) 2021/1004 inrättandet av en europeisk barngaranti, L. 233 ([Council Recommendation \(EU\) 2021/1004 establishing a European Child Guarantee – European Sources Online](#))

¹³ Europeiska kommissionen (2022). *Stöd till utveckling och omsorg i tidig barndom: syftet med Europeiska socialfonden+ (ESF+)* (<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=sv&pubId=8495&furtherPubs=yes>)

¹⁴ Dessa MS omfattar: BG, HR, CY, GR/EL, HU, IE, IT, LT, LU, RO och ES.

- Kravet att främja lika tillgång till och fullgörande av inkluderande utbildning av god kvalitet, inklusive förskoleverksamhet och barnomsorg.
- Det särskilda målet om aktiv integration innebär att medlemsstaterna måste ha nationella strategier mot fattigdom och social exkludering om de ska vara berättigade till stöd från ESF+.

Den **Europeiska regionala utvecklingsfonden** syftar till att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen inom EU. ERUF möjliggör investeringar i sysselsättning, utbildning, kompetens, social inkludering och lika tillgång till hälso- och sjukvård. Under målet social integration är några relevanta prioriteringar att utveckla social infrastruktur, förbättra tillgången till inkluderande och kvalitativa utbildningstjänster genom att utveckla tillgänglig infrastruktur och främja socioekonomisk integration av missgynnade grupper genom integrerade åtgärder, inklusive bostäder och sociala tjänster. Ett av ERUF:s specifika mål är att öka "den socioekonomiska integrationen av marginaliserade samhällen, invandrare och missgynnade grupper, genom integrerade åtgärder som omfattar bostäder och sociala tjänster". Detta skall ske genom en nationell strategisk politisk ram för social integration och fattigdomsbekämpning. Dessutom planeras åtgärder för övergången från institutionsvård till samhällsbaserad vård, där samhällsbaserade vårdtjänster prioriteras.

En kombination av ESF+- och ERUF-investeringar rekommenderas för utvecklingen av förskoleverksamhet och barnomsorg, där ERUF till exempel används för tillgänglig infrastruktur och ESF+ för pilotprojekt för en tjänst.

Sektorns behov och utmaningar

Sektorn står inför olika utmaningar och hinder, där en (förbättrad) användning av ESF+ och ERUF skulle kunna ha en positiv inverkan.

Viktiga behov och utmaningar som identifierades under Helpdesk-aktiviteter som bevisinsamlingar och workshops, i förhållande till användningen av EU-medel och inhemska medel, är följande:

Brist på resurser för projektens hållbarhet. Om större projekt stoppas kan det exempelvis hindra utvecklingen och utbyggnaden av barnomsorg och barnomsorgstjänster, såsom daghem eller fritidshem. Den begränsade tillgången till barnomsorgsplatser kan därför påverka familjer, särskilt på landsbygden eller i områden med sämre service, där behovet av tillgänglig barnomsorg av hög kvalitet är avgörande.

01

Det råder stora regionala skillnader i finansieringen av förskoleverksamhet och barnomsorg, något som påverkar både tillgången till och kvaliteten på barnomsorgen. Eftersom finansieringen av barnomsorgstjänster ofta är beroende av finansiering från lokala kommuner, kan kvaliteten på barnomsorgen vara starkt beroende av barnens bostadsort. Ett starkare ekonomiskt stöd på nationell nivå som gör det möjligt att utjämna finansieringen av barnomsorg i olika regioner skulle kunna vara en viktig politisk åtgärd i detta sammanhang. I synnerhet bör politiken uttryckligen syfta till att styra finansieringen av barnomsorgstjänster till regioner och landsbygdsområden med jämförelsevis lägre ekonomiska resurser.

02

Finansieringsmöjligheter ger ofta en otillräcklig täckning av barn med etnisk bakgrund och invandrabakgrund, även romska samhällsgrupper inräknade¹⁵ (med begränsade tillgång till förskoleverksamhet och barnomsorg på grund av restriktioner för uppehållstillstånd), samt otillräckligt stöd för andra missgynnade barn, särskilt på landsbygden.

03

Det behövs en tydlig nationell ram för insamling av uppgifter och särskilda indikatorer för utsatta barn för att kunna göra lämpliga prioriteringar i programplaneringen. Övervakning och utvärdering måste ske med hjälp av tydliga, sektorsövergripande och jämförbara mått, som säkerställer barnets bästa. Dessutom saknas det mekanismer och samordning med förmedlande organisationer för att säkerställa att synpunkter från barn och ungdomar i marginaliserade situationer och deras perspektiv på barngarantin kan rapporteras till EU¹⁶.

04

Bostäder för barn är en mycket viktig fråga. En trygg och stabil hemmiljö är avgörande för att barn ska trivas, växa och nå sin fulla potential. Barn med etniskt ursprung, t.ex. romska barn och barn med invandrabakgrund, däribland ukrainska barn och andra flyktingbarn, är bland dem som kämpar mest när det gäller tillgång till lämplig bostad, deltagande i vanlig förskola och barnomsorg och utbildning samt tillgång till hälso- och sjukvård¹⁷. Det finns därför ett stort behov av att se över nuvarande strategier för att främja kvalitet i boende för barn. Unga människor som lämnar alternativt vård är en annan utsatt grupp som kan få stöd med sociala bostadsprogram.

05

Förskoleverksamhet och barnomsorg är en avgörande faktor för ett barns utveckling och för senare framgång i livet när det gäller utbildning, välbefinnande, anställbarhet och social integration. De höga kostnaderna för förskoleverksamhet och barnomsorg kan dock leda till ojämlikheter i tillgången. Dessa ojämlikheter leder till förlorade möjligheter för förskoleverksamhet och barnomsorg som en potentiell utjämnare av möjligheter.

06

För barn med funktionsnedsättning är det ofta svårt att få tillgång till inkluderande utbildning av god kvalitet och viktiga sociala tjänster och stödtjänster, däribland insatser i tidig barndom. De löper också en ökad risk att hamna på institution.

07

Hushåll med ensamstående föräldrar löper större risk att drabbas av fattigdom eller social exkludering¹⁸. Ekonomiska påfrestningar kan leda till problem som svårigheter att tillgodose grundläggande behov, osäkra boendeförhållanden och begränsade resurser för utbildning och fritidsaktiviteter för barn¹⁹.

08

Ett omfattande socialt stöd behövs, exempelvis tillgång till överkomliga bostäder och beviljande av bostadsbidrag. I linje med rekommendationen om barngarantin bör man fokusera på att utveckla tjänster inom förskoleverksamhet och barnomsorg, utbildning, hälsovård, lämpligt boende och hälsosam kost för att se till att de mest utsatta barnen kan dra nytta av dessa tjänster.

09

¹⁵ Reaching In (2023). *Inclusion and Influence in Children's Participation*, University of Central Lancashire och Eurochild: Bryssel.

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ UNICEF (2023). *Mer än hälften av ukrainska flyktingbarn är inte inskrivna i skolor i Polen* (<https://www.unicef.org/eca/press-releases/more-half-ukrainian-refugee-children-not-enrolled-schools-poland-unicef-unhcr>)

¹⁸ Eurostat (2023). *Barn som riskerar att drabbas av fattigdom eller social exkludering* (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Children_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion&oldid=576189)

¹⁹ Sunikka-Blank, M., & Galvin, R. (2021). Single parents in cold homes in Europe: How intersecting personal and national characteristics drive up the numbers of these vulnerable households. *Energy Policy*, 150, 112134. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2021.112134>

Det behövs utbildnings- och kompetensutvecklingsprogram för både föräldrar och barn som kan bryta fattigdomens negativa utveckling. Stipendier, program efter skolan och möjligheter till yrkesutbildning skulle göra det möjligt för familjer att öka sin anställningsbarhet och möjligheter till inkomst.

10

Förebyggande och socialt skydd av utsatta familjer bör vara en integrerad del av barnavårdssystemen för att se till att barnen stannar kvar hos sina familjer och förhindra att familjer skiljs åt. Fler utbildningsprogram för socialarbetare och barnavårdspersonal bör finansieras så att de bättre kan ta hand om barn i utsatta situationer. De bör också utbildas i att använda ett traumainformerat förhållningssätt för barn i riskzonen.

11

Effektiva insatser

Krisinsatser

Barnfamiljer kan hamna i en nödsituation där det krävs omedelbara insatser, både i form av tak över huvudet/boende och stödtjänster. EU-medel kan användas för att tillhandahålla bostäder och stödtjänster till personer i krissituationer, t.ex. familjer som tvingats flytta. På så sätt kan EU-finansiering bidra till att säkerställa att barns grundläggande behov och rättigheter tillgodoses och att familjeseparation kan undvikas.

Effektiva insatser - framgångsrika metoder

Framgångsrika metoder 1: Caritas Tjeckien erbjuder fem olika asylboenden: "Asylhemmet St Zdislava", "Asylhemmet St Zdislava - Domažlice", "Asylhemmet St Zdislava - Karlovy Vary", "House Jonah" och "St Agata Home Břeclav". Alla projekt erbjuder hjälp till mödrar och deras barn, men skiljer sig åt när det gäller målgrupper, tjänster, finansiering och partnerskap. Alla projekt är inriktade på fattiga mödrar och deras barn, som behöver tak över huvudet. Detta inkluderar bland annat: gravida kvinnor, offer för våld i nära relationer, familjer som lever under olämpliga förhållanden och hemlösa familjer. Till målgruppen för vissa asylboenden hör även hemlösa och andra människor i kris.

Framgångsrika metoder 2: Projektet Hem för barn i fara IV (2022 – 2023) genomfört av [the Smile of the Child](#) (Grekland): Projektet finansieras inom ramen för det sektoriella utvecklingsprogrammet för ministeriet för invandring och asyl (det nationella utvecklingsprogrammet - NDP) och syftar till att tillhandahålla en lämplig ram för skydd och vård av ensamkommande barn och deras förberedelser i att nå självständighet. Projektet finansierar också de löpande kostnaderna för två befintliga hem

---

för utsatta barn i norra Grekland med särskilt fokus på ensamkommande flyktingbarn och offer för övergrepp och försummelse, oavsett deras nationalitet.

Framgångsrika metoder 3: [Hopp och hem för barn](#) – Rumänien har deltagit i genomförandet av ett EU-finansierat projekt som syftar till att stödja barns deltagande i utbildning, förhindra skolavhopp och stödja unga människor som inte arbetar att fortsätta sin utbildning och få tillgång till arbetsmarknaden. HHC - Rumänien utför identifieringen av barn, familjer och IVAS samt bedömningen av deras behov. Experter ger sedan råd om hur man förebygger skolavhopp, samt om registrering i utbildning för barn och IVAS. De ger också stöd till föräldrar genom föräldrakurser. Några av de resultat som uppnåtts inom ramen för projekten är:

- Hittills har inget av de barn som ingår i projektet hoppat av skolan.
- De skolor som deltar i projektet är mer medvetna om barnens behov och erbjuder flera aktiviteter och workshops efter skoltid för missgynnade eller marginaliserade barn, så att de också kan trivas i skolan.
- Föräldrar som deltar i projektet är nu bättre informerade om sina barns behov, utmaningar när det gäller deras utbildning och det utbildningsstöd som deras barn kan behöva.
- IVAS deltar för närvarande i utbildning och rådgivning, vilket kommer att öka deras chanser att integreras på arbetsmarknaden.

Avinstitutionalisering mot utvecklingen av familjebaserad vård och stöd till personer som lämnat vård- och stödinsatser

Många barn i Europa riskerar att separeras från sina familjer eller har redan separerats från sina familjer. Dessutom uppskattar man att omkring 1 miljon barn i Europa (inklusive barn med funktionsnedsättning) lever på institutioner, där de riskerar att drabbas av negativa hälso- och utvecklingsmässiga utfall samt fysisk och känslomässig misshandel.²⁰ Ofta är orsakerna till familjeseparation fattigdom eller brist på stöd och familjeseparation kan därför förebyggas. Det behövs därför fler insatser för att främja avinstitutionalisering i Europa, bland annat genom att fokusera på förebyggande av familjeseparation, att stödja familjer, utveckla familje- och samhällsbaserade alternativa vårdmöjligheter som fosterhem och utbilda yrkesverksamma som kommer i kontakt med barn och familjer i riskzonen, till exempel barnavårdsmän och socialarbetare.

---

²⁰ Desmond, C., Watt, K., Saha, A., et al. (2020). *Prevalence and number of children living in institutional care: global, regional, and country estimates*, The Lancet Child & Adolescent Health, 4(5): 370-377. DOI: 10.1016/S2352-4642(20)30022-5

Effektiva insatser - framgångsrika metoder

Framgångsrika metoder 1: Know-how Centre (Bulgarien) har deltagit i EU-finansierade projekt som syftar till att främja fosterhem för ensamkommande barn i Europa ([PROFUCE](#)), där man har etablerat partnerskap med fem andra EU-baserade organisationer i ett projekt för att främja fosterhem för ensamkommande barn. Inspirerande är även "[Fulfil the Impossible Dreams \(FID\)](#)", ett projekt för att förbättra den yrkesmässiga kapaciteten hos specialister som arbetar med individer som lämnat vård- och stödinsatser i Bulgarien.

Framgångsrika metoder 2: Telefono Azzurro (Italy) var involverad i ett projekt som heter [CARE - Leaving with Care, Living with Care](#). Projektet behandlar risken för att barn som utsatts för våld ska uppleva ett andra trauma under processen med utredning, omhändertagande och placering utanför hemmet. CARE syftar till att öka medvetenheten om det trauma som barn kan uppleva under dessa processer och vad förstahandspersonal (socialarbetare, poliser, tjänstemän, läkare och vårdgivare) kan göra för att minska de stressnivåer som är förknippade med dessa processer.

Framgångsrika metoder 3: [The Conscious Parent Academy: Ersättningsförälder behövs akut](#) Instituto de Apoio à Crianças (Portugal) projekt syftar till att stödja barn som inte kan bo med sina föräldrar och som tas om hand av andra vuxna än deras biologiska familj. Dessa barn skickas till fosterfamiljer och målet är att de ska känna sig integrerade i familjemiljön och att de ska få tillräcklig omsorg där deras behov och välbefinnande tas om hand, att de ska få uppleva givande relationer och få tillgång till den utbildning som krävs för att de ska kunna utvecklas till fulla. Vårdgivarnas uppgift och ansvar är stora och komplexa frågor som kräver juridiskt, socialt, emotionellt och pedagogiskt stöd.

Direktarbete med barn och unga

Att investera i fritidsaktiviteter, göra dem tillgängliga särskilt för barn som lever i fattigdom och skapa starka sociala nätverk för dem bidrar till att underlätta deras sociala integration.

Effektiva insatser - framgångsrika metoder

Framgångsrika metoder 1: Caritas Tysklands projekt "Initiative Cream Topping", som grundades 2006, är verksamt i sydvästra Tyskland. "Initiativet Cream Topping" syftar till att ge fattiga barn möjlighet att få uppleva de "härliga" sakerna i livet. Projektet syftar till att hjälpa barn och tonåringar (upp till 18 år) från mycket fattiga familjer, vars ekonomiska situation hindrar dem från att gå med i en idrottsförening eller andra fritidsaktiviteter. Denna fattigdom leder till att barnen och ungdomarna inte kan delta i sport eller andra kreativa aktiviteter och hindrar dem i sin tur från att utforska sin fulla potential och från att umgås med sina kamrater.

Framgångsrika metoder 2: Eurochilds medlemsorganisation Coordination of Associations for Children (CAC) som representerar organisationen Children First (Djeca Prva, Kroatien) har en lång tradition av att vara involverad i EU-finansierade projekt, särskilt på lokal nivå, och att aktivt dela med sig av goda metoder. [SOC Opatija](#), i samarbete med staden Opatija, har deltagit i ett EU-finansierat projekt med namnet "Låt oss starta hjulet i vårt samhälle", som gick ut på att stärka lokalsamhället för att öka barnens delaktighet.

Framgångsrika metoder 3: Medlemmar av [den nederländska icke-statliga organisationen Koalition för barns rättigheter](#) är ofta involverade i EU-finansierade projekt. Rädda Barnen i Nederländerna har till exempel beviljats medel från asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) för projektet Team Up @ AZC, som erbjuder barn i åldrarna 6-18 år en rad arrangerade sport-, spel- och rörelseaktiviteter. Dessa aktiviteter omfattar också stöd för barn som hanterar sina komplicerade känslor som ilska, stress och interaktion med kamrater. Dessutom ledde Defence for Children projektet Capisce, som arbetar för att förbättra skyddet för offer för människohandel i straffrättsliga förfaranden i Nederländerna och Europa. Projektet finansieras av EU:s program för rättigheter, jämlikhet och medborgarskap och omfattar 8 organisationer i hela Europa²¹.

Familjestöd

Familjestöd, som en omfattande och effektiv insats, spelar en avgörande roll för att främja familjernas övergripande välbefinnande och stabilitet. Den omfattar ett holistiskt synsätt och erkänner att individens hälsa och funktion är intimt förknippade med familjedynamiken. Genom att erbjuda en rad olika tjänster fokuserar familjestödet på förebyggande åtgärder, tidiga insatser och främjande av positiva föräldrametoder. Dessa initiativ omfattar utbildning och kompetensutveckling för föräldrar, krisintervention under svåra tider samt uppmuntran till samhällsengagemang och nätverksbyggande. Familjestöd betonar dessutom kulturell kompetens, vilket säkerställer att insatserna är skräddarsydda för de unika behoven hos olika familjer. Denna strategi är helt i linje med barnomsorgssektorn och erkänner att familjens välbefinnande är avgörande för barnens sunda utveckling. Genom att integrera familjestöd i barnomsorgsprogram förbättrar föräldrars kapacitet, särskilt ensamstående förändrar, genom att förse de med nödvändiga resurser, färdigheter och nätverk. Genom att ta itu med det bredare familjesammanhanget bidrar familjestöd till att skapa en vårdande miljö, vilket optimerar barnomsorgens positiva inverkan på barns tillväxt och utveckling. Denna sammanlänkade strategi stärker inte bara enskilda familjer utan bygger också en grund för hållbara och stödjande samhällen.

---

²¹ Eurochild (2022). *In)visible children, Eurochild 2022 rapport om barn i nöd i Europa*, ([Invisible-children-Eurochild-2022-report-on-children-in-need-across-Europe.pdf](#))

Effektiva insatser - framgångsrika metoder

Framgångsrika metoder 1: Under 2017-2021 användes medel från ESF för att tillhandahålla hemmabaserade terapeutiska tjänster till familjer på Malta.²² Dessa tjänster erbjöds till familjer som upplevde problem relaterade till våld, fattigdom, övergrepp, fysisk och psykisk sjukdom och hade "familjebevarande" som sitt yttersta mål. Modellen fokuserade på att ta itu med riskerna för barn direkt, i syfte att hjälpa dem att stanna kvar hos sina familjer, snarare än att placeras i alternativ vård. För att på bästa sätt nå familjer med komplexa behov tillhandahölls tjänsterna huvudsakligen i familjernas hem.

Framgångsrika metoder 2: projektet "ARTEMIDE", som samordnas av Caritas Ambrosiana (Italien) i samarbete med det sociala företaget "Farsi prossimo" i Milano (Italien), riktar sig till missgynnade eller marginaliserade familjer (särskilt mödrar) med spädbarn (mellan 0 och 3 år) som behöver psykopedagogiskt stöd under perioden för moderskap och tidiga barnaår.

Projektet underlättar kontakten mellan dessa familjer och vägledning och andra tjänster på lokal nivå; mellan familjer och den professionella personalen i det sociala företaget och kopplar samman dem med olika relevanta offentliga tjänster i området. Man erbjuder riktade insatser för hjälp och stöd, orientering av utbildnings-, social- och hälsovårdstjänster, hembesökstjänster för mödrar, möjligheter att umgås i grupper och dela erfarenheter med andra familjer, särskilt för att få råd om föräldraskap, mödraskap och problem under den tidiga barndomen.

Framgångsrika metoder 3: Integrerade Integrerade territoriella synergier för barns hälsa och skydd II (2017 – 2023), Europeiska territoriella samarbetsprogrammet "Interreg V-A Greece –Bulgaria" 2014-2020 av [the Smile of the Child](#) (Grekland). Detta projekt syftar till att skydda och förbättra livskvaliteten för barn i gränsområden. Mer än 6 500 barn i Grekland och Bulgarien genomgick läkarundersökningar genom detta projekt, som bland annat omfattar utbildningsseminarier för yrkesverksamma. För att bidra till behandlingen av covid-19-pandemin utökades projektet till att genomföra en rad åtgärder, bland annat frivilliga bloddonationer, psykologiskt och socialt stöd till barn och familjer som drabbats av covid-19-krisen, inköp av medicinsk utrustning för att stärka de nationella hälso- och sjukvårdssystemen på gränsöverskridande nivå, utbildning för skolpsykologer och lärare, informationskampanjer etc²³.

---

²² Europeiska kommissionen (2022). *Tjänster i hemmet hjälper familjer i nöd att hålla ihop* (<https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en/projects/malta-families-stay-together>)

²³ Eurochild (2022). *In)visible children, Eurochild 2022 rapport om barn i nöd i Europa*, ([Invisible-children-Eurochild-2022-report-on-children-in-need-across-Europe.pdf](#))

Utbildning - sysselsättning

Traditionellt har ESF-stöd förknippats med sysselsättningsstöd och integration på arbetsmarknaden. För många är begränsad tillgång till bra och prisvärd barnomsorg ett hinder för vidareutbildning och anställning, vilket kan leda till att familjen riskerar att hamna i fattigdom. Detta gäller särskilt för ensamstående föräldrar, varav de flesta är kvinnor.²⁴ Inom EU har många ESF-projekt syftat till att bekämpa denna utmaning. I detta syfte bör värdefulla insatser inriktas på att utveckla specifika projekt eller initiativ som fokuserar på att öka tillgängligheten, överkomligheten och kvaliteten på barnomsorgstjänster, och se till att de uppfyller behoven hos ensamstående föräldrar som söker utbildning och arbete. Detta kan genomföras genom att integrera stöd till barnomsorg sömlöst i befintliga ESF+-program som är inriktade på sysselsättningsstöd och integration på arbetsmarknaden. En stor del av stödet från ESF+ går redan till att förbättra arbetstagarnas, företagens och entreprenörernas förmåga att anpassa sig till förändringar på arbetsplatsen. Vissa av dessa förändringar återspeglar ökad flexibilitet i arbetsarrangemangen, insatser för att förbättra balansen mellan arbete och privatliv och jämställdhet på arbetsplatsen. Denna effektiva insats kan också stödjas av deltagandeprocesser som underlättar omedelbara åtgärder för förändring inom samhällen och utgör därmed en kraftfull strategi för att främja samhällets egenmakt och driva på bredare samhällsförändringar. Detta tillvägagångssätt innebär att man aktivt involverar samhällsmedlemmar i beslutsprocesser, ser till att deras röster blir hörda och uppmuntrar kollektiva åtgärder för att ta itu med omedelbara utmaningar. Samtidigt sträcker sig arbetet utanför den lokala sfären genom att förmedla dessa erfarenheter och perspektiv till bredare målgrupper, öka medvetenheten och förespråka systemförändringar²⁵.

Effektiva insatser - framgångsrika metoder

Framgångsrika metoder 1: Projektet för balans mellan arbete och privatliv med Caritas Vilnius (Litauen) arbetar med barnfamiljer, äldre och sjuka personer, samhällen och arbetsgivare för att balansera arbete och familjeåtaganden i Litauen. Projektet tillhandahåller barnomsorgstjänster, en säker miljö för barn, hemvård och socialt stöd för äldre och sjuka personer. Projektet omfattar också arbete med samhällen och arbetsgivare för att uppmuntra dem att skapa gynnsamma förutsättningar för att balansera arbete med familjeåtaganden. Barn kan tillbringa tid på daghem medan föräldrarna arbetar eller lär sig nya arbetsuppgifter. Familjer kan också förlita sig på Caritas hemtjänst och på så sätt få tid över för arbete och utbildning.

---

²⁴ Rense Nieuwenhuis (2021). *Directions of thought for single parents in the EU*, Community, Work & Family, 24:5, 559-566, DOI: 10.1080/13668803.2020.1745756

²⁵ Reaching In (2023). *Strengthening Children's Participation in the Child Guarantee*, University of Central Lancashire och Eurochild: Bryssel.

Framgångsrika metoder 2: Skolrådgivningsprojektet genomförs av Secours Catholique - Caritas France och arbetar med barn över hela landet. Skolrådgivning består av insatser för att ge barn de resurser och det stöd de behöver för att lyckas i skolan, särskilt när det nödvändiga stödet inte ges i hemmet. Projektet bidrar till att förhindra att barn misslyckas i skolan. Det ger barn möjligheten att utveckla sociala kontakter utanför sin vanliga miljö, genom en relation mellan barn och vuxen som är inriktad på barnets specifika behov. Man främjar och utvecklar också tonåringars och barns talanger genom lek, fritid och kulturella aktiviteter.

Framgångsrika metoder 3: Arbetar för familjens välfärd, Tauragė, Litauen, 2009-2012

Projektet "Arbetar för familjens välfärd" lanserades i september 2009 av Pagegiai kommunsocialtjänstcentrum i Taurage kommun med hjälp av ESF-finansiering. Det övergripande syftet med projektet var att hjälpa kvinnor och familjer på landsbygden som begränsas av bristen på tillgängliga sociala tjänster, såsom barnomsorg och vårdhem, i regionen. Projektet innebar framför allt karriärrådgivning och språk- eller datautbildning för kvinnorna för att hjälpa dem att hitta arbete. För att hjälpa till att balansera liv och arbete erbjöd projektet även vård av barn eller äldre familjemedlemmar när det behövdes. Projektet inspirerades av andra projekt i andra ESF-länder och av Norge i dess främjande av social integration. Som ett resultat av detta är flera missgynnade familjer med barn med funktionshinder för närvarande inskrivna på ett rehabiliteringscenter under dagen. Ett annat bevis på projektets framgång är att ett stort lokalt företag kunde inrätta barnomsorg för sina anställdas barn i regionen. Undersökningsgruppen gjorde ingen utvärdering av detta program.

Framgångsrika metoder 4: [Ge tillgång till barnomsorg och sysselsättning \(PACE\)](#). PACE inrättar forskningsstödda tester som förbättrar tillgången till barnomsorg, med särskild uppmärksamhet på sysselsättningen i missgynnade eller marginaliserade familjer. PACE erbjuder en metod för att använda föräldraengagemang, frivilligt engagemang, utbildning och skräddarsydda sysselsättningsprogram för att undanröja hinder för deltagande, på arbetsmarknaden och i samhället, inklusive att bygga relationer och samhällsanda. PACE breddar kompetensen hos barnomsorgspersonal och förbättrar de mjuka färdigheterna hos volontärer och föräldrar och vägleder dem mot sysselsättning, vilket förbättrar levnadsvillkoren och livsutsikterna för missgynnade och eftersatta familjer.

Semesterprogram

Genom att erbjuda semesterprogram tillgodoser barnomsorgsleverantörer behovet av fortsatt stöd under semesterperioder som säkerställer att familjer har tillgång till tillförlitliga och omfattande tjänster. Dessa program omfattar ofta en rad olika aktiviteter och stöd, däribland utbildningsprogram, rekreativsmöjligheter och tillhandahållande av näringsrika måltider. Dessutom spelar

semesterprogram en avgörande roll för att förhindra eventuella luckor i barnomsorgen som kan uppstå under skollov, vilket underlättar föräldrarnas fortsatta anställning och utbildningsmöjligheter. Genom att integrera principer för familjestöd i semesterprogrammen ökar deras effektivitet, eftersom dessa program inte bara blir ett sätt att ta hand om barn utan också en plattform för att tillhandahålla resurser, bygga upp föräldrarnas kompetens och främja samhällsengagemang. Genom att erkänna sambandet mellan familjens välbefinnande och behovet av barnomsorg bidrar semestersystemen till att skapa en stödjande miljö som gynnar både föräldrar och barn, vilket främjar hållbarhet och stabilitet i samhället i stort.

Effektiva insatser - framgångsrika metoder

Framgångsrika metoder: "Familjesemestrar" och "Familjeledda semestrar för barn" är projekt som genomförs av Secours Catholique - Caritas Frankrike. Dessa två projektmodeller riktar sig till barn, föräldrar och familjer i hela Frankrike. Båda modellerna gör det möjligt för barnen att upptäcka en annan miljö än den de vanligtvis känner till, att delta i nya fritids-, sport-, kultur- och sociala aktiviteter och på så sätt hjälpa dem att växa. Att få nya erfarenheter i en positiv atmosfär bidrar till deras personliga utveckling, självförverkligande, självständighet och socialisering. Båda projekten skapar partnerskap med sociala myndigheter. "Familjesemestrar" ger möjlighet för hela familjer att åka på semester tillsammans och åtföljas av personal från Secours Catholique på en semesteranläggning. I "Familjesemestrar" gör den medföljande personalen under semesterperioden det möjligt för projektpersonalen att identifiera barnens konkreta behov och ge dem lämpligt stöd (t.ex. nya glasögon, tandvård etc.). "Familjeledda semestrar för barn" är en annan modell som gör det möjligt för de familjer som Secours Catholique arbetar med året runt att skicka sina barn på semester hos värdfamiljer under 3 veckor (i genomsnitt). Dessa värdfamiljer bor i en annan miljö, vilket gör att barnen kan njuta av en period i ett annat familjesammanhang tillsammans med andra barn i samma ålder. "Familjeledda semestrar" skapar också nätverk mellan familjer. Det förväntade resultatet är upprättandet av varaktiga relationer mellan värdfamiljer och de barn de tar emot och deras ursprungsfamilj. Projektet genomförs huvudsakligen av volontärer: cirka 2 000 värdfamiljer och ett stort antal volontärer som ansvarar för att förbereda och övervaka mottagandet av barn/familjer.

6.3 Tjänster för personer med funktionsnedsättning

ESF+ och ERUF:s relevans för sektorn

För att säkerställa att åtgärderna uppfyller de regler och prioriteringar som anges i EU:s finansieringsförordningar sammanfattar detta avsnitt de viktigaste bestämmelserna om rättigheter

---

och social inkludering för personer med funktionsnedsättning, enligt förordningarna om ESF+, ERUF och CPR.

EU-förordningen om gemensamma bestämmelser är en övergripande lagstiftning som gäller för olika EU-finansieringsprogram, däribland ESF+ och ERUF. Den beskriver regler som måste följas och fastställer målen för användningen av dessa fonder. De viktigaste bestämmelserna i förordningarna om gemensamma bestämmelser som rör rättigheter för personer med funktionsnedsättning är följande:

- Medlemsstaterna och kommissionen skall se till att Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna iaktas vid genomförandet av fonderna;
- Fonderna bör genomföras på ett sätt som främjar övergången från institutionell till familje- och samhällsbaserad vård och bör inte stödja åtgärder som bidrar till någon form av segregering eller exkludering;
- Vid finansiering av infrastruktur av alla slag bör tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning säkerställas;
- För att få tillgång till medlen bör medlemsstaterna ha ett nationellt ramverk för genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD) på plats.

När det gäller den första punkten omfattar detta icke-diskriminering (artikel 21) och "rätten för personer med funktionsnedsättning att få del av åtgärder som utformats för att säkerställa deras oberoende, sociala och yrkesmässiga integrering samt deltagande i samhällslivet" (artikel 26). För att vägleda förvaltningsmyndigheterna i finansieringen av åtgärder som främjar övergången från institutionsvård till familje- och samhällsbaserad vård har den europeiska expertgruppen (EEG) för övergången från institutionsvård till samhällsbaserad vård tagit fram en [EU checklista](#) och [Vägledning](#) över självständigt boende och integration i samhället.

När det gäller den sista punkten bör medlemsstaterna således genomföra FN-konventionen om funktionshindrade personers rättigheter (UNCRPD) och uppmuntras att använda EU-medel för detta ändamål. Enligt UNCRPD är funktionshinder resultatet av samspelet mellan personens funktionsnedsättning och attitydmässiga och miljömässiga hinder, som hindrar personen från att fullt ut och på ett effektivt sätt delta i samhället på lika villkor som alla andra. För att genomföra UNCRPD och skydda och upprätthålla rättigheterna för personer med funktionsnedsättning bör förvaltande myndigheter därför aktivt arbeta för att bryta ner sådana hinder och förhindra att nya byggs upp.

Syftet med ESF+ är att stödja investeringar i människor och system inom politikområden som sysselsättning, utbildning och social integration. Några av de viktigaste prioriteringarna som är relevanta för tillhandahållandet av tjänster till personer med funktionsnedsättning är:

- ESF+ bör främja aktiv inkludering av människor som står långt utanför arbetsmarknaden;
- Det bör användas för att förbättra snabb och lika tillgång till prisvärda, hållbara och högkvalitativa tjänster som främjar tillgång till boende och personcentrerad vård och stöd, såsom hälso- och sjukvård och långtidsvård, i synnerhet familje- och samhällsbaserade tjänster;
- ESF+ bör främja lika tillgång till och fullföljande av inkluderande utbildning, inklusive förskoleverksamhet och barnomsorg;

-
- ESF+ bör säkerställa tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och främja övergången från institutionsvård till familje- och samhällsbaserad vård och stöd.

ESF+ kan därför användas för projekt som tillhandahåller tjänster inom de prioriterade områdena ovan, till exempel genom att täcka personalkostnader och utbildning.

ERUF syftar till att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen inom EU. Under målet om social integration är några av de relevanta prioriteringarna följande: Utveckla social infrastruktur, förbättra tillgången till inkluderande och högkvalitativa utbildningstjänster genom att utveckla tillgänglig infrastruktur och främja socioekonomisk inkludering av missgynnade grupper, däribland personer med stödbehov, genom integrerade åtgärder som omfattar bostäder och sociala tjänster.

ERUF kan användas för att finansiera investeringar i infrastruktur, investeringar i tillgång till tjänster, utrustning och programvara. Det kan också användas i synergi med ESF+, där ERUF till exempel används för tillgänglig infrastruktur och ESF+ för pilotprojekt för en tjänst.

Sektorns behov och utmaningar

Stödtjänster ska stödja personer med funktionsnedsättning på ett sådant sätt att de kan utöva sina rättigheter (enligt UNCRPD), ha valfrihet och kontroll över sina liv och delta fullt ut i samhället. Det bör dock noteras att de flesta länder ännu inte har genomfört UNCRPD fullt ut. Till exempel bor personer med funktionshinder fortfarande på institutioner i många, om inte alla, EU-medlemsstater,²⁶ segregeras i specialundervisning²⁷ och drabbas av en högre arbetslöshet jämfört med icke-funktionshindrade personer. Uppgifter visar till exempel att det i EU fortfarande finns ett stort sysselsättningsgap för personer med funktionsnedsättning (21,4 % 2022 i alla EU-medlemsstater)²⁸, där kvinnor ännu oftare än män är utestängda från arbetsmarknaden.²⁹ På grund av föråldrade finansiella och juridiska system, underfinansiering, kompetensbrister och personalbrist kan det vara svårt för socialtjänsten att göra övergången till samhällsbaserade och personcentrerade former av vård och stöd. Behovet av att omvandla tjänster samt de förändringar som krävs i lagstiftning och politik betonas också av den särskilda rapportören om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i hans rapport "[Transformation of services for persons with disabilities](#)". Med hjälp av EU-medel kan tjänsteleverantörer spela en avgörande roll för att skapa ett mer inkluderande samhälle genom att

---

²⁶ Jan Šiška och Julie Beadle-Brown (2020). *Report on the transition from institutional care to community-based services in 27 EU Member States*. (<https://deinstitutionalisationdotcom.files.wordpress.com/2020/05/eeg-di-report-2020-1.pdf>)

²⁷ EASIE (2018/ 2019). *Skolår dataset landsrapport*. (<https://www.european-agency.org/resources/publications/EASIE-2018-2019-cross-country-report>)

²⁸ Eurostat data från 2022: *Disability employment gap by level of activity limitation and sex* (source EU-SILC).

²⁹ EDF (2022). *Disability and Gender Gaps: unequal employment of women with disabilities*. (<https://www.edf-feph.org/publications/disability-and-gender-gaps-addressing-unequal-employment-of-women-with-disabilities/>)

leverera och tillsammans skapa högkvalitativa, tillgängliga, personcentrerade och samhällsbaserade tjänster. Viktiga behov och utmaningar som identifierades under Helpdesk-aktiviteter som bevisinsamlingar och workshops är följande:

- **Övergången från institutionsvård till familje- och samhällsbaserad vård och stöd.** **01**
- **Tillräckligt stöd för personer med funktionsnedsättning att leva självständigt och ha valfrihet och kontroll över sina liv (inklusive personlig assistans, personliga budgetar och andra former av självstyrande stöd).** **02**
- **Stöd till personer med funktionsnedsättning för att hitta tillgängliga och anpassade bostäder eller för att få hjälp med att göra nödvändiga anpassningar.** **03**
- **Göra traditionella tjänster inkluderande och tillgängliga, såsom utbildning, förskola och barnomsorg, transport och hälso- och sjukvård.** **04**
- **Inkluderande socialisering och fritidsaktiviteter.** **05**
- **Stöd för personer med funktionsnedsättning att hitta sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden och få stöd i sitt arbete.** **06**
- **Förbättra färdigheter och utbildningsmöjligheter för personer med funktionsnedsättning och öka möjligheterna till vuxenutbildning och livslångt lärande.** **07**

Stödja familjer med barn som har en funktionsnedsättning eller en försenad utveckling som upptäcks genom effektiv tidig identifiering, tidiga insatser och stöd till föräldrar och vårdgivare, bland annat för att förhindra institutionsplacering.

08

Tillgänglighet till offentliga byggnader, tjänster, bostäder och information. I vissa länder är det dessutom komplicerat att få tillgång till grundläggande tjänster för personer med funktionsnedsättning på landsbygden.

09

Åtgärder för att öka medvetenheten om stigmatisering av och fördomar mot personer med funktionsnedsättning.

10

Behovet av samproduktion: se till att användargrupper verkligen involveras i utformningen av projekt. I praktiken kan det dock vara svårt att samskapa projekt på grund av den begränsade tid som utlysningarna är öppna.

11

För projekt som riktar sig till personer med svåra funktionshinder/stora stödbehov är det ibland svårt att visa effekten för finansiären, inte minst på grund av att "antalet" personer som nås eller stöds kan vara lägre, medan den individuella effekten för mottagaren kan vara mycket hög.

12

Även om ESF+ kan användas för olika prioriteringar, har många länder och förvaltningsmyndigheter ett starkt fokus på sysselsättning i sin programplanering. För att mäta framgång fokuserar de på hur många personer som har fått anställning efter projektet, även om anställning inte är den enda förutsättningen för inkludering av personer med funktionsnedsättning. Därför behövs fler möjligheter att kombinera olika inslag av aktiv inkludering, t.ex. subventionerad anställning i kombination med andra dagaktiviteter för personer med intellektuella funktionsnedsättningar.

13

Typologi av insatser

För att använda EU-medel på ett sätt som är i linje med finansieringsförordningarna, bidrar till att genomföra viktiga EU-politiska ramverk och tillgodose sektorns behov rekommenderar vi att förvaltningsmyndigheterna använder ESF+ och ERUF för följande insatser:

Övergången från institutionell till samhällsbaserad vård

Många personer med funktionsnedsättning i EU bor fortfarande på institutioner och EU:s medlemsstater uppmanas starkt att använda EU-medel för avinstitutionalisering. Avinstitutionalisering innebär bland annat att institutioner stängs, att familje- och samhällsbaserade tjänster utvecklas och att personer med funktionsnedsättning får handledning och stöd för att flytta från institutioner och leva ett självständigt liv.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Utveckling av samhällsbaserade tjänster; utbildning av institutionspersonal i personcentrerat stöd för att de ska kunna arbeta inom nya tjänster eller med andra arbetsuppgifter; utveckling och tillhandahållande av individuellt utformade stödprocesser för att individer ska kunna leva ett självständigt liv; stöd till personer som lämnar institutioner för att de ska kunna leva ett självständigt liv; underlättande av kamratstöd och utveckling av nätverk för kamratstöd för att underlätta övergången till samhället eller övergången från familjens hem till ett självständigt liv; stöd till personer som lämnar institutioner för att stärka familjebanden (när så önskas), deras integrering i samhället och ett aktivt medborgarskap.

Personlig assistans och personliga budgetar

Personlig assistans och personliga budgetar eller andra former av självstyrande och personstyrt stöd är avgörande för att säkerställa ett självständigt liv för personer med funktionsnedsättning och främjar därför deras rätt att uttrycka sin röst, välja och kontrollera vilken typ av stöd de vill använda och det liv de vill leva. Personlig assistans innebär att en person med funktionsnedsättning kan välja sin egen personliga assistent och att de är i centrum för beslut som rör assistansen. Nivån på den personliga assistans som tillhandahålls bör motsvara varje persons behov av stöd. Inte alla EU-medlemsstater har infört system för personlig assistans eller så har de system som kan förbättras, eftersom de är otillräckliga eller bristfälliga.³⁰ Dessutom bör medlemsstaterna investera i utvecklingen av system för stöd till beslutsfattande, eftersom vissa personer kommer att behöva beslutsfattande med stöd för att kunna hantera sin personliga assistent och/eller personliga budget.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Pilotprojekt för personlig assistans och/eller andra modeller för individanpassat stöd, stöd till personer med funktionsnedsättning om hur de ska hantera sin personliga budget och den administration som det innebär att anställa personliga assistenter, inklusive kamratstöd, marknadsföring av jobbet som personlig assistent,

---

³⁰ ENIL (2023). *Independent Living Survey*. (<https://enil.eu/il-map/>)

utbildning för personliga assistenter om personstyrt stöd och självbestämmande, medvetandehöjande aktiviteter bland personer med funktionsnedsättning och deras familjer om fördelarna med personlig assistans och personlig budget, kvalitetsbedömning av personliga assistanstjänster.

Effektiva insatser - Lovande metoder

Lovande metoder 1: [Implementera personlig assistans i Kroatien med ESF](#)

Under 2017 tilldelades sjuttiofyra kroatiska föreningar för funktionshindrade ett avtal för att genomföra projekt som samfinansierats av ESF och som syftar till att utveckla tjänster för personlig assistans.

Lovande metoder 2: [Stödmodell för självständigt boende i Portugal](#)

En stödmodell för självständigt boende förverkligas med personlig assistans genom självständiga livsuppehållande centers samfinansierades inom ramen för de europeiska struktur- och investeringsfonderna för Portugal 2020. Centrens verksamhet omfattar tillhandahållande av personlig assistans, utbildning av personliga assistenter samt åtgärder för att öka medvetenheten och spridningen.

Tillgängliga och anpassade bostäder för personer med funktionsnedsättning

För att respektera rätten för personer med funktionsnedsättning att leva självständigt bör de ha valfrihet och kontroll över med vem och hur de bor och därför ha tillgång till tillgängliga och anpassade bostadsalternativ. Den europeiska strategin för rättigheter för personer med funktionsnedsättning pekar dock på otillräcklig tillgång till bostäder som ett av de största hindren för integration. Med hjälp av EU-medel kan tjänster spela en roll för att stödja personer med funktionsnedsättning på detta område. Bostadsförsörjningen bör inte vara direkt kopplad till de stödtjänster en person får eftersom individer annars riskerar att förlora sitt stöd om de beslutar sig för att ändra sitt boende, eller vice versa. Personer med funktionsnedsättning bör därför få stöd i att få tillgång till bostad och till de stödtjänster de behöver var de än bor.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Stöd för att hitta boendemöjligheter för personer med (högre) stödbehov; göra bostäder fysiskt tillgängliga för personer med funktionshinder; bidrag för att täcka boendekostnader för personer med funktionsnedsättning (i kombination med andra åtgärder för inkludering/sysselsättning); utveckla projekt för delningsboende där unga människor med och utan funktionshinder lever tillsammans; bygga mer tillgängliga och överkomliga bostäder; installera hjälpmedel i hemmen för att underlätta ett självständigt liv; hjälp med att anpassa sitt hem efter egna specifika behov.

Tjänster som möjliggör val och kontroll

Personer med funktionsnedsättning bör ha valmöjligheter och kontroll över sina liv och i vissa fall behöver de stöd för att fatta dessa beslut. Dessutom ska de kunna fatta beslut om vilken typ av tjänst de får och från vilken leverantör och all information om de olika alternativen ska presenteras för dem på ett tydligt, öppet och begripligt sätt.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Tjänster som informerar personer med funktionshinder om tillgängliga stödalternativ och stöd för att få tillgång till dessa tjänster; åtgärder som underlättar kamratstöd; åtgärder som underlättar stöd till

---

beslutsfattande; utbildning för personer med funktionsnedsättning och familjemedlemmar om deras rättigheter och hur man kan förespråka dessa rättigheter.

Skapa tillgängliga och inkluderande vanliga tjänster

Där vanliga tjänster inte är tillgängliga och utrustade för att möta behoven hos alla, till exempel för personer med funktionsnedsättning, bör lokala myndigheter prioritera omarbetning och finansiering av dessa tjänster så att de kan användas av alla och samtidigt gynna alla.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Att göra infrastruktur för vanliga tjänster tillgänglig; projekt som underlättar samarbete mellan handikapporganisationer, personer med funktionshinder, tjänsteleverantörer och lokala myndigheter för att göra vanliga tjänster tillgängliga; utbildning av personal i vanliga tjänster (t.ex. hälso- och sjukvård och vuxenutbildningscentra) om inkludering av funktionshinder och mänskliga rättigheter-baserade metoder; stödja tillgång till assistans på jobbet eller i utbildningen, genom personlig assistans och tillhandahållande av andra rimliga anpassningar.

Socialisering och fritidsaktiviteter

Människor med funktionsnedsättning har, precis som alla andra, ett behov av socialisering och fritid, men de möter ofta social isolering³¹ eller hinder för att delta i (vanliga) sociala aktiviteter och fritidsaktiviteter. I många länder finns det "daghemsverksamhet" för personer med funktionsnedsättning, men dessa aktiviteter tillåter ofta inte valmöjligheter och kontroll. De ersätter ibland utbildning eller anställning, och de är ofta segregerade. Personer med funktionsnedsättning bör dock vara fria att välja vilken typ av verksamhet de vill delta i och när och aktiviteter bör komplettera snarare än ersätta utbildning och/eller sysselsättningsmöjligheter. Aktiviteterna ska inte enbart vara inkluderande och tillgängliga, utan personen ska också kunna nå aktiviteten.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Projekt som omfattar personer med funktionsnedsättning i sociala och fritidsaktiviteter, t.ex. genom att erbjuda transporter till och från sociala och fritidsaktiviteter och extra stödpersonal vid behov; förbättra tillgängligheten för fritidsanläggningar som simbassänger, biografier, teatrar, sportcenter, etc.

Inkluderande utbildning, inklusive förskoleutbildning och vård

I många EU-medlemsstater är utbildningssystemen, från och med utbildning i tidig ålder och barnomsorg, inte helt inkluderande, vilket innebär att elever med funktionshinder fortfarande ofta utbildas i segregerade klasser och/eller skolor eller är exkluderade från utbildning. Inkluderande utbildning avser utbildningsmiljöer som anpassar utformning och fysiska strukturer, undervisningsmetoder och läroplaner samt utbildningsmiljöers kultur, policy och praktik så att de är

---

³¹ Emerson E., et al. (2021). *Loneliness, social support, social isolation and wellbeing among working age adults with and without disability: Cross-sectional study*. *Disabil Health*, 14(1):100965. DOI: 10,1016/j.dhjo.2020.100965.

---

tillgängliga för alla elever utan diskriminering. Inte bara utbildningsmiljöer behöver anpassas. Dessutom måste medvetenhet ökas bland föräldrar till barn med och utan funktionshinder om inkludering och UNCRPD-principerna.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Inbjudan att lämna förslag för att ge subventioner till lärarassistenter för att stödja inkluderande utbildning och förskoleverksamhet och barnomsorg; utbildning av lärare i inkludering; öka medvetenheten om inkludering och UNCRPD-principer bland föräldrar och samhället i stort; göra utbildningsbyggnader tillgängliga (inklusive daghem, dagis och yrkesutbildning och högre utbildningsanläggningar).

Förebygga institutionalisering samt avinstitutionalisering av barn med funktionshinder

Det finns fortfarande barn med funktionshinder i Europa som växer upp på institutioner, vilket förnekar deras rätt att få växa upp i en familj. Barn med funktionsnedsättning hamnar ofta på institution på grund av bristande stöd till barnet och dess familjer och vårdgivare. Medlemsstaterna uppmuntras därför att använda EU-medel för att underlätta övergången för barn med funktionshinder i transaktionen mellan institutions- till familjeomsorg och för att stödja familjer för att förhindra institutionalisering. Dessutom tror vårdgivare ibland att deras barn har det bättre på en institution och/eller i segregerad utbildning. Därför är det också mycket viktigt att öka medvetenheten bland föräldrar och vårdgivare om vikten och fördelarna med inkludering.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Stöd till familjer med ett barn med funktionsnedsättning, samt för att förhindra placering i alternativ vård (t.ex. genom personlig assistans; utbildning av föräldrar; insatstjänster vid tidig barndom); tjänster som hjälper vårdgivare att få rätt stöd; specialiserat stöd till föräldrar och vårdgivare som tar emot ett barn hemma efter att ha bott på en institution; program för att förbereda barn för övergången till att leva i en familj; utbildning av socialarbetare i hur man arbetar med familjer med barn med funktionshinder; tillgång till hjälpmedel och utrustning och utbildning om hur man använder dessa enheter.

Tidiga insatser i barndomen och tidig upptäckt

Tidig upptäckt av utvecklingsförseningar och funktionshinder hos barn följt av tidiga insatser i barndomen kan i hög grad hjälpa barn med bättre resultat under hela livet.³² Tidiga insatser i barndomen (ECI) är ett område med familjecentrerade, individualiserade tjänster för spädbarn och småbarn (0-6 år) och deras familjer. De hjälper till att identifiera, förebygga, övervinna eller minimera risksituationer. De inkluderar bedömning av barns och familjemedlemmars behov, skapandet av individualiserade familjeserviceplaner, tillhandahållande av tjänster inklusive tal-, fysisk- och arbetsterapier, kommunikations- och socialiseringsprogram, spädbarns-föräldrar psykoterapi,

---

³² UNICEF (2022). *Early Detection Tools for Children with Developmental Delays and Disabilities*. (<https://www.unicef.org/mena/media/17716/file/Early%20Detection%20Tools%20For%20Children%20With%20Developmental%20Delays%20And%20Disabilities.pdf>)

---

rådgivning till föräldrar och mer.³³ Även om många EU-medlemsstater erbjuder särskilda tjänster och terapier för barn med funktionshinder, garanterar bara ett fåtal medlemsstater för närvarande heltäckande ECI-tjänster.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Utbildning i ECI för personal och tjänstechefer; inrätta och styra tidiga insatstjänster i barndomen; inrättande och pilotering av tjänster för tidig upptäckt; projekt som främjar samarbete mellan ECI-tjänster och förskoleverksamhet och barnomsorg; utbildning av personal inom förskoleverksamhet och barnomsorg och andra relevanta tjänster såsom sjukvård om tidig upptäckt.

Kortvarig barnomsorg och informellt stöd till familjer (avlastningsvård)

Barn med funktionshinder behöver ofta extra omsorg och stöd på grund av deras funktionsnedsättning och hinder i samhället. Detta gör rollen som vårdgivare mer intensiv, med större inverkan på deras ekonomiska och sociala situation samt yrkes- och privatliv. Det är därför viktigt att vårdgivare får stöd och kan få en paus då och då. Aktiviteter som underlättar detta kallas ofta för "avlastningsvård". I praktiken innebär detta ofta att barn skickas till en institution under en tidsperiod som inte är anpassad till FN:s och EU:s ramverk för funktionshindrades rättigheter. Därför är inkluderande korttidsvård och informellt stöd avgörande för att ge föräldrar en paus och kan också vara ett roligt sätt att underlätta barns socialisering och inkludering.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Program för kamratstöd för familjer med barn med funktionshinder och stöd för att etablera informella nätverk; personalutbildning för att stödja familjer som upprättar informella stödnätverk; inkluderande semesterklubbar; inkluderande fritidshem och fritidsaktiviteter; tjänster som erbjuder kortare pauser i familjens hem; underlätta utbyte av goda/innovativa metoder för avlastningsaktiviteter.

Underlätta tillgången till den öppna arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning har högre arbetslöshet än personer utan funktionsnedsättning. På grund av diskriminering, stigmatisering och brist på rimliga anpassningar kan det vara svårt för dem att hitta ett jobb på den öppna arbetsmarknaden. När de anställas är det dessutom ofta till dåligt betalda jobb. Kvinnor med funktionsnedsättning är ännu mindre benägna att ha betald anställning än sina manliga jämnåriga, på grund av intersektionalitet³⁴.

---

³³ EASPD (2022). *Familjecentrerade tidiga insatser i barndomen: The best start in life*. (<https://easpd.eu/publications-detail/eci-position-paper-family-centred-early-childhood-intervention-the-best-start-in-life/>)

³⁴ Europeiska kommissionen (2023). *Catalogue of positive actions to encourage the hiring of persons with disabilities and combating stereotypes* (https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8570&furtherPubs=yes&pk_source=newsletter&pk_medium=email&pk_campaign=eu_social_newsletter)

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Stöd genom vägledningsrådgivare som hjälper personer med funktionsnedsättning med övergången från utbildning till anställning; individuella placerings- och stödtjänster (IPS); skapande av individanpassade arbetstillfällen och inkluderande arbetsupplägg ; assistans av specialiserade jobbcoacher som arbetar med grupper som utsätts för multipel diskriminering (t.ex. personer med funktionsnedsättning med invandrarbakgrund); stöd till personer med funktionsnedsättning att flytta till den öppna arbetsmarknaden från anställning med stöd; finansiering av anpassningar på arbetsplatsen och inköp av hjälpmedelsteknik.

Effektiva insatser - Lovande metoder

Lovande metoder 1: [Poweria! Projekt i Finland](#)

Målet för ESF-finansierade Poweria! Projektet (2021-2023) ska stödja mångkulturella människor i Finland, som behöver stöd på grund av en lindrig intellektuell funktionsnedsättning eller andra särskilda behov, att hitta sin egen studie- och arbetslivsväg. Projektet organiserar grupp- och individuell coaching. Projektet stärker deltagarnas självmedvetenhet, styrkor och social delaktighet, samtidigt som det ger adekvat och lämpligt stöd.

Lovande metoder 2: [Change4Inclusion](#)

Change4Inclusion är ett ESF-finansierat projekt som genomförs i Belgien, Lettland och Spanien som syftar till att stödja arbetsgivare i att förändra sitt tänkesätt för att kunna uppnå en inkluderande arbetsplats. Det hjälper också till att förankra inkluderande anpassningar på arbetsplatsen, bland annat genom skapande av individanpassade arbetstillfällen och inkluderande arbetsupplägg.

Främja ökad kompetens och utbildningsmöjligheter för personer med funktionsnedsättning

Främjande insatser för att ökad kompetensen och utbildningsmöjligheterna för personer med funktionsnedsättning kan även hjälpa dem att hitta ett arbete. Utbildning fokuserar på att förbättra deras allmänna färdigheter (t.ex. rörlighetsfärdigheter) som också kan vara till gagn för dem i en anställning, eller specifika färdigheter som är mycket efterfrågade på arbetsmarknaden, med en utbildning anpassad till deras intressen och förmågor.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Främjande av färdigheter som syftar till att säkerställa bättre deltagande i yrkeslivet, politiskt och socialt liv; erbjuda utbildning före anställning; utbildning för personer med intellektuella funktionsnedsättningar, till exempel om digitala färdigheter eller mjuka färdigheter; förbättra tillgängligheten till högre utbildning för personer med funktionsnedsättning.

Effektiva insatser - Lovande metoder

Lovande metoder 1: [Det Kompetenta mobilitetsprojekt](#) i Tyskland är utformad för att främja rörlighet hos personer med funktionshinder. Beroende på individuella krav kan utbildningen innehålla ämnen som att använda rullstol, gå med hjälpmedel, resa med buss, tåg eller bil. Alla aktivitet som syftar till att säkerställa ett bättre deltagande i yrkes- och socialt liv.

Stöd för att behålla människor i arbete

När människor får en funktionsnedsättning eller sjukdom under sitt livslopp kan de riskera att hamna i arbetslöshet eller behöva stöd för att anpassa sig till sin nya verklighet på arbetsplatsen och arbetsplatsen kan behöva stöd för att anpassa sig till nya behov. Anpassade program för hantering av

---

funktionshinder är en process på en arbetsplats och de är utformade för att underlätta återgång till arbete för skadade eller sjuka anställda, genom en samordnad insats med hänsyn till individernas behov, arbetsmiljön och rättsliga skyldigheter.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Tjänster och program för hantering av funktionshinder; Tjänster och program för återgång i arbetet.

6.4 Vård och omsorg till äldre personer

EU-fondernas relevans för tjänster för de äldre

ESF+ erkänner de växande behoven hos Europas åldrande befolkning och har bestämmelser för att stödja aktivt åldrande och social integration bland äldre. Den lägger stor vikt vid att förlänga arbetslivet för äldre människor genom kompetensutveckling och anställbarhetsprogram. Dessutom avsätter ESF+ resurser för att ta itu med social isolering bland äldre och främja meningsfulla kontakter inom deras gemenskaper. Det spelar också en viktig roll för att förbättra kvaliteten på hälso- och sjukvård och tjänster vid långvarigt vårdbehov, investera i sjukvårdsinfrastruktur, utbilda vårdpersonal och främja innovativa lösningar genom hälsodelen. Dessutom uppmuntrar ESF+ möjligheter till livslångt lärande för alla medborgare, inklusive äldre, genom olika utbildningsprogram och initiativ.

ERUF bidrar till att bygga ett åldersvänligt Europa genom att fokusera på skapandet av tillgänglig infrastruktur. Det stöder utvecklingen av offentliga utrymmen, transportsystem och bostäder som tillgodoser de äldres specifika behov, vilket säkerställer deras rörlighet och oberoende. Dessutom uppmuntrar ERUF ekonomisk utveckling som skapar sysselsättningsmöjligheter för äldre individer. Det stöder initiativ som syftar till att tillhandahålla åldersvänliga arbetsplatser och främja entreprenörskap bland seniorer och bidrar till att stärka deras aktiva deltagande i personalstyrkan.

EU-förordningen med gemensamma bestämmelser (CPR) utgör det regelverk som styr användningen av EU-medel och lägger stor vikt vid inkludering och icke-diskriminering. Den föreskriver att projekt som finansieras av EU ska gynna alla samhällsmedlemmar, oavsett ålder, för att säkerställa att äldre individer har lika tillgång till tjänster och möjligheter. Dessutom anpassar EU-förordningen (CPR) EU:s finansieringsåtgärder till principerna i Europeiska pelaren för sociala rättigheter (EPSR), vilket understryker rätten till tillgång till vård till rimliga priser, långtidsvård och socialt skydd för äldre medborgare. EU-fonderna förväntas bidra till att förverkliga dessa rättigheter. EU-förordningen med gemensamma bestämmelser uppmuntrar också ett tillvägagångssätt med finansiering från flera fonder, vilket möjliggör en samordnad användning av olika EU-medel för att ta itu med de komplexa utmaningar som är förknippade med den åldrande befolkningen. Detta tillvägagångssätt främjar heltäckande, sektorsövergripande lösningar.

Den europeiska pelaren för sociala rättigheter fungerar som en vägledande ram för EU-medel och betonar ett integrerat tillvägagångssätt för att möta äldres olika behov. Den understryker vikten av socialt skydd, hälsovård och sysselsättning för att säkerställa välbefinnandet för den åldrande befolkningen. EPSR förespråkar aktivt stöd till åldrande arbetstagare genom tillgång till utbildning,

livslångt lärande och säkra arbetsmiljöer. Dessutom betonar den rätten till överkomliga tjänster vid långvarigt vårdbehov och erkänner betydelsen av ett värdigt och självständigt liv för äldre.

Sammanfattningsvis spelar EU-medel, som beskrivs i ESF+, ERUF- och EU-förordningarna, en avgörande roll för att stödja äldre personer då de bidrar till skapandet av ett mer inkluderande och åldersvänligt Europa. Dessa bestämmelser omfattar olika aspekter av äldreomsorg, från hälso- och sjukvård och sysselsättning till social integration och aktivt åldrande, allt i linje med principerna för den Europeiska pelaren för sociala rättigheter. De återspeglar EU:s åtagande att se till att äldre individer får en hög livskvalitet, social integration och välbefinnande när de åldras.

Äldres behov och utmaningar

För att ta itu med behoven och utmaningarna för stöd och vård av äldre personer är det absolut nödvändigt att övergå från en övervägande medicinsk modell till ett mer holistiskt, personcentrerat förhållningssätt som prioriterar övergripande livskvalitet. Denna förändring inser att många individer behöver stöd inte enbart på grund av akuta hälsoproblem, utan också på grund av sociala faktorer som brist på stöd, fattigdom och bostadsotrygghet. I takt med att befolkningen åldras blir dessutom proaktiva åtgärder som fokuserar på förebyggande, inkludering och aktivering av samhället alltmer väsentliga för att bekämpa social isolering och säkerställa att äldre individer aktivt kan delta och finna mening i sitt ekonomiska och sociala livet. Stora utmaningar och behov av vård och stöd till äldre personer kopplade till användningen av EU-medel, kan beskrivas enligt följande:

- **Ett växande behov av en mer holistisk, personcentrerad strategi och den rättighetsbaserade modellen som prioriterar övergripande livskvalitet, särskilt när användarna inte har akuta hälsoproblem.** **01**
- **Fokus bör flyttas till att förbättra livskvaliteten. Denna förändring innebär att man inser att livskvalitet omfattar både ett gott liv och en värdig och bekväm process i livets slutskede.** **02**
- **Vårdgivare bör skifta fokus mot förebyggande och inkludering. De bör proaktivt engagera sig i äldre individer innan behovet av formell vård uppstår.** **03**

Vårdgivare bör arbeta med att aktivera samhällen för att inkludera individer i granskapsaktiviteter även om de bor på vårdhem eller vårdinrättningar så att de inte blir utsatta. Att hålla äldre personer socialt sammanhörande och hjälpa dem att hitta en känsla av mening borde vara ett primärt mål, även för att ta itu med problemet med social isolering, med tanke på att ett ökande antal vuxna i EU upplever social isolering (75 miljoner människor – 18 % av befolkningen); och risken för social isolering är högst bland äldre, medan känslan av ensamhet är störst i åldersgruppen 26-45 år³⁵.

04

I takt med att befolkningen åldras ökar efterfrågan på olika sociala tjänster, inklusive vård och stöd till äldre personer, hemstöd och hjälp till personer med åldersrelaterade funktionsnedsättningar. Den ökade efterfrågan kan belasta resurser och budgetar för sociala tjänster och leda till brist på vårdgivare och tjänster³⁶.

05

Det finns ett behov av att utveckla sociala tjänster för att möta de förändrade behoven hos den äldre befolkningen, med fokus på att upprätthålla oberoende, förhindra social isolering och främja aktivt åldrande³⁷.

06

Det är viktigt att erkänna den avgörande roll som anhängvårdare spelar, eftersom många äldre personer är beroende av informell vård som ges av deras familjer. Därför är det nödvändigt att utveckla tjänster och stödsystem för anhängvårdare.

07

En proaktiv strategi som prioriterar förebyggande hälsovård blir oundvikligen viktig. Genom att prioritera förebyggande åtgärder är det möjligt att minska belastningen på hälso- och sjukvårdssystemen och främja ett hälsosammare åldrande för äldre individer.

08

³⁵ EU Science Lab (2019). *How lonely are Europeans?* (https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/how-lonely-are-europeans-2019-06-12_en)

³⁶ Europaparlamentet (2021). BETÄNKANDE om den gamla kontinentens åldrande – möjligheter och utmaningar i samband med politiken för åldrande efter 2020 (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0194_SV.html)

³⁷ *Ibid.*

Typologi av insatser

Åldrande på plats: Stödja ett självständigt boende

En av de viktigaste prioriteringarna för de äldre är förmågan att få åldras på plats, vilket innebär att de kan fortsätta att bo i sina egna hem och gemenskaper på ett bekvämt och säkert sätt. EU-medel kan spela en viktig roll för att göra detta möjligt. Genom att investera i tillgängliga boendeanternativ, som att bygga om befintliga bostäder med funktioner som ramper och handtag, eller bygga nya åldersvänliga hem, kan EU ge äldre individer möjlighet att behålla sin självständighet. Dessutom kan finansieringen stödja personlig assistanstjänster som erbjuder hjälp med dagliga uppgifter som att bada, klä på sig och laga mat som gör att seniorer kan bo hemma längre. Bostadsanpassningar, som att installera trapphissar, förbättra badrumssäkerheten, installera hissar och provrum med smarta tekniska lösningar, kan ytterligare minska fallriskerna och säkerställa en säker boendemiljö.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Kollektivtrafiksäkerhetsutbildning för seniorer och förare finansierad av EU-bidrag (Intelligent Energy Europe)
Programmet för seniorer fokuserade på utveckling av förmågor och färdigheter och på eliminering av risker och stress vid användning av kollektivtrafik i staden Salzburg skedde i form av utbildning, som var uppdelad på två dagar. Deltagarna fick även en broschyr med viktig information från kursen. Syftet var att förhindra förlust av rörlighet och social exkludering på grund av rädsla för att resa, stödja äldres självförsörjning och flexibilitet, och även minska den ekonomiska bördan (jämfört med individuella transporter). Dessutom utbildas förare för att känna till behoven och särdragen i äldres beteende. Som en del av utbildningen sker en provkörning där både seniorer och förare lär sig praktiska färdigheter. Deltagarnas uttalanden visar att träning är avgörande för att upprätthålla individuell rörlighet upp i hög ålder. Utvärderingen av programmet visade också att genomförandet av programmet är ekonomiskt tillgängligt och att det förberedda träningssetet (innehållande en manual och en DVD, samt speciella glasögon och öronproppar så att förarna får en uppfattning om äldres begränsningar) är allmänt användbar. Utvärderingsrekommendationerna handlar om nödvändigheten av samarbete med en expert (transport, ledning) och en organisation med socialt fokus.

Social integration och samhällsengagemang

Att ta itu med social isolering och ensamhet bland de äldre är avgörande för deras välbefinnande. EU:s resurser kan kanaliseras till initiativ som främjar socialisering och samhällsengagemang. Samlingslokaler kan etableras eller förbättras för att erbjuda ett brett utbud av sociala aktiviteter, träningspass och utbildningsprogram skräddarsydda för seniorers intressen. Dessutom kan tillgängliga och prisvärda transporttjänster skapas för att säkerställa att äldre individer enkelt kan delta i samhällsevenemang och engagera sig med andra. Volontärprogram som involverar seniorer i mentorskap eller samhällstjänstroller kan ge en känsla av syfte och tillhörighet, främja meningsfulla kontakter inom samhället.

Effektiva insatser - framgångsrika metoder

HJÄLP Hälsosam livsstil för äldre finansierad av Erasmus+

Detta är ett projekt på europeisk nivå som syftar till att ge äldre människor i Europa möjlighet att anta en hälsosam livsstil som inkluderar en hälsosam kost, fysisk aktivitet och socialt deltagande.

HELP syftar till att utveckla kvaliteten och kostnadseffektiviteten i tjänster för äldre genom att främja samarbete mellan tjänsteleverantörer och rekommendationer om kommunal omsorg och stöd till äldre tjänster.

Även om målen med förebyggande hälsovård och aktivt åldrande är allmänt erkända, finns det fortfarande en brist på kunskap och färdigheter om hur man effektivt kan förebygga hälsoproblem och exkludering av äldre med tanke på en persons helhet. HELP svarar på denna utmaning genom att utveckla verktyg för att stödja äldre människors hälsosamma livsstilar och aktivt medborgarskap.

Sjukvård och långvarigt vårdbehov

Tillgång till sjukvård av hög kvalitet är avgörande för den äldre befolkningen. EU-finansiering kan stödja utbyggnaden av primärvårdskliniker, särskilt i underbetjänade områden, för att förbättra tillgängligheten till sjukvård. Förebyggande vårdprogram, såsom vaccinationer, hälsoundersökningar och hälsokontroller, kan inrättas för att förbättra de äldres allmänna hälsa. Genomförandet av telemedicinsk infrastruktur gör det möjligt för seniorer att få tillgång till medicinska konsultationer på distans, vilket minskar hindren för tillgång till sjukvård, särskilt i avlägsna eller landsbygdsområden. Dessutom kan effektiva insatser för digital kompetens integreras för att ge äldre människor möjlighet att använda digitala hälsoverktyg som säkerställer att de kan navigera på telemedicinska plattformar med förtroende och lätthet. Utbildningsinitiativ och stödprogram kan spela en avgörande roll för att förbättra deras digitala kompetens och detta gör dessa tekniska lösningar mer tillgängliga och fördelaktiga för den äldre befolkningen.

Äldres livslånga lärande och sysselsättning

Att uppmuntra sysselsättning och kontinuerliga möjligheter till lärande kan i hög grad gynna äldre arbetstagare. EU:s resurser kan riktas mot utbildningsprogram som är utformade för att förbättra kompetensen och anställningsbarheten för äldre arbetstagare, så att de kan förbli engagerade i arbetskraften. Centrum för livslångt lärande kan inrättas för att erbjuda möjligheter till personlig utveckling, kompetensförsörjning och social interaktion. Dessutom kan initiativ som främjar entreprenörskap bland äldre arbetstagare stimulera ekonomisk aktivitet och ge möjligheter till inkomstgenerering som bidrar till deras allmänna välbefinnande. Det är avgörande att se till att äldre arbetstagare inte tvingas arbeta enbart på grund av ekonomiska utmaningar i samband med otillräckliga pensioner.

Effektiva insatser - framgångsrika metoder

Österrikisk plattform för hälsokompetens

I Österrike anses hälsokompetens (se det tredje hälsomålet nedan) vara en av de viktigaste faktorerna som bidrar till en hälsosam livsstil i hög ålder. För att nå detta mål etablerades den österrikiska plattformen för hälsokompetens (**Österreichische Plattform Gesundheitskompetenz, ÖPGK**) 2015. Denna plattform stödjer aktiviteter på olika nivåer och är riktade särskilt till seniorer. Den fokuserar på uppfyllandet av det tredje hälsomålet (att förbättra befolkningens hälsokompetens).

Stöd till vårdgivare och avlastningsvård

Genom att erkänna vårdgivarnas avgörande roll i att stödja äldre personer, kan EU-fonder stötta utbildningsprogram för vårdgivare som hjälper till att säkerställa att de besitter nödvändiga färdigheter och kunskaper för att ge effektiv vård. Genom att skapa möjligheter för avlastning kan vårdgivare ta nödvändiga pauser samtidigt som de säkerställer välbefinnandet för sina äldre nära och kära. För att ytterligare hjälpa vårdgivare kan stödplattformar online utvecklas där de får tillgång till information, anslutning till stödnätverk och värdefulla resurser.

Effektiva insatser - framgångsrika metoder

SUSTAIN (*Sustainable Tailored Integrated Care for Older People in Europe - Hållbar skräddarsydd integrerad vård för äldre människor i Europa*)

SUSTAIN är ett europeiskt projekt och för samman partners från åtta länder: Österrike, Belgien, Estland, Tyskland, Norge, Spanien, Nederländerna och Storbritannien. Projektet finansieras av Horizon 2020, Europeiska kommissionens finansieringsprogram för att stödja forskningsverksamhet.

SUSTAIN kommer särskilt att syfta till att stödja och förbättra det vi kallar "integrerad vård", som har en potential att konkret förbättra vården och spara på en del kostnader. Projektet syftar till att göra vården bekvämare och säkerställa sinnesro för tjänsteanvändare och för deras anhöriga; göra tjänsterna välorganiserade, med ett team av hälso- och sjukvårdspersonal som finns där för de personer som behöver dem, när de behöver dem, för att stödja ett självständigt liv. I slutändan syftar det till att ge stöd åt politiska och andra beslutsfattare så att policyer och omsorgstjänster bättre kan stödja ett självständigt boende och tillgodose äldre människors behov.

Åldersvänliga tjänster och tillgänglighet

Att skapa åldersvänliga samhällen och tjänster är avgörande för den äldre befolkningen. EU-medel kan tilldelas initiativ som syftar till att förbättra offentliga utrymmen, transportmöjligheter och bostäder för att möta seniorernas behov. För att dessutom ta itu med digitaliseringens utmaningar, kan resurser investeras i program för digital kompetens och tillgänglig teknik som är skräddarsydd för seniorers krav. Att säkerställa att offentlig information och tjänster presenteras i format som lätt kan nås och förstås av äldre individer är också avgörande för deras inkludering och övergripande välbefinnande.

Effektiva insatser - framgångsrika metoder

Ett av många exempel på god praxis som syftar till att påpeka variationen i genomförda program för hälsosamt åldrande på federal nivå är **Jedes Alter Zählt (Every Age Counts)**.

Jedes Alter Zählt är en strategi som implementerades från och med 2016 på federal nivå som syftar till att främja hälsosamt åldrande i Tyskland. I inrikesdepartementets regi. Förutom pensionärer riktar sig strategin även till familjer och barn, och som en del av den stöds en dialog på flera nivåer med federala stater, lokal förvaltning och intressenter. Den syftar till att stödja fritt beslutsfattande i ålderdomen, sociala aktiviteter för seniorer och stödja hälsosamt åldrande och tillgång till kvalitetsvård baserad på seniorers behov.

6.5 Hemlöshet

ESF+ och ERUF:s relevans för sektorn

Under de senaste åren har ett paradigmskifte skett från att handla om att hantera hemlöshet till att stoppa (och förebygga) hemlöshet. Housing First är en beprövad praxis inom området för att uppnå detta mål och det har blivit tydligt att ett bostadsstyrt tillvägagångssätt och Housing First därför behövs. "Housing First är ett biståndsinsats för hemlösa som prioriterar att tillhandahålla permanent bostad till människor som upplever hemlöshet och på så sätt avslutar deras hemlöshet och fungera som en plattform från vilken de kan sträva efter personliga mål och förbättra sin livskvalitet. Detta tillvägagångssätt styrs av tron att människor behöver grundläggande nödvändigheter som mat och en plats att bo innan de tar hand om något mindre kritiskt, som att skaffa ett jobb, budgetera ordentligt eller ta hand om problem med missbruk. Dessutom är Housing First baserad på förståelsen att kundens val är värdefullt för val av boende och deltagande i stödjande tjänster och att utövandet av det valet sannolikt kommer att göra en klient mer framgångsrik när det gäller att stanna kvar och förbättra sitt liv³⁸. ESF+ inkluderade nyligen många prioriteringar som kan användas för att stödja kampen mot hemlöshet och för att främja Housing First.

Till skillnad från föregående planeringsperiod nämner ESF+ hemlöshet och bostadsutslagning specifikt. Detta innebär att ESF+ kan användas för att finansiera Housing First-projekt.

Särskilt följande politiska mål för ESF+ är relevanta för finansieringsbehov inom Housing First (förordning 2021/1057):

(h) Främjande av aktiv integration i syfte att främja lika möjligheter, icke-diskriminering och aktivt deltagande och förbättra anställbarheten, särskilt för missgynnade grupper. Hemlöshet är en del av den nödvändiga nationella strategiska politiska ramen för social integration och fattigdomsbekämpning (se "Möjliggörande villkor" 4.4 i förordningen).

(k) Förbättra lika tillgång i rätt tid till hållbara och överkomliga tjänster av hög kvalitet, däribland tjänster som främjar tillgången till bostäder och personcentrerad vård, inklusive hälso- och sjukvård; modernisera de sociala trygghetssystemen, inklusive främjande av tillgång till socialt skydd, med särskilt fokus på barn och missgynnade grupper; förbättra tillgängligheten, inklusive för personer med funktionshinder, effektiviteten och motståndskraften hos hälso- och sjukvårdssystemen och långtidsvårdstjänster (se Möjlighetsvillkor 4.6 i förordningen).

(l) Främja social integration av människor som riskerar att drabbas av fattigdom eller social exkludering samt de sämst ställda personerna och barnen.

---

³⁸ National Alliance to End Homelessness (2022). *Housing First* (<https://endhomelessness.org/resource/housing-first/>)

(m) Ta itu med materiella brister genom mat och/eller grundläggande materiellt stöd till de sämst ställda personerna, inklusive barn, och tillhandahålla kompletterande åtgärder som stöder deras sociala integration.

Finansiering är ofta nödvändigt för att förverkliga Housing First-projekt, eftersom programmet kommer med höga start- och underhållskostnader. Över hela Europa finns det gynnsamma strukturer och intresse för Housing First, men det som behövs nu för att se en ökning av Housing First-projekt runt om i Europa är finansiella verktyg. ESF+ har potential att stödja dessa ansträngningar och ge dem mervärde genom de tillgängliga bidragspengar. Det bör dock inte ses som ett verktyg som har makten att helt ersätta nationell, regional eller lokal finansiering.

Rent konkret kan ESF+-medel inom Housing First-projekt användas för:

- åtgärder för social integration, sysselsättningsinsatser
- Åtgärder rörande mål (k): Förbättra jämlik och snabb tillgång till kvalitativa, hållbara och överkomliga tjänster, inklusive tjänster som främjar tillgången till bostäder och personcentrerad vård inklusive hälso- och sjukvård

I hans avseende tillhandahåller ERUF finansiering för olika ändamål, såsom att bygga eller förbättra infrastruktur, inklusive bostäder och renovering av befintliga byggnader.

Detta innebär att ERUF kan användas för:

- Anskaffning av bostäder för Housing First-initiativ
- Den socioekonomiska integrationen av marginaliserade samhällen, låginkomsthushåll och missgynnade grupper.

Sektorns behov och utmaningar

Det finns en mängd olika europeiska finansieringsverktyg som kan användas för insatser inom hemlöshetssektorn, men det finns utmaningar som hindrar tillgången till nämnda bidrag och i vissa fall är verktygen inte tillräckliga för att täcka behoven inom hemlöshetssektorn och mer specifikt för Housing First-projekt.

De senaste siffrorna visar att hemlösheten fortsätter att öka i de flesta europeiska länder och ett uppskattat antal på 895 000 människor upplever för närvarande hemlöshet i Europa³⁹.

---

³⁹ FEANTSA och Abbé Pierre Foundation (2023). Eight Overview of Housing Exclusion in Europe. (https://www.feantsa.org/public/user/Resources/reports/2023/OVERVIEW/Rapport_EN.pdf)

Detta understryker vikten av att övervinna de utmaningar som fortfarande finns när det gäller att få tillgång till EU-finansiering inom sektorn. De viktigaste utmaningarna som identifierades under skrivbordsforskningen och vid den första sektoriella workshopen är:

- **Finansieringen räcker fortfarande ofta inte till för att täcka de höga boendekostnaderna.** **01**
- **Den utmanande bostadsmarknaden gör det svårt att hitta lämpliga bostäder.** **02**
- **Det kan vara svårt att använda bidragspengar för att täcka kostnaderna för månadshyror.** **03**
- **I vissa fall saknar politiska insatser en särskild inriktning på hemlöshet; ett exempel skulle kunna vara den förstärkta ungdomsgarantin.** **04**
- **Bristande kunskap om vilka typer av insatser som kan finansieras med EU-bidrag.** **05**
- **Svårigheter att säkerställa att ESF-projekt genomförs inom ramen för ett strategiskt tillvägagångssätt för att få slut på hemlösheten.** **06**

Effektiva insatser för att förebygga psykiska problem värderas lågt.

07

Det verkar som om det för närvarande fortfarande saknas en länk mellan den politiska diskussionen och det praktiska genomförandet av Housing First-metoden.

08

Typologi av insatser

För att säkerställa att EU-medel används i enlighet med finansieringsbestämmelser, stödja implementeringen av viktiga EU-politiska ramar och tillgodose sektorns krav, rekommenderar vi att förvaltande myndigheter och organisationer som verkar inom hemlöshetsområdet överväger att använda ESF+ och ERUF för följande insatser speciellt när man försöker genomföra Housing First-projekt:

Utbildning och kunskapsutbyte

För att säkerställa den kontinuerliga kvaliteten på Housing First-tjänsterna och möjliggöra ett konstant utbyte av god praxis av projekt runt om i Europa, är det viktigt att investera i Housing First-utbildning och kunskapsutbyte.

Utbildning avser ofta inte bara interna utbildningar inom företag utan även eftergymnasiala utbildningar, såsom hela universitetsprogram på Housing First eller enstaka moduler inom olika studieområden som socialt arbete, psykologi, hälso- och sjukvård.

Ett annat lovande tillvägagångssätt för att förbättra Housing First-insatserna är att säkerställa delning av expertis och resurser och att bygga starka nätverk under denna process.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Samarbete med universitet och forskare, driva högskoleprogram och kurser, ömsesidigt lärande, utveckling av utbildningsprogram för personal, omskolning och kompetensutveckling av vård- och omsorgspersonal.

Framgångsrika metoder

Kommunala strategier för att förebygga hemlöshet i Finland

Från 2016 till 2019, ARA (Finlands bostadsfinansierings- och utvecklingscentrum) genomfört de kommunala [strategierna för att förebygga hemlöshet genom ett projekt](#) som finansierades med pengar från ESF. I projektet testades olika verksamhetsmetoder för att förebygga hemlöshet och operativa modeller för hemlöshetsarbete testades med hjälp av Housing First-metoden. Inom ramen för projektet genomfördes de första bostadssociala kurserna på akademisk nivå.

Personalmått

EaSI-delen (EU-programmet för sysselsättning och social innovation) i ESF+ är användbar för att fortbilda arbetstagare, anställa ytterligare specialister och täcka allmänna personalkostnader. Det är viktigt att säkerställa att Housing First-teamen är tvärvetenskapliga för att möta tjänsteanvändarnas behov på ett adekvat sätt och samtidigt säkerställa att personalen får adekvat kompensation för sitt arbete.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Anställa experter genom erfarenhet, anställa ytterligare specialister (t.ex. psykologer, social- och mentalvårdsarbetare), anställa peer supportrar, utbildning av experter genom erfarenhet.

Framgångsrika metoder: Genomförande av Housing First i Italien med hjälp av ESF och FEAD

Under 2016 lanserades en [förslagsinfordran](#) som leddes av ministeriet för arbetsmarknad och socialpolitik som syftar till att ta itu med hemlöshet.

Målet med utlysningen var att stärka befintliga tjänster och implementera en stark Housing First-strategi med fokus på social integration och skräddarsydda stödåtgärder. Finansiering användes bland annat för att bygga tvärvetenskapliga team (inklusive socialarbetare, pedagoger, kulturförmedlare, psykologer etc.) för att ge individualiserat, riktat stöd till hemlösa individer och genomföra pilotprojekt. Prioriteringar omfattade också rekrytering av experter som socialarbetare, språkmedlare eller psykologer.

Fortbildning

En viktig pelare för att möjliggöra uppskalning och spridning av Housing First runt om i Europa är att säkerställa att Housing First-projekt uppvisar en hög grad av tillförlitlighet. För att säkerställa att detta görs är det viktigt att tillhandahålla Housing First-utbildningar och investera för att komma till rätta med personalbrist.

Utöver det är en av de viktigaste kontrollpunkterna⁴⁰ som måste kryssas av innan man använder ESF+-pengar för Housing First-projekt att kontrollera om utlysningar av projekt följer de åtta kärnprinciperna i Housing First⁴¹. Att utbilda personalen i olika organisationer hjälper därför till att säkerställa att rätt projektutlysningar kan utformas eller identifieras och att tillförlitligheten för Housing First kan säkerställas när man arbetar med dessa utlysningar och det relaterade projektgenomförandet.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Utveckla och genomföra utbildningar för social- och hälsovårdspersonal.

Framgångsrika metoder:

Kommunala strategier för att förebygga hemlöshet i Finlands (se ovan)

---

⁴⁰ Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering, Kasper, R. (2021). Checklista, Hur man riktar in sig på och stödjer människor som upplever hemlöshet med Europeiska socialfonden + (ESF+). (<https://data.europa.eu/doi/10.2767/543655>).

⁴¹ De åtta kärnprinciperna för "Housing First"-metoden är: i) Boende är en mänsklig rättighet; ii) Val och kontroll för tjänstanvändare; iii) Separering av boende och behandling; iv) Återhämtningsorienterat arbetssätt; v) Förebyggande åtgärder; vi) Aktivt engagemang utan tvång; vii) Personcentrerad planering; viii) Flexibelt stöd så länge som det krävs.

Samarbete och kapacitetsuppbyggnad

För att uppnå framgångsrika genomföranden av Housing First-projekt kan Housing First inte ses som ett enskilt, fristående projekt som kan utföras av en person i en organisation, rotat i en enda sektor. Det krävs istället involvering av olika sektorer, människor, yrken och förhållningssätt. Därför är det viktigt att även använda de medel som kommer från EU-bidrag för kapacitetsuppbyggnad.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Utbytesbesök, sektorsövergripande samarbete, ömsesidigt lärande, utveckling i tjänsters utformning, genomförande av Design Thinking-workshops för tjänster, upprättande av arbetsgrupper och hålla möten med arbetsgrupperna.

Stöd för hemlösa att (åter)vända till arbetsmarknaden

Hemlösa individer möter ofta hinder när de försöker komma ut på eller återvända till arbetsmarknaden. Riktade insatser kan stödja individer i processen och hjälpa dem att övervinna potentiella hinder som de möter på vägen.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Stöd för att hitta utbildning för kompetensutveckling, arbetsmarknadsvägledning och rådgivning, utbud av anställning och yrkesutbildningar. Det är viktigt att all aktivitet respekterar personens vilja och preferenser.

Skräddarsytt stöd till unga som upplever hemlöshet

Med ett ökande antal hemlösa ungdomar runt om i Europa är det viktigt att särskilt uppmärksamma programmen Housing First for Youth (HF4Y)⁴² och hur de kan finansieras. Satsningen på Housing First är också en långsiktig investering då programmet har så stort fokus på förebyggande åtgärder som innebär att den hjälper människor innan de ens blir hemlösa. Förebyggande åtgärder är också viktigt eftersom man uppskattar att majoriteten av människor som upplever hemlöshet i unga år sannolikt kommer att bli hemlösa igen.

Forskning visar att cirka 30 % av den hemlösa befolkningen är under 30 år, vilket dessutom betonar vikten av att investera i och utveckla HF4Y-program⁴³.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Utveckling och genomförande av utbildningar rörande HF4Y-principerna, anskaffning av bostäder till Housing First for Youth-program, arbetsmarknadsrådgivning.

---

⁴² HF4Y är en rättighetsbaserad insats för unga människor som upplever hemlöshet, eller som är i riskzonen. Målet är att hjälpa till att förebygga hemlöshet eller hjälpa ungdomar att snabbt komma ur hemlöshet. HF4Y är utformat för att möta behoven hos mognande tonåringar och unga vuxna genom att ge dem omedelbar tillgång till bostäder som är trygga, överkomliga och lämpliga och det nödvändiga och åldersanpassade stödet som fokuserar på hälsa, välbefinnande, livskunskaper, engagemang i utbildning och sysselsättning och social integration. Insatsen är inte tidsbegränsad och avsedd för mer än att bara erbjuda boende och stöd.

⁴³ A Way Home Canada, the Canadian Observatory on Homelessness och FEANTSA (2016). Youth Rights! Right Now!. (<https://www.feantsa.org/download/youthrights-guideeu-finalcompressed57863223550928774401.pdf>).

Tillhandahålla boende för Housing First-hyresgäster

Som anges i själva projektnamnet, är tillräckligt med boenden nödvändigt för ett lyckat genomförande av Housing First. Det har dock blivit allt svårare att anskaffa bostäder för Housing First-projekt på grund av den nuvarande bostadskrisen runt om i Europa (och även i hela världen).

En övergång från tillfälliga boenden till permanenta lösningar krävs för att lyckas med Housing First. Därför krävs finansiella medel för att stödja anförskaffnings- och bibehållningsprocessen av lämpligt boende till Housing First-användare.

Det finns redan framgångsrika och innovativa exempel på hur man skaffar bostäder för Housing First runt om i Europa. Men oavsett om det handlar om renovering av outnyttjade fastigheter eller om att bli sin egen sociala hyresvärd, behövs ekonomiska resurser i alla situationer (liksom tid och energi). Anskaffning av bostäder har blivit en av de största utmaningarna som Housing First-organisationer står inför⁴⁴. Det är där både ESF+ och ERUF kommer in i bilden.

Detsamma gäller användningen av dessa två medel för att övervinna segregation inom boende. ["Regogörelse över hur Eu-fonder tar itu med utbildnings- och geografisk segregation. 2021-2027 programperiod"](#)) från 12 december 2022 omfattar i detta sammanhang: "EU-fondernas investeringar bör syfta till att bidra till att minska den fysiska och sociala klyftan mellan segregerade och icke-segregerade områden och de bör förbättra tillgången till kvalitativa, inkluderande, traditionella tjänster och infrastruktur (såsom utbildnings-, social- och hälsovårdsinrättningar, kollektivtrafik, grön infrastruktur och offentliga utrymmen och allmännyttiga tjänster som vatten, el och gas etc.)".

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Köp av bostäder (investeringar i köp av fastigheter inklusive lediga hus), renovera bostäder, omvandla bostäder (byggnader som tidigare haft annan användning, t.ex. brandstation, bank), täcker startkostnaderna som uppstår vid köp av en fastighet eller byggnad (försäkringar, depositioner) .

Framgångsrika metoder 1: [Housing First for Families i Brno, Czechia](#)

I Brno inhystes 50 barnfamiljer under ett år med möjlighet till förlängning i Brno under ett Housing First for Families-projekt med hjälp av medel från ESF. De deltagande familjerna hade möjlighet att välja utefter sina önskemål om boende och grannskap.

Framgångsrika metoder 2: [Housing First Lettland pilot](#)

"Att ge stödåtgärder till hemlösa"-projektet i Lettland planerades som en lokal innovations- och strategiförändring eftersom tjänsterna mestadels använde trappmodellen – som kräver att människor visar en förmåga att flytta från en nivå av boende till en annan genom att ta itu med sin livsstil, särskilt problematisk alkoholanvändning – i Lettland och pågick i tre kommuner under loppet av ett år. Projektet finansierades med ESF-pengar som användes till renoveringar och för att delvis täcka hyres- och elkostnader.

---

⁴⁴ Housing First Europe Hub (2023). Unlocking Housing for Housing First. https://housingfirsteurope.eu/wp-content/uploads/2023/06/HF_SourcingHousing_final_web.pdf.

6.6 Arbetsintegration

ESF+ och ERUF:s relevans för sektorn

Artikel 8 i EU-förordningen "Partnerskap och flernivåstyrning" är av enorm betydelse eftersom den fastställer bestämmelserna om inkludering av intressenter. Dessutom specificerar artikel 39 "övervakningskommitténs sammansättning" vilka aktörer som måste ingå i övervakningskommittén. "Varje medlemsstat ska bestämma sammansättningen av övervakningskommittén och ska säkerställa en balanserad representation av de berörda medlemsstaternas myndigheter och förmedlande organ och företrädare för de partner som avses i artikel 8.1 genom en öppen process."

Sektorn för arbetsintegration är till stor del beroende av ESF+. [Social Economy Gateway](#) som lanserades av EC 2023 nämner att "ESF+ borde vara en av de första dörrarna du öppnar i ditt sökande efter EU-stöd." Men viss arbetsintegration finansieras också av ERUF, i syfte att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen i EU genom att korrigera obalanser mellan dess regioner. Organisationer inom den sociala ekonomin kan överväga att ansöka om generisk finansiering från ESF+ eller till dess fonder som är avsedda för utvecklingen av den sociala ekonomin och den sociala investeringsarenan (ESF+ Social Innovation och ESF+ EaSI).

De relevanta avsnitten för social ekonomi enligt ESF+-förordningen är följande:

- I artikel 4.1 a specificeras att följande är ett specifikt mål för ESF+: "förbättra tillgången till sysselsättning och aktiveringsåtgärder för alla arbetssökande, speciellt ungdomar, särskilt med genomförandet av ungdomsgarantin, för långtidsarbetslösa och missgynnade grupper på arbetsmarknaden och för inaktiva personer, samt genom främjandet av egenföretagande och den sociala ekonomin".
- I artikel 3.1 påpekas att ett av de allmänna målen för ESF+ är att "ESF+ syftar till att stödja medlemsstaterna och regionerna att uppnå höga sysselsättningsnivåer, rättvist socialt skydd och en kompetent och hållbar arbetskraft som är redo för framtidens arbetsliv, såväl som inkluderande och sammanhållna samhällen som syftar till att utrota fattigdom och uppfylla principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter." (2) hänvisar till rättvisa och kvalitativa arbetsvillkor.
- ESF+ bör bidra till att genomföra rådets rekommendationer från den 15 februari 2016 om integrering av långtidsarbetslösa på arbetsmarknaden, rådets rekommendation från den 19 december 2016 om utbildningsvägar för kompetensutveckling och rådets rekommendation från den 30 oktober 2020 om En väg till jobb – en förstärkt ungdomsgaranti samt från den 12 mars 2021 om romers jämlikhet, inkludering och deltagande.
- Mer specifikt bör ESF+ syfta till att främja integration och återintegrering på arbetsmarknaden, speciellt för ungdomar, särskilt genom genomförandet av den förstärkta ungdomsgarantin, för långtidsarbetslösa, för missgynnade grupper på arbetsmarknaden och för inaktiva personer, samt genom att främja egenföretagande och den sociala ekonomin.
- ESF+ bör syfta till att förbättra arbetsmarknadernas funktion genom att stödja moderniseringen av arbetsmarknadsinstitutionerna.

-
- ESF+ bör främja ett könsbalanserat deltagande på arbetsmarknaden och lika arbetsvillkor, förbättrad balans mellan arbete och privatliv och tillgång till barnomsorg, inklusive tidig barndomsutbildning och vård.
  - ESF+ bör också syfta till att tillhandahålla en hälsosam och välanpassad arbetsmiljö för att reagera på hälsorisker relaterade till förändrade arbetsformer och behoven hos den åldrande arbetskraften.
  - ESF+ bör bidra till att främja tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning, i syfte att förbättra integrationen i arbetslivet, utbildning och yrkesutbildning och därigenom förbättra deras inkludering i livets alla områden.

En av åtgärderna i handlingsplanen för den sociala ekonomin var lanseringen av en ny politisk akademi för ungdomsföretagande 2022 under ESF+. Akademin främjar ungdomsföretagande, däribland kvinnliga och sociala entreprenörer, genom att arbeta med nationella beslutsfattare och nätverk för ungdomsföretagande.

ERUF:s finansieringsprioriteringar stämmer överens med alla socialekonomiska organisationers syfte och arbete. En av de fem politiska prioriteringarna för ERUF är följande: "Ökad social inkludering, stöd till effektiv och inkluderande sysselsättning, utbildning, kompetens, social inkludering och lika tillgång till hälso- och sjukvård, samt främja kulturens roll och hållbar turism". ERUF syftar framför allt till att investera för tillväxt och sysselsättning och för territoriellt samarbete. ERUF kan därför vara ett sätt för organisationer inom den sociala ekonomin, som ofta genomför konkreta lösningar på lokala sociala och ekonomiska utmaningar, att utveckla och/eller tillhandahålla innovativa lösningar till identifierade behov på regional och transnationell nivå, i samarbete med lokala myndigheter. ERUF-förordningen nämner PO 4 i förhållande till ett mer socialt och inkluderande Europa som genomför den europeiska pelaren för sociala rättigheter genom att: (i) förbättra arbetsmarknadernas effektivitet och delaktighet och tillgången till sysselsättning av god kvalitet genom att utveckla social infrastruktur och främja social ekonomi. I artikel 5.1 d anges dessutom att ERUF skall stödja "produktiva investeringar i SMF och investeringar som syftar till att bibehålla befintliga arbetstillfällen och skapa nya sådana".

Sektorns behov och utmaningar

När man tittar på arbetsintegration av missgynnade grupper, ofta kopplade till den sociala ekonomin genom arbetsintegration av sociala företag, finns det ett antal specifika behov och utmaningar. I handlingsplanen för den sociala ekonomin påpekas att eftersom den sociala ekonomins enheter inte förstås och erkänns tillräckligt, har de svårt att utveckla och skala upp sin verksamhet och hindras därmed från att uppnå en större social påverkan.⁴⁵

---

⁴⁵Europeiska kommissionen (2021). *Building an economy that works for people: an action plan for the social economy*. (<https://www.socialeconomy.eu.org/wp-content/uploads/2021/12/Building-an-economy-that-works-for-people-an-action-plan-for-the-social-economy.pdf>)

Strukturer för arbetsintegrerande sociala företag (ASF) - särskilt de som erbjuder sysselsättningsstöd - lockas inte lätt av ESF+-finansiering, eftersom den är förknippad med en hel del tekniska krav och byråkrati.

01

En utmaning som ofta uttrycks av nätverk för arbetsintegrerande sociala företag är behovet av finansiering av befintlig verksamhet eller tillägg/vidareutveckling av dessa. Socialtjänsten nämnde också att det inte finns tillräckligt med finansiering för många nya utmaningar/områden, såsom sysselsättning för invandrare.

02

Nätverk för arbetsintegrerande sociala företag ingår ofta inte i övervakningskommittéerna för ESF+. Ett bättre engagemang av den sociala ekonomins nätverk i ESF+ övervakningskommittéer skulle kunna förbättra utformningen och övervakningen av ESF+ finansiering för att svara mot de specifika behoven i arbetsintegrationssektorn.

03

Den juridiska formen för ett sociala företag för arbetsmarknadsintegration (ASF) kan ibland vara ett hinder eftersom det för vissa projektan sökningar krävs en specifik juridisk form (t.ex. Icke-statliga organisationer men kanske inte alla ASF:er är registrerade som icke-statlig organisation). Detta beror på den nationella rättsliga ramen.

04

ESF+ och ERUF är inte tillräckligt tillgängliga för mindre sociala företag för arbetsmarknadsintegration. De lider av brist på kassaflöde vilket hindrar dem från att förfinansiera genomförandet av ett projekt. Mindre sociala företag för arbetsmarknadsintegration har ett ökande behov av skraddarsydda lösningar för förfinansiering.

05

Behovet av investeringar i utvecklingen av mänskliga resurser från sociala företag i enlighet med trenderna på arbetsmarknaden.

06

Behovet av att utarbeta nya yrkesstandarder och innovativa utbildningsprogram med tonvikt på integrering i arbetslivet av missgynnade eller marginaliserade grupper.

07

Behovet av att utveckla utbildningsprogram inom området socialt entreprenörskap/social innovation vid universitetsinstitutioner. Följaktligen program för successiv integration på arbetsmarknaden för särskilt utsatta grupper.

08

Att tillhandahålla integrerade tjänstepaket till personer från missgynnade eller marginaliserade grupper baserat på principen om en kontaktpunkt: socialt bidrag, rådgivning och yrkesvägledning, utbildning, förmedling och anställning i sociala företag för arbetsmarknadsintegration, på arbetsmarknaden, eller genom arbetsträning.

09

Utveckla nationella strategier/offentlig politik och verktyg för att synliggöra sektorn genom att involvera sociala företag.

10

En återkommande utmaning som uttrycks av nätverks av sociala företag för arbetsmarknadsintegration är behovet av tillgänglig finansiering för alla organisationer som har bevisat sin effektivitet, oberoende av deras utvecklingsnivå (tidigt skede, acceleration, uppskalning, franchising, internationalisering). Fokus ligger ofta på nystartade företag eller annan ny verksamhet, men inte alltid på utveckling av redan befintliga nätverk för sociala företag för arbetsmarknadsintegration.

11

Finansiering kan också komma från socialt ansvarsfulla inköp / reserverade kontrakt för sociala företag för arbetsmarknadsintegration, skattebefrielser eller beviljande av icke-skattemässiga faciliteter främst på nivån för de samhällen där de verkar.

12

Upprättande av nationella och lokala arbetsgrupper för utveckling av den sociala ekonomin genom medverkan av offentliga och privata intressenter.

09

Typologi av insatser

För att säkerställa att EU-medel används effektivt för att genomföra de politiska mål som anges i olika politiska agendor som rör arbetsintegration, har en rad effektiva insatser identifierats.

Arbetsmarknadsåtgärder för missgynnade grupper

Arbetsmarknadsåtgärder omfattar insatser som ger tillfälligt stöd till grupper som är missgynnade på arbetsmarknaden och som syftar till att aktivera arbetslösa, hjälpa människor att gå från ofrivillig inaktivitet till sysselsättning eller behålla jobben för personer som hotas av arbetslöshet.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Förmedling av arbetstillfällen

- Arbetsrådgivning och yrkesorientering
- Dubbla system för arbetsrådgivning/jobbmatchning i kombination med utbildning
- Tillgång till arbetsmarknadsinformation, jobbmatchning och arbetsförmedling

Incitament för ekonomisk integration

- Stöd till egenföretagande och entreprenörskap
- Program för att stödja utvecklingen av socialt entreprenörskap
- Erkännande av vissa målgrupper som berättigade till social ekonomi, mer specifikt fördrivna personer eller personer med migrationsbakgrund. Använda EU-medel för att stödja integration på arbetsmarknaden genom den sociala ekonomin.
- Sysselsättningsfrämjande åtgärder: bibehållen procentsats för social trygghet i kombination med lönen
- Initiativ för omplacering
- Fonder för skapande av arbetstillfällen
- Sysselsättningsstöd
- Lönebidrag
- Åtgärder för social trygghet:
- Sänkta socialförsäkringsavgifter för arbetsgivare som anställer missgynnade grupper
- Bibehållen procentandel av socialförsäkringsåtgärder (t.ex. ersättningsinkomst) i kombination med lön.

Framgångsrika metoder: SWR Polen

En god praxis kommer från SWR - Föreningen för regionalt samarbete. Det största projektet som finansieras av ESF+ i Polen är utformat för att stödja flyktingar från Ukraina och syftar till att skapa 40 jobb för ukrainska män / ukrainska kvinnor i sociala företag i Schlesien-regionen, Polen. För detta ändamål fick SWR ca 420 000 euro från det regionala operativa programmet tack vare beslutet från den regionala regeringen.

De tilldelar dessa medel främst till bidrag till de sociala företag som vill anställa fördrivna personer från Ukraina. Dessutom fick flera andra center för social ekonomi stöd i regionen mindre belopp från detta program för andra olika former av stöd till flyktingar från Ukraina.

Utbildning av människor på arbetsplatsen (kompetensutveckling för missgynnade grupper)

Arbetstagare med stödbehov står ofta inför kompetensbrist. Enligt resultaten från B-ASF⁴⁶-projektet är de viktigaste färdigheterna de operativa färdigheterna som arbetstagare med stödbehov måste utveckla, vilka är nödvändiga för att utföra dagliga arbetsuppgifter med noggrannhet, precision och självständighet. Vilka färdigheter som behövs beror på typen av ekonomisk verksamhet och vilka typer av hinder en person möter/har mött.

Lärande på arbetsplatsen kan vara en användbar metod för att hantera denna utmaning. Det innebär utbildning och lärande på arbetsplatsen, att göra inlärningsprocesser till en del av arbetsupplevelsen - att använda de enheter, dokument, verktyg och material som personalen redan använder dagligen. Utbildning på arbetsplatsen är särskilt relevant mot bakgrund av EPSR:s princip om kompetens och Europaåret för kompetens 2023.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

Kompetens och behovsbedömning

- Bedömning och profilering av färdigheter och kvalifikationer

Kompetensutveckling

- Tillgång till yrkesutbildning och vidareutbildning
- Utbildning i kombination med yrkesutbildning
- Särskilda program för utveckling av yrkeskunskaper för integration på arbetsmarknaden
- Tillgång till praktikplatser, lärlingsplatser och arbetspraktik
- Mentorstjänster på arbetsplatsen av till exempel ASF-chefer
- Utbildning med fokus på twin transition
- Personcentrerad utbildning (utbildning där personen sätts i centrum för de organisatoriska aktiviteterna, termen är främst kopplad till handikappområdet)
- Mikroutbildningar (dvs. mycket korta utbildningar på ett par timmar/ en dag för att förvärva specifika färdigheter)
- Augmented reality-stödd utbildning (användning av digitala applikationer för att stödja arbetet, t.ex. projicering av arbetsinstruktioner på arbetsbordet)

Erkännande av färdigheter och kvalifikationer

- Validering och certifiering av färdigheter (inklusive informella och icke-formella färdigheter)
- Erkännande av företag inom den sociala ekonomin som leverantörer av yrkesutbildning genom erkännande av kvalifikationer: Partiella kvalifikationer (enhet(er) av läranderesultat (kunskap, know-how, information, värderingar, färdigheter och kompetenser) som förvärvats av en person och som har bedömts och certifierats av ett behörigt organ mot en fördefinierad standard, men som inte leder till en fullständig kvalifikation); Färdighetspass (översikt över flera dokument som visar färdigheter i en enda fil)

⁴⁶ B-ASF (2021-2024) är ett Erasmus + "Blueprint" -projekt som syftar till att utveckla och genomföra ett nytt strategiskt tillvägagångssätt för sektorssamarbete om färdigheter som behövs för att förstärka arbetsintegrerande sociala företag bemyndigande arbete, för att stärka färdigheter och kompetenser hos missgynnade grupper och hållbart hantera den digitala klyftan och de digitala utmaningarna som sektorn står inför.

Nystartade sociala företag: stödja utvecklingen av ASF:er

När det gäller arbetsintegration står sociala företag ibland inför utmaningen att finansieringen är inriktad på nystartade företag och inte på att stödja de redan befintliga nätverken för arbetsintegrerande sociala företag. Detta ökar risken för att finansieringsorgan som instrumentaliserar arbetsintegration och social ekonomi erhålla finansiering men inte har någon djupare kunskap om sektorns särdrag.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

- Tillhandahålla finansiering för beprövad god praxis
- Öka utvärderingen för enheter som arbetar enligt principerna för social ekonomi och som inkluderar missgynnade arbetstagare
- Tillhandahålla finansiering för den sociala ekonomin och arbetsintegrerande nätverk snarare än att enbart fokusera på nystartade företag
- Upprepning av modeller för god praxis

Inkludering av nätverk för arbetsintegration (sociala företag) i ESF+ övervakningskommittéer

Detta är en annan typ av intervention eftersom den huvudsakligen är organisatorisk och deltagande till sin natur. Inkluderingen av nätverk för arbetsintegration (socialt företagande) i ESF+ övervakningskommittéer är avgörande eftersom den sociala ekonomins röst ofta är underrepresenterad i dessa övervakningskommittéer.

Effektiva insatser - åtgärder som kan finansieras

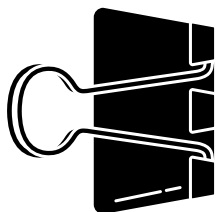
- ESF:s förvaltningsmyndigheter inklusive nätverk för arbetsintegrerande sociala företag
- Inkludera feedback från nätverket för arbetsintegration (sociala företag) för de kommande programperioderna

Framgångsrika metoder:

ADV Romania Foundation, en medlem av RISE - det rumänska nätverket för arbetsintegrerande sociala företag - godkändes som medlem i övervakningskommittén för ERUF-medel i den nordöstra regionen i Rumänien. Som medlem med rösträtt föreslog stiftelsen och fick godkänt att sociala företag skulle få 3 extra poäng i utvärderingen i den förslagsinfordran som är avsedd för små och medelstora företag, eftersom de har detta tillstånd och har en betydande social inverkan. På detta sätt kommer sociala företag att få stöd i att få tillgång till finansiering, eftersom de har en låg poäng i utvärderingen av lönsamhetsnivån.

7. Checklista

Detta avsnitt innehåller en checklista för dem som utformar program och förbereder ansökningsomgångar för att säkerställa en effektiv användning av ESF+ och ERUF i linje med kunskap och god praxis. Detta kapitel fungerar som en kompass som vägleder förvaltningsmyndigheter och offentliga myndigheter att anpassa sina initiativ till ESF+ och ERUF:s mål samtidigt som de följer framgångsrika metoder. Genom att införliva denna checklista i sin planeringsprocess kan förvaltande myndigheter säkerställa att deras program utformas med oerhörd precision och är i synk med etablerade kunskaper och principer.

Genomföra en behovsanalys

- Vilka är de befintliga utmaningarna inom sociala frågor, hälsa, sysselsättning, utbildning och bostäder?
- Vilka sociala tjänster är nödvändiga för att hantera dessa utmaningar?
- Hur kan enskilda personers behov identifieras och prioriteras?
- Är de relevanta intressenterna, civilsamhällesorganisationerna, organisationer som företräder användarna, användarna själva och experter tillräckligt involverade i identifieringen av behoven?

Involvera intressenter fullkomligt

- Vilka är de viktigaste intressenterna och hur kan de involveras i beslutsprocessen?
- Hur kan man se till att utformningen och leveransen av sociala tjänster anpassas till de behov och preferenser som användare av tjänster, företrädare för olika grupper och organisationer i det civila samhället har?

Utveckla en strategi

- Vad kan vara det bästa övergripande sättet att tillhandahålla sociala tjänster?
- Vilka är de specifika mål, resultat och resultatindikatorer som ska uppnås?
- Hur överensstämmer den utarbetade strategin med övergripande mål och riktlinjer?

Identifiera lämpliga finansieringskällor

- Vilka potentiella finansieringsformer, t.ex. bidrag eller partnerskap, kan stödja de sociala initiativen?
  - Hur kan resurser som ESF+ och ERUF säkras för finansiering?
-

Utarbeta en tydlig och effektiv budget

- Vilka ekonomiska resurser krävs för att införa och förbättra sociala tjänster?
  - Hur kan budgeten optimeras för att ta itu med utmaningar eller innovera genom tjänsteleveransen?
-

Övervaka och utvärdera resultatet

- Hur ofta bör man utvärdera resultaten av program för sociala tjänster?
  - Vilka metoder kommer att användas för att spåra framsteg och identifiera områden som behöver förbättras?
  - Hur kan tjänsteanvändare och organisationer i det civila samhället involveras?
-

Främja innovation

- Hur kan innovativt tänkande uppmuntras när det gäller utformningen och tillhandahållandet av sociala tjänster?
  - Vilka strategier kan användas för att utforska integrerade metoder som är mer effektiva?
-

Främja samarbete och kommunikation

- Hur kan man underlätta samarbetet mellan olika intressenter som är involverade i tillhandahållandet av sociala tjänster?
  - Vilka mekanismer kan stärka samordningen mellan lokala och regionala myndigheter och tjänsteleverantörer?
  - Har strategier för kontinuerlig kommunikation mellan förvaltande myndigheter och socialtjänster implementerats på ett adekvat sätt?
-

Tillhandahålla utbildning och kapacitetsuppbyggnad

- Vilka möjligheter till utbildning och kapacitetsuppbyggnad är viktiga för leverantörer av sociala tjänster och andra relevanta aktörer?
  - Hur kan det säkerställas att förvaltande myndigheter har de färdigheter och kunskaper som krävs?
  - Har leverantörer av sociala tjänster tillräckligt med tid för att utforma ett projekt för en ansökningsomgång?
-

Säkerställa insyn och ansvarsskyldighet

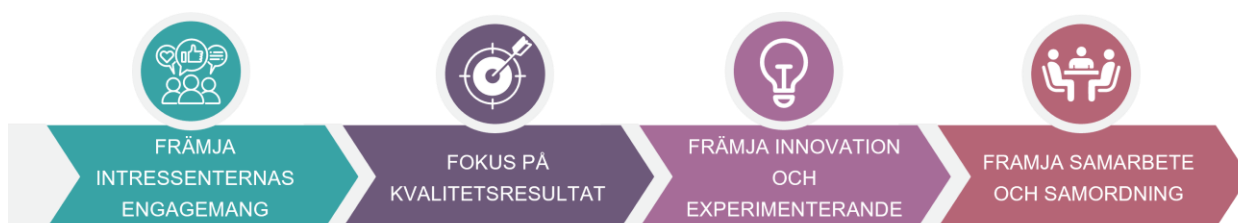
- Hur kan en öppen process för rapportering och återkoppling inrättas?
- Vilka åtgärder bör vidtas för att hantera frågor och klagomål på ett rättvist och ansvarsfullt sätt?

8. Praktiska åtgärder

8.1 Praktiska åtgärder för förvaltande myndigheter

Nedan följer en lista över snabbt genomförbara åtgärder som förvaltningsmyndigheterna omedelbart kan vidta för att se till att ESF+ och ERUF uppnår maximal effektivitet och hållbarhet, i linje med principerna i EPSR och andra relevanta lagar och riktlinjer. Åtgärderna syftar till att omfatta övergripande frågor som påverkar sociala tjänster i hela EU. Dessa åtgärder fungerar som en praktisk färdplan för att uppnå optimala resultat inom sociala tjänster och ger förvaltningsmyndigheterna möjlighet att hantera aktuella utmaningar och främja långsiktig hållbarhet för dessa tjänster och även stödja social innovation anpassad till specifika behov på lokal eller regional nivå.

1

Samverka med berörda parter, t.ex. leverantörer av sociala tjänster, användare av tjänster, erfarenhetsexperten och andra relevanta organisationer i det civila samhället, för att identifiera deras **behov** och utveckla strategier som tillgodoser deras behov. **Konsultationer** med berörda parter bör genomföras i alla skeden av projektet, från planering till genomförande och utvärdering, för att säkerställa att de sociala tjänsterna utformas och tillhandahålls på ett sätt som tillgodoser målgruppens behov.

2

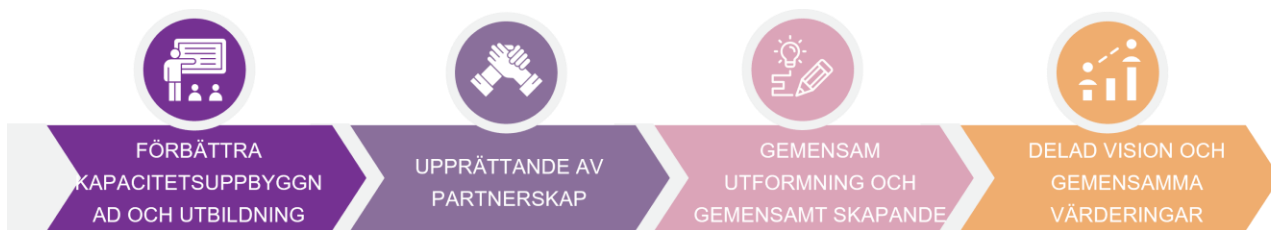
Se till att projekt som finansieras med EU-medel inom området sociala tjänster uppfyller **kvalitetsstandarder** och ger mätbara resultat som gynnar målgruppen. Detta kan uppnås genom att man fastställer tydliga och specifika **resultatindikatorer**, regelbundet övervakar framstegen och utvärderar hur effektiva de tillhandahållna tjänsterna är.

3

Uppmuntra **innovation** och experimenterande i utformningen och tillhandahållandet av sociala tjänster för att identifiera nya och mer effektiva sätt att tillhandahålla sociala tjänster till målgruppen. Detta kan göras genom att främja utbyte av framgångsrik metodik och uppmuntra till testning av nya metoder genom pilotprojekt och experimentell verksamhet.

4

Främja samarbete och samordning mellan olika aktörer som är involverade i leveransen av sociala tjänster, däribland lokala och regionala myndigheter, leverantörer av sociala tjänster och andra relevanta intressenter. Detta kan uppnås genom att man främjar partnerskap mellan olika organisationer, uppmuntrar **utbyte** av resurser och sakkunskap och ser till att sociala tjänster integreras i mer övergripande politiska initiativ och sektorsspecifika strategier eller handlingsplaner, t.ex. för barnomsorg, äldreomsorg, stöd till personer med funktionshinder, yrkesrehabilitering, psykisk hälsa, asylsökande och flyktingar, sociala företag för arbetsmarknadsintegration (ASF), hemlöshet och (sociala) bostäder eller i initiativ för integrerad tjänsteleverans, t.ex. för sjukhusvård och äldreomsorg, för medicinska tjänster och bostads- och utbildningstjänster.

5

Tillhandahålla **kapacitetsuppbyggnad** och utbildningsmöjligheter för leverantörer av sociala tjänster och andra relevanta aktörer för att säkerställa att de har de färdigheter och kunskaper som krävs för att tillhandahålla sociala tjänster av hög kvalitet. Detta kan göras genom att erbjuda kurser, seminarier och andra möjligheter till professionell utveckling för att hjälpa leverantörer av sociala tjänster att förbättra sina färdigheter och kunskaper.

6

För att säkerställa sektorsövergripande samarbete, är det viktigt att **bygga partnerskap** med relevanta intressenter inom olika sektorer. Detta kan innebära att samarbeta med företrädare för det civila samhällets organisationer (inklusive lokala samhällsorganisationer och användarorganisationer), organisationer inom den privata sektorn, myndigheter inom den offentliga sektorn och andra relevanta aktörer för att skapa en gemensam förståelse av de sociala frågorna och av möjligheterna till samarbete för att förbättra de sociala resultaten, hälsan, utbildningen, sysselsättningen och boendet för dem som behöver stöd, vägledning, vård osv.

7

Sektorsövergripande samarbete bör också omfatta gemensam utformning och gemensamt skapande av projekt, program och initiativ. Detta kommer att säkerställa att alla intressenters sakkunskap och användarnas erfarenheter utnyttjas för att utveckla effektiva och hållbara lösningar som kan ha en betydande inverkan på sociala frågor.

8

Sektorsövergripande samarbete kan också uppnås genom att skapa en gemensam vision och värderingar som är anpassade till målen och syftena med EU:s fonder för sociala tjänster. Detta kommer att bidra till att säkerställa att alla intressenter arbetar mot samma mål och kommer att underlätta samarbete och samordning mellan olika sektorer.

8.2 Praktiska åtgärder för sociala tjänster

Följande är en lista över snabbt genomförbara åtgärder som leverantörer av sociala tjänster omedelbart kan vidta för att säkerställa att ESF+ och ERUF bidrar till att säkerställa tillgången till sociala tjänster, i linje med principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter och andra relevanta lokala, regionala, nationella, europeiska politiska ramverk och internationell lag. Åtgärderna syftar till att omfatta övergripande frågor som påverkar sociala tjänster i hela Europeiska unionen.

01

Genomföra en behovsanalys

för att identifiera de specifika behoven hos (mål)befolkning en och se till att de sociala tjänsterna är skräddarsydda för att tillgodose dessa behov.

02

Genomföra en användarcentrerad strategi

för att tillhandahålla tjänster som fokuserar på de enskilda användarnas behov och preferenser. Involvera användarna i utformningen och utvecklingen av tjänsterna genom att införa ett system för gemensam produktion.

03

Använda evidensbaserade metoder

för att se till att tjänsterna är effektiva och ändamålsenliga när det gäller att tillgodose användarnas behov.

04

Utveckla partnerskap

med andra tjänsteleverantörer för att säkerställa att användarna får heltäckande och samordnade tjänster.

05

Säkerställa att personalen har adekvat utbildning

tillgängliga i tillräckligt antal, skyddas i enlighet med hälso- och säkerhetskraven och stöds av ledning och digitala verktyg för att tillhandahålla tjänster av hög kvalitet som är lyhörda för användarnas behov.

06

Genomföra ett program för kvalitetssäkring

för att övervaka och utvärdera tjänsteleveransen och säkerställa att tjänsterna uppfyller användarnas behov.

07

Se till att tjänsterna är tillgängliga

för alla användare, inklusive personer med fysiska eller intellektuella funktionsnedsättningar, genom att undanröja fysiska hinder och kommunikationshinder.

08

Använd teknik

för att förbättra tjänsteleveransen, t.ex. telemedicinska tjänster eller tidsbokning online, men också se till att personalen och användarna får lämplig utbildning för att kunna använda digitala enheter på rätt sätt.

09

Tillhandahåll information och utbildning

för användarna om deras rättigheter och berättigande till sociala tjänster. Se till att tjänsteleverantörerna också är medvetna om användarnas rättigheter och förmåner.

10

Utveckla och implementera ett system för klagomål och feedback

för att säkerställa att användarna kan ge feedback och ta upp frågor om tjänsteleveransen.

9. Politiska rekommendationer

Politiska rekommendationer för förvaltande myndigheter

Programplanerings- och genomförandeåtgärder

- ▶ Allomfattande process: Vid utarbetandet av de operativa programmen bör man se till att alla berörda parter, små leverantörer av sociala tjänster och deras nätverk, deltar i en inkluderande

samrådsprocess för utarbetandet av de nationella operativa programmen.

- ▶ **Flexibla ansökningsomgångar:** Uppmuntra mer flexibla ansökningsomgångar som kombinerar olika åtgärder, så att de kan kompletteras med verksamhet som är anpassad till de sociala tjänsternas sammanhang och

ekosystem och därmed skapa förutsättningar som främjar social och aktiv inkludering (t.ex. ansökningsomgångar som kompletterar ERUF- och ESF+-prioriteringar).

► **Främja utlysningar på mindre bidrag och/eller lägre minimikrav.**

► Bedömningskriterier: Se över bedömningskriterierna för ansökningar om bidrag, så att små leverantörer kan få tillgång till finansiering och få det stöd som de behöver.

► Uppmuntra kompletterande funktioner mellan EU:s fonder: Uppmuntra och underlätta ansökningsprocessen för ansökningsomgångar, bidrag, kontrakt eller avtal om ekonomiskt stöd som främjar komplementaritet mellan olika projektfonder som används, till exempel mellan ERUF- och ESF-fonder för insatser att förbättra tillgången till (sociala) bostäder eller omvandling/renovering av bostäder eller investeringar i klimatvänliga värmesystem eller bilparker.

► Särskilda åtgärdsområden: Främja särskilda åtgärdsområden för missgynnade eller marginaliserade personer och grupper, för att fastställa mål och resultat som är anpassade till de olika profilerna (det finns t.ex. ingen bestämmelse om att barn ska definieras som målgrupp, trots att de är målgrupp för många sociala sektorer).

Personal och utbildning

► Utbildnings- och stödprogram: Inrätta eller utvidga utbildnings- och stödprogram för att hjälpa leverantörer av sociala tjänster, särskilt de mindre, att lägga fram projekt och förvalta medel.

Detta kan göras med stöd av sektorsvisa nätverk, paraplyorganisationer eller plattformar.

► **Utbildning och kapacitetsuppbyggnad:**

- Främja utbildning och kapacitetsuppbyggnad för att göra det möjligt för leverantörer av sociala tjänster att bättre bedöma projektens resultat och effekter, inte minst för att skapa en större utvärderingskultur bland projektpartnererna.

- Initiativ för kapacitetsuppbyggnad bör omfatta specialiserad och skräddarsydd internutbildning för förvaltande personal om mätning av social påverkan. Utbildningen ska ge förvaltningsmyndigheterna verktyg och framgångsrika metoder för att definiera, mäta och övervaka de sociala effekterna av finansierade projekt. Genom att stärka sin kapacitet på detta område kan förvaltningsmyndigheterna fatta välgrundade beslut, sätta upp realistiska mål och utvärdera hur effektiva projekten är när det gäller att uppnå önskade sociala resultat.

- Program för kapacitetsuppbyggnad bör också fokusera på att förse förvaltningsmyndigheter med nödvändiga kunskaper och färdigheter för att identifiera, stödja och vårda nyskapande sociala innovationsprojekt.

► Program för kompetensutveckling/omskolning:

Främja program för kompetensutveckling/omskolning (t.ex. allmän yrkesutbildning och fortbildning) för alla yrkesverksamma inom området genom att uppmuntra och finansiera utbildningsverksamhet.

Mål och behov

- ▶ Särskilda åtgärdsområden för social innovation: Främja och/eller inrätta ett särskild åtgärdsområde för social innovation, med tillräcklig finansiering, och som ger ekonomisk täckning för uppskalning eller överföring av de innovativa projekt som för närvarande genomförs.
- ▶ Fler kvalitativa indikatorer: Införliva indikatorer som kompletterar de nuvarande för att tydligare synliggöra sociala aspekter (t.ex. social integration, integration på arbetsmarknaden, delaktighet, tillgänglighet etc.), för att ge en heltäckande bild av resultaten och effekterna av ett projekt och att inte glömma den kvalitativa effekten av sociala tjänster. Indikatorer som lägger tonvikten på inverkan på livet för de personer som får stöd snarare än på siffror som måste införas. Dessutom bör indikatorer för att förhindra segregation läggas till och främjas.
- ▶ **Mål och resultat:** Fastställa mål och resultat som är anpassade till behoven hos dem som är mest missgynnade och som möter större hinder inom social integration och integration på arbetsmarknaden och för ett fullständigt deltagande i våra samhällen, såsom personer med allvarliga funktionshinder, hemlösa eller invandrare, för att stärka de insatser som görs för att undvika social exkludering och att de utestängs från arbetsmarknaden.

Bedömning

- ▶ **Indikatorer:** Införliva indikatorer som kompletterar de nuvarande för att tydligare synliggöra sociala aspekter (t.ex.

social integration, integration på arbetsmarknaden, delaktighet, tillgänglighet, segregation etc.) för att ge en heltäckande bild av resultaten och effekterna av ett projekt, som inte kan fångas upp med kvantitativa indikatorer. Se till att inspektörerna förstår och behärskar de kvalitativa indikatorerna ordentligt för att säkerställa en mer flexibel och rättvis utvärdering.

- ▶ **Kostnad för utvärdering av resultaten:** Se till att kostnaderna för att utvärdera resultaten och effekterna av ett projekt alltid är en stödberättigande utgift i projekten.

Kommunikation

- ▶ **Offentlig-privat samarbete:** Förbättra det befintliga utbytet mellan de offentliga organen och de sociala tjänsterna (detta kan t.ex. göras genom att organisera fleråriga årliga ansökningsomgångar, främja offentlig upphandling och uppmuntra offentlig-privata partnerskap, etc.).
- ▶ **Förenkla förvaltningssystem:** Förenkla förvaltningssystemen för att minska byråkrati och dubbelarbete.
- ▶ **Förbättrad och regelbunden dialog:** Uppmuntra till ökad dialog och ökat deltagande av relevanta nätverk och plattformar inom sektorn under hela projektcykeln, särskilt i utformnings- och formuleringsfasen av programplaneringen av EU-medel.
- ▶ **Starkare samordning:** Främja en starkare samordning mellan förvaltningsorganen för de europeiska fonderna när de fastställer bedömnings- och förvaltningskriterierna för ansökningsomgångarna till ekonomiskt stöd från EU-medel, samt uppmuntra till

större samordning mellan de organisationer som drar nytta av ansökningsomgångarna.

- ▶ **Förvaltningsverktyg:** Modernisera europeiska fondförvaltningsverktyg, särskilt de som används av förvaltningsmyndigheter, genom att utveckla förvaltningsverktyg och tillämpningar som främjar automatiseringar och minskar fokus på förvaltning. Förvaltande myndigheter bör samarbeta för att utveckla ett integrerat digitalt informationssystem som tillhandahåller en centraliserad plattform för hantering och utbyte av data relaterade till EU-finansierade projekt. Detta system gör det möjligt för förvaltande myndigheter att få tillgång till och utbyta projektrelaterade data, lägesrapporter, finansiell information och andra relevanta dokument. Förvaltande myndigheter bör investera i utvecklingen av digitala förvaltningsverktyg som effektiviserar administrativa processer och underlättar projektövervakning och utvärdering. För att uppmuntra samarbete och kunskapsutbyte över landsgränserna bör förvaltningsmyndigheterna dessutom inrätta samarbetsplattformar som underlättar samarbete och utbyte av framgångsrika metoder.
- ▶ **Samordning mellan de förvaltande organen:** Främja en starkare samordning

mellan förvaltningsorganen för de europeiska fonderna när de fastställer bedömnings- och förvaltningskriterier för ansökningsomgångar till ekonomiskt stöd, samt främja en starkare samordning mellan de organisationer som drar nytta av ansökningsomgångarna, i syfte att fastställa gemensamma förvaltningskriterier och skapa synergieffekter mellan förvaltningsorganen under interventionen.

- ▶ **Förbättra hur befintliga instrument för offentlig-privat samarbete används:**
  - Organisera utlysningar för att ansöka om bidrag som pågår i flera år och därmed minska den årliga administrativa bördan.
  - Öka offentliga upphandlingar och partnerskap som alternativa förvaltningsformer för att göra förvaltningen mer stabil; vid upphandlingar bör det billigaste priset inte ha en dominerande vikt när det gäller att göra ett val, eftersom kvalitetskriterier och sociala klausuler måste beaktas vid valet av ett projektförslag.
  - Uppmuntra att projekt presenteras gemensamt i samarbete och partnerskap mellan olika parter, särskilt när det gäller sociala innovationsprojekt. Fördelarna med detta tillvägagångssätt illustreras av projekt som har främjats genom planerna för återhämtning och resiliens.
  - Genomföra en djup involvering av användare/expertter genom erfarenhet.

Politiska rekommendationer för sociala tjänster

- ▶ Innan projektförslag utarbetas ska en behovsbedömning göras för att identifiera de specifika behoven hos (mål)befolkningen och se till att de sociala tjänsterna är skräddarsydda för att tillgodose dessa behov.
- ▶ Den behovsbedömning som görs av de socialtjänster som är intresserade av att

---

utarbete projektförslag - och i förekommande fall i samarbete med andra viktiga aktörer, särskilt lokala och regionala myndigheter, offentliga arbetsförmedlingar, socialförsäkringsorgan, andra ideella organisationer/organisationer inom den sociala ekonomin osv. - bör utgöra **grunden för att utveckla, lansera och skala upp tjänsteutformningar som är personcentrerade, användarorienterade, rättighetsbaserade, respekterar tjänsteanvändarnas värdighet och** - där det är relevant - **stöder deras egenmakt och autonomi.**

- ▶ När projektförslag utarbetas ska **evidensbaserade och beprövade lösningar** användas för att få sociala tjänster som på ett effektivt och ändamålsenligt sätt **tillgodoser behoven** hos enskilda användare och identifierade behov hos en särskild grupp av marginaliserade eller missgynnade användare.
- ▶ Utforma och främja **integrerade och heltäckande sociala tjänster**, som inbegriper partnerskap med andra tjänsteleverantörer och berörda lokala och regionala myndigheter, arbetsförmedlingar eller socialförsäkringsorgan.
- ▶ Implementera mekanismer och använd **kvantitativa och kvalitativa indikatorer** för att övervaka och utvärdera effekterna av tjänsteleveransen och garantera att de sociala tjänster som testas eller skalas upp med ekonomiskt stöd från ESF+ eller ERUF

på bästa sätt kan tillgodose användarnas behov och förbättra deras välbefinnande (med hänvisning till principen om samproduktion).

- ▶ Utforma sociala tjänster så att de är tillgängliga **för alla användare**, inklusive personer med fysiska eller intellektuella funktionshinder, genom att tillhandahålla stödåtgärder eller personal och genom att undanröja fysiska hinder och kommunikationshinder.
- ▶ Utforma sociala tjänster som använder **IKT** på ett sätt **som förbättrar tjänsternas kvalitet**, underlättar arbetet för den personal som tillhandahåller dem och garanterar tjänsteanvändarnas rättigheter och självbestämmande, med utgångspunkt i deras individuella kapacitet.
- ▶ Utforma sociala tjänster som testas eller skalas upp med ekonomiskt stöd från ESF+ eller ERUF och som syftar till att ha **tillräckligt utbildad personal**, som är **tillgänglig** i tillräckligt antal, **skyddad** i enlighet med hälso- och säkerhetskraven och som **stöds** av förvaltning och digitala verktyg för att tillhandahålla högkvalitativa tjänster som är lyhörda för användarnas behov.
- ▶ Utforma sociala tjänster som respekterar slutanvändarnas rättigheter, underlättar social integration och förebygger diskriminering, segregering och social exkludering.

---

10. Slutsats

Den tekniska vägledningen för effektiva sociala tjänster är resultatet av rigorös forskning, samarbete och strategiska insikter som syftar till att optimera användningen av ESF+- och ERUF-resurser inom området sociala tjänster. När vi avslutar detta dokument är det uppenbart att problemställningarna i tillhandahållande av sociala tjänster kräver ett mångfacetterat tillvägagångssätt som omfattar både praktiska överväganden och strategisk framsyn.

I denna vägledning har vi undersökt de otaliga utmaningar och behov som förvaltande myndigheter och leverantörer av sociala tjänster står inför för att effektivt utnyttja EU-medel för att förbättra social integration, sammanhållning och välbefinnande i hela EU. Från praktiska utmaningar inom fondförvaltning till nödvändigheten av att främja social innovation, varje avsnitt erbjuder värdefulla insikter och handlingsbara strategier för att driva positiv förändring inom den sociala tjänstesektorn.

Genom att erkänna det mångfaldiga landskapet för tillhandahållande av sociala tjänster och anamma sektorsövergripande perspektiv, understryker denna vägledning vikten av skräddarsydda tillvägagångssätt och riktade insatser. Bedömningen av behov och utmaningar inom olika undersektorer, från barnomsorg och stöd till personer med funktionsnedsättning till äldreomsorg och tjänster för hemlösa, visar att det krävs anpassningsbara strategier och samarbetsinsatser för att tillgodose de unika behoven hos olika befolkningsgrupper.

När vi blickar framåt är det absolut nödvändigt att fortsätta främja dialog, dela med oss av framgångsrika metoder och främja innovativa tillvägagångssätt inom sektorn för sociala tjänster. Genom att kollektivt anamma principerna om samarbete, inkludering och innovation kan vi arbeta för att bygga mer motståndskraftiga, sammanhållna och inkluderande samhällen i hela EU. Låt oss tillsammans fortsätta att sträva efter att leverera sociala tjänster av högsta kvalitet och se till att varje individ har möjlighet att utvecklas och bidra till våra samhällens struktur.

Co-funded by
the European Union

